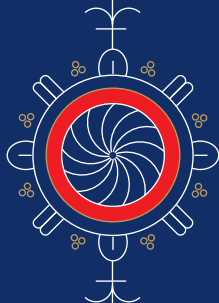

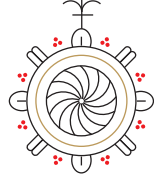

بِسْمِ
اللَّهِ
الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ

دفتر اول:
نگاہے نوبہ زندگی

مہینہ مطالعہ

سطر سطر زندگی با آیہ ہا

تبیین و حفظ ۳۰ فرارز زندگی ساز قرآن کریم

- | سرشناسه: حاجی ابوالقاسم دولابی، محمد، ۱۳۵۴- |
 | عنوان و نام پدیدآور: مسطورا |
 | نویسندگان: محمد حاجی ابوالقاسم دولابی، محمدرضا رنجبر. |
 | مشخصات نشر: تهران: سازمان دارالقرآن الکریم، نشر تلاوت، ۱۴۰۲. |
 | مشخصات ظاهری: ج: ۱۱، ۱۷×۱۱ س م |
 | شابک: ۲-۷۷-۸۱۷۲-۶۰۰-۹۷۸ |
 | یادداشت: کتاب حاضر براساس کتاب |
 | طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن" تألیف سیدعلی خامنه‌ای است. |
 | مندرجات: ج: ۱. دفتر اول: نگاهی نو به زندگی |
 | موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۱۸ - |
 | طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن -- نقد و تفسیر |
 | موضوع: اسلام -- عقاید -- جنبه های قرآنی |
 | Islam -- Doctrines -- Qur'anic teaching |
 | شناسه افزوده: رنجبر، محمدرضا، ۱۳۴۵ - |
 | شناسه افزوده: خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۱۸ - |
 | طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن. برگزیده. شرح |
 | رده‌بندی کنگره: BP۱۰۴ |
 | رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹ |
 | شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۲۳۲۶۹ |

مسطورا - دفتر اول: نگاهی نو به زندگی

نویسندگان: محمد حاجی ابوالقاسم دولابی، محمدرضا رنجبر
 ویراستار: محمدرضا شبانی
 مدیر هنری: علیرضا محب الطاهر | طراح جلد: سید محمد موسوی
 طراحی گرافیک: جواد خانی | خوش نویسی: مهدی سهرابی نصر
 ناشر: انتشارات تلاوت
 نسخه انتشار مجازی

شابک: ۲-۷۷-۸۱۷۲-۶۰۰-۹۷۸

Mastura.ir

۲۳

فصل اول

ایمان و اُمنید

۶۳

فصل دوم

توحید و حجج و معجزات

۱۰۳

فصل سوم

نبوت و قضا

۱۴۳

فصل چهارم

ولایت و شریعت

۱۸۳

فصل پنجم

معاد و مقصد

فهرست تفصیلی

دیباچه..... ۱۷

فصل اول: ایمان و امید

سطر اول: طرحی نواز قرآن..... ۲۵

ذَلِكَ أَلَكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿۲﴾ بقره | جزء ۱

نامه‌ای به خودِ خودِ خودِ خودِ تو..... ۲۸ طرحی نو برای زندگی..... ۲۹

سطر دوم: دو بال ایمان و عمل..... ۳۱

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَكْبَرُ لَكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ

اللَّهِ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۳۸﴾ بقره | جزء ۲

شیشه عطر..... ۳۴ ابلیس، اول مؤمن عالم!..... ۳۵

سطر سوم: ایمان آگاهانه..... ۳۷

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿١٥٥﴾ بقره | جزء ۳

سکه طلا و قلک..... ۴۰ ایمان بادآورده!..... ۴۱

سطر چهارم: برتری همیشگی مؤمنین..... ۴۳

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٣٣﴾ آل عمران | جزء ۴
مکان و مکن..... ۴۶ پیروز همیشگی..... ۴۷

سطر پنجم: نفی ایمان دل‌بخواهی و گاه‌گاهی..... ۴۹

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ
حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٥﴾ نساء | جزء ۵

گل و گل‌چین..... ۵۲ ایمان بنی‌اسرائیلی!..... ۵۳

سطر ششم: نور ایمان..... ۵۵

يَنَاءُتُهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾
نساء | جزء ۶

فیل و شمع..... ۵۸ گام به‌گام با نور ایمان..... ۵۹

نگاهی به فصل ایمان و امید..... ۶۱

فصل دوم: توحید و جهت حرکت

۶۵ سطر هفتم: تنها قدرتمند عالم

ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ

وَكَيْلٌ ﴿٦٥﴾ أنعام | جزء ۷

۶۹ بذری در بند خاک ۶۸ کدخدای عالم

۷۱ سطر هشتم: توحید در زندگی

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ أنعام | جزء ۸

۷۵ خالص مثل آب ۷۴ جهت زندگی

۷۷ سطر نهم: عبادت انحصاری خدا

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنَّ

كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧٧﴾ أعراف | جزء ۹

۸۱ گدایی از گدایان ۸۰ نیکوکار عذاب شده

۸۳ سطر دهم: اطاعت انحصاری خدا

اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهَيْبَتَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا

إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٨٣﴾ توبه | جزء ۱۰

۸۷ چشمک ستاره‌ها ۸۶ بندگی دیگران!

سطر یازدهم: جامعۀ توحیدی..... ۸۹

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ اِنْ
عِنْدَكُمْ مِّنْ سُلٰطِنٍ بِهٰذَا اْتَفُوْلُوْنَ عَلٰی اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٦٨﴾ یونس | جزء ۱۱
قطعه طلا..... ۹۲ طبقه ویژه!..... ۹۳

سطر دوازدهم: تأثیرات روانی توحید..... ۹۵

يٰصٰحِبِ السِّجْنِ اءَا رَبَّابٌ مُّتَفَرِّقُوْنَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٩﴾

یوسف | جزء ۱۲

بادبادک..... ۹۸ بلندنظر شجاع..... ۹۹

نگاهی به فصل توحید و جهت حرکت..... ۱۰۱

فصل سوم: نبوت و قیام

سطر سیزدهم: فلسفۀ نبوت..... ۱۰۵

كِتٰبٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلٰى

صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١٠٨﴾ ابراهیم | جزء ۱۳

قطره‌های حیات بخش..... ۱۰۸ فراتر از عقل و دانش بشری..... ۱۰۹

سطر چهاردهم: حرف اول و آخر انبیا..... ۱۱۱

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَن
هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣١﴾ نحل | جزء ۱۴

بهارِ جان..... ۱۱۴ جوهرهٔ دعوت انبیا..... ۱۱۵

سطر پانزدهم: فاتحان تاریخ..... ۱۱۷

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٣١﴾ اسراء | جزء ۱۵

آب یا کف؟..... ۱۲۰ پیروزی یا شکست؟..... ۱۲۱

سطر شانزدهم: بزرگترین مخالفین انبیا..... ۱۲۳

أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٣٢﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٣٣﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٣٤﴾
وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي ﴿٣٥﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٣٦﴾ طه | جزء ۱۶

جای داغ..... ۱۲۶ جنود ابلیس..... ۱۲۷

سطر هفدهم: کارخانهٔ انسان سازی..... ۱۲۹

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ
وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْأُمُورِ ﴿٣١﴾ حج | جزء ۱۷

باران و چتر..... ۱۳۲ الگوی تربیتی انبیا..... ۱۳۳

سَطْر هَجْدِهِمْ: لزوم اطاعت از پیغمبر..... ۱۳۵

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا
سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۵۱﴾ نور | جزء ۱۸

شاقول..... ۱۳۸ ادامۀ راه انبیا..... ۱۳۹

نگاهی به فصل نبوت و قیام..... ۱۴۱

فصل چهارم: ولایت و هم جبهگی

سَطْر نوزدهم: اصل مترقی ولایت..... ۱۴۵

فَلَمَّا تَرَاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿۳۱﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي
سَيَهْدِينِ ﴿۳۲﴾ شعراء | جزء ۱۹

راه یا جاه..... ۱۴۸ جمع به هم پیوسته..... ۱۴۹

سَطْر بیستم: نفی ولایت غیر خدا..... ۱۵۱

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بِئْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ
الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۵۱﴾ عنكبوت | جزء ۲۰

خانه عنكبوت..... ۱۵۴ الگوی روابط خارجی اسلامی.. ۱۵۵

سپر بیست و یکم: پیوندهای جامعه و ولای ۱۵۷

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ
أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَيَّ
أُولِيَاءِ يَكُم مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦١﴾ احزاب | جزء ۲۱

شربت نسترن ۱۶۰ مُشتی واحد ۱۶۱

سپر بیست و دوم: ولی الهی، قطب اصلی جامعه ۱۶۳

...إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾
احزاب | جزء ۲۲

چشم و چشمه ۱۶۶ ولایت، الهام بخش همه ۱۶۷

سپر بیست و سوم: هم جبهه با شیطان ۱۶۹

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٣٥﴾
وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾ یس | جزء ۲۳

غلام و بیل ۱۷۲ هم جبهگی با شیطان ۱۷۳

سپر بیست و چهارم: استقامت در جامعه و ولای ۱۷۵

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا نَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا
تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٧﴾ فصلت | جزء ۲۴

فصل سخت ۱۷۸ استقامت با ابزار هجرت ۱۷۹

نگاهی به فصل ولایت و هم جبهگی ۱۸۱

فصل پنجم: معاد و مقصد

سطر بیست و پنجم: تفکیک ناپذیری دنیا و آخرت ۱۸۵

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا
نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٥٠﴾ شوری | جزء ۲۵

بلبل یا جغد ۱۸۸ دو روی یک سکه ۱۸۹

سطر بیست و هشتم: حقیقتی گریزناپذیر ۱۹۱

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿٣٦﴾ ق | جزء ۳۶

گل فروش مرگ اندیش ۱۹۴ قطعیست مسئله مرگ و قیامت ۱۹۵

سطر بیست و هفتم: حقیقت زندگی دنیا و آخرت ۱۹۷

أَعْلَمُوا أَنَّهَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي
الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ ﴿٥٠﴾ حدید | جزء ۳۷

ماروپله ۲۰۰ تکامل زندگی پس از مرگ ۲۰۱

سطر بیست و هشتم: آمادگی و مراقبه برای مرگ ۲۰۳

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٣٨﴾ حشر | جزء ۳۸

میهمان خود ۲۰۶ اعتقاد به آخرت، ۲۰۷
تضمین کننده عمل صالح

سطر بیست و نهم: خوف از آخرت ۲۰۹

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٦١﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ
رَبِّنَا يَوْمًا غُيُوبًا قَمَطِرِيرًا ﴿٦٢﴾ انسان | جزء ۳۹

ترش و شیرین ۲۱۲ ترس از روز حسابرسی ۲۱۳

سطر سی ام: ساخت آخرت با عمل های کوچک دنیایی ۲۱۵

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾
زلزال | جزء ۳۰

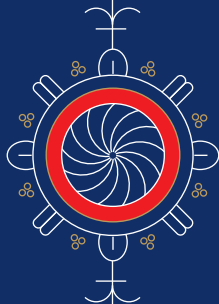
تیر پرتابی ۲۱۸ سبک تر از ذره ۲۱۹

نگاهی به فصل معاد و مقصد ۲۲۱

دفتر اول حفظ

راهنمای گام به گام حفظ ۲۲۳

مرور آیات ۲۲۸

دیباچه

انسان در طول تاریخ، تمام همتش پاسخ به نیازهایش بوده، چرا که انسان ذاتاً موجودی نیازمند آفریده شده است. خطر مهلکی که در کمین انسان است، از یک سو تشخیص نادرست نیازهایش است و از سوی دیگر تجویز پاسخ‌های نادرست به این نیازها. ارمغان انبیای الهی برای عبور دادن انسان‌ها از این گردنهٔ پرخطر، چیزی نیست مگر تعالیمی از جنس وحی الهی؛ قرآن کریم آن تحفهٔ گران‌بهای بی‌نظیر شفابخش هدایت‌کننده‌ای است که به واسطهٔ حضرت محمد ﷺ از طرف خدای متعال برای انسان فرستاده شده است. انسان به سرمنزل آرامش، اطمینان و رضایت‌مندی در این دنیا نمی‌رسد مگر به واسطهٔ استمداد و بهره‌مندی عملی از این کتاب با عظمت. مهم‌ترین عامل عدم بهره‌مندی انسان‌ها از قرآن، طغیان‌گری آنان است. طغیانی که ریشه در احساس بی‌نیازی انسان از خداوند

دارد. آری! انسان گمان می‌کند بی‌نیاز است و عقل و توان خودش جهت مدیریت حیات دنیوی و اخروی‌اش کافی است، اما این گمان باطل است و مایهٔ تباهی و بدبختی‌اش در دنیا و آخرت می‌شود. تنها، سخن خدای متعال است که می‌تواند قلب انسان سرکش را تسخیر کند و او را نسبت به خداوند و فرامینش متواضع و خاشع نماید و در نهایت او را به بندگی خدای واحد درآورد و از قیدوبند سایر ناخدایان خدانما برهاند.

قرآن کریم، حقایقی را به انسان تعلیم می‌دهد که انسان قرن بیست و یکم، با وجود تمام پیشرفت‌های مادی بشری که به دست آورده است هیچ‌گاه توان و امکان دانستن آن‌ها را نداشته و ندارد؛ حقایقی که اگر برای انسان آشکار شود و به آن‌ها عمل کند، سبب قدرتمندی و رستگاری‌اش می‌شود. لذا فقط کسانی می‌توانند از گمراهی آشکار خارج شوند و به سوی تباهی نروند، که مورد تعلیم کتاب خدا قرار گرفته باشند.

قرآن، کتاب حکیم، کتاب کریم و کتاب هدایتی است که هرکسی با آن نشست و برخاست نماید، بینایی او افزوده می‌شود و قلب او به نور هدایت روشن و توانش برای پیمودن راه حق مضاعف می‌شود. بهره‌مندی از قرآن، فقط با انس و ارتباط مداوم با این چشمهٔ نورانی است که محقق می‌شود. حفظ قرآن شاید جزو بهترین راهکارهای ایجاد انس و ارتباط مداوم با قرآن کریم باشد. حفظ

قرآن اگر همراه با فهم و استفاده مکرر آیات در زندگی باشد، می‌تواند بهانه‌انس بیشتر ما با قرآن کریم شود. باید تلاش شود تا حفظ قرآن کریم مقدمه جاری شدن قرآن در صحنه‌های گوناگون زندگی یکایک انسان‌ها شود.

کتابی که پیش‌روی شماست با هدف تبیین و همچنین حفظ موضوعی آیات قرآن کریم نگارش شده است. در خلال صفحات کتاب، تلاش شده برخی آیات قرآن کریم تبیین گردد تا به واسطه این امر، اولاً به واجب فوری، قطعی و نیاز حتمی کشور - یعنی جهاد تبیین - پاسخ داده شود و ثانیاً انگیزه مضاعفی برای علاقه‌مندان جهت حفظ این آیات فراهم گردد.

در این کتاب، پنج مفهوم کلیدی زندگی‌ساز در نظام اندیشه اسلامی با محوریت آیات قرآن تبیین شده است. این پنج مفهوم عبارت است از: ایمان، توحید، نبوت، ولایت و معاد. از این مفاهیم حیاتی اولاً باید تصویر صحیحی در ذهن و اندیشه هر فرد و جامعه شکل بگیرد و ثانیاً نباید این مفاهیم، صرفاً ذهنی و بی‌فایده باشند، بلکه باید عامل حرکت و قیام فرد و جامعه شوند.

به منظور تبیین دقیق این مفاهیم و بیان امتدادهای اجتماعی آن‌ها، کتاب شریف و گران‌سنگ "طرح کلی اندیشه اسلامی قرآن" که بیانات استاد سید علی خامنه‌ای در رمضان المبارک سال ۱۳۵۳ شمسی در مسجد امام حسن مجتبی علیه السلام مشهد است، پشتیبان و رهنمای کتاب حاضر قرار گرفته است.

این کتاب از سی فرز قرآنی مرتبط با آن پنج مفهوم زندگی‌ساز تشکیل شده است که هر فرز نیز در چهار قسمت تبیین شده است: در قسمت اول، فرز محوری در بافت و سیاق آیات قبل و بعد خودش، عیناً به صورت یک صفحهٔ مرسوم قرآن کریم آورده شده است تا زمینه و سیاق آیات به خوانندگان منتقل شود.

در قسمت دوم، ترجمهٔ تدریجی آن فرز بیان شده است. ترجمه‌ای که اولاً رسا و گویا و ثانیاً بر اساس فهم آیات قبل و بعدش باشد تا معنای دقیق‌تری از آیهٔ مدنظر به خوانندگان منتقل شود.

در قسمت سوم تمثیلی دلربا ناظر به هر فرز بیان شده است؛ تمثیلی که هم خواننده را به تأمل بیشتر وا می‌دارد و هم سبب ماندگاری بیشتر آن مفهوم در ذهن خواننده می‌شود. این قسمت را جناب آقای حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا رنجبر با بیان و قلم شیرین خود به رشتهٔ تحریر درآورده است.

در قسمت چهارم و آخرین قسمت نیز برش‌هایی از کتاب "طرح کلی اندیشهٔ اسلامی در قرآن" در نسبت با آن فرز و مفهوم کلیدی آورده شده است که از مهم‌ترین ویژگی‌های بارز بیان مقام معظم رهبری در این کتاب، تبیین امتدادهای زندگی‌ساز و کاربردی در زندگی فردی و اجتماعی می‌باشد.

لازم به ذکر است که کتاب "طرح کلی اندیشهٔ اسلامی در قرآن" فصل معاد ندارد، که با در نظر گرفتن نظام فکری مقام معظم رهبری

در فصل‌های پیشین، از سایر بیانات ایشان جهت تدوین فصل معاد استفاده شده است.

در این مسیر از برادر عزیز و استاد ارجمند، جناب آقای حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا رنجبر تشکر و قدردانی ویژه داریم.

در پایان، این نوشتار را به حضرت زهرا، صدیقه طاهره تقدیم می‌کنیم و امیدوار گوشه‌چشمی از سوی ایشان هستیم تا ثبات قدم بیشتری جهت نقش‌آفرینی در جهاد عظیم این روزگار، که همان جهاد تبیین است، داشته باشیم.

۱۴۰۲ دی ۱۳

مصادف با ولادت حضرت زهرا علیها السلام

محمد حاجی ابوالقاسم دولابی

فصل اول

ایمان و امید

سطر اول: طرحی نو از قرآن

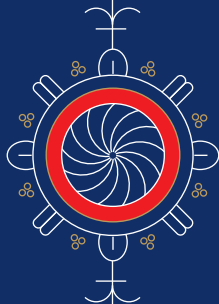
سطر دوم: دو بال ایمان و عمل

سطر سوم: ایمان آگاهانه

سطر چهارم: برتری همیشگی مؤمنین

سطر پنجم: نفی ایمان دل‌بخواهی و گاه‌گاهی

سطر ششم: نور ایمان

سطر اول

طرحی نو از قرآن

جزء ۱

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

بقره، آیه ۲

- تا به حال با قرآن زندگی کردی؟
- مشکلات خودت را با قرآن در میان گذاشتی؟
- دوست داری مزه قرآن را بچشی؟

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿١﴾ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى

لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ

الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ

قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُولَئِكَ عَلَى

هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

مفظة كليم

قرآنت تحقیق

﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ﴾ آن کتابی است [که از سمت خدای بزرگ برای شما انسان‌ها فرستاده شده است تا بر اساس آن، زندگی دنیوی و اخروی خودتان را مدیریت کنید]. ﴿لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ در آن کتاب هیچ شک و تردیدی وجود ندارد؛ [زیرا هیچ بشری توان نوشتن و آوردن چنین کتابی را ندارد و تمامش از طرف خدای متعال نازل شده است]. ﴿هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾ [آن کتاب با عظمت،] هدایت‌کنندهٔ انسان‌های باتقوا است. [قرآن کریم از گمراهی‌ها و تاریکی‌ها به سمت خوشبختی و نور هدایت می‌کند. آنهایی که اهل سرکشی، طغیان و گناه باشند و احساس بی‌نیازی از هدایت‌های خدا کنند، از هدایت‌های آن کتاب، بی‌بهره خواهند ماند.]

صد نامه فرستادم، صد راه نشان دادم
 یا نامه نمی‌خوانی، یا راه نمی‌دانی!
 نامه، در زبان فارسی یک معنای آن کتاب است؛ نظامی هم می‌گفت:
 ای نام تو بهترین سرآغاز بی‌نام تو، نامه کی کنم باز؟
 البته در زبان عربی، این قضیه برعکس است و کتاب یعنی نامه.
﴿ذَلِكَ أَلْكَتَبُ﴾ یعنی آن نامه‌ای که من برای تک‌تک شما نوشتم
 و چقدر رفاقت و چقدر صمیمیت در دل همین واژه نشسته است!
 محتوای نامه هم، حرف‌هایی است که اگر نمی‌گفتم از کف تو
 می‌رفت، حرف‌هایی که **﴿وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ﴾** است، یعنی
 اصلاً نمی‌توانستی بدانی! من یک چنین حرف‌هایی با تو در میان
 گذاشتم. درست مثل همان کارهایی که در عالم طبیعت کردم؛
 گندم را آفریدم، چون آفرینش گندم کار تو نبود. اما دیگر این گندم را
 آرد، و آرد را نان، و نان را لقمه نکردم و لقمه را در دهان تو نگذاشتم؛
 در عالم حقیقت هم، دقیقاً به همین روال و منوال رفتار نمودم.
 حرف‌هایی با تو در میان گذاشتم که برای تو حکایت همان
 دانه‌های گندم را داشت. پس حال که چنین است، **﴿خُذِ أَلْكَتَبَ**
بِقَوَّةٍ﴾ این نامه را خوب بگیر و سخت به کار ببند!

۱. سوره نساء، آیه ۱۱۳.

۲. سوره مریم، آیه ۱۲.

طرح اسلام به صورت مسلکی اجتماعی و دارای اصولی منسجم و یک‌آهنگ و ناظر به زندگی جمعی انسان‌ها، یکی از فوری‌ترین ضرورت‌های تفکر مذهبی است.^۱ قرآن - سند قاطع و تردیدناپذیر اسلام - در بیشترین موارد، سهمی در روشنگری و راهگشایی نیافته و به جای آن، دقت‌ها و تعمقات شبه عقلی یا روایات و منقولات ظنی - و گاه با اعتباری بیشتر - میدان‌دار و مسئول شناخته شده و بالنتیجه، تفکرات اعتقادی جدا از قرآن و بی‌اعتناء به آن، نشو و نما یافته و شکل گرفته است.^۲

شاید همین بی‌ارتباطی و بی‌اعتنایی یا احساس بی‌نیازی یا نومیدی از امکان استفاده‌ای صحیح - که هریک به نوبه خود، معلول عوامل خاص است - موجب آن گشته که تدبیر در آیات قرآن، جای خود را به قرائت و تلاوتی سطحی و سرسری و فاقد نتیجه و ثواب دنیوی و یکسره برای پاداش و جزای اخروی داده و کتاب کریم الهی دست‌مایه عوامی‌ها و عوام‌فریبی‌ها بشود.^۳

به قرآن مراجعه کنید. سعی کنید با قرآن آشنا بشوید. سعی کنید محتاج این نباشید که آیه‌هایی را من بیایم برایتان معنا کنم. خودتان را به این گنج بی‌پایان و دریای بی‌کران نزدیک کنید. بنده

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، مقدمه، ص ۳۶.

۲. همان، مقدمه، ص ۳۷.

۳. همان، مقدمه، ص ۳۷.

مکرر این توصیه را کردم و هر وقتی که این توصیه را نمی‌کنم، احساس می‌کنم باری بر دوش من است. اولاً احساس وظیفه می‌کنم به شما بگویم لازم است به قرآن مراجعه کنید.^۱

وای به حالت! وای به حال آن‌هایی که مردم را از قرآن دور می‌کنند، از قرآن می‌زمانند، به بهانه‌ها و معاذیر گوناگون نمی‌گذارند مردم قرآن را باز کنند به قصد فهمیدن! وای به حالشان!^۲

همان طوری که پیغمبر خدا فرموده است: "فَإِذَا التَّبَسَّتْ عَلَيْكُمْ الْفِتْنُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ" "آن روزی که فتنه‌ها مثل پاره‌های شب سیاه بر زندگی شما سایه بيفکند، بر شما باد به قرآن!" کی است آن روز؟ فتنه‌های تاریک مثل شب را نمی‌بینیم؟ راه‌های عوضی را در مقابل چشم‌های نابینا و نزدیک‌بینمان مشاهده نمی‌کنیم؟ دزدان و گول‌ها و راهزن‌ها را از هر سویی و به هر شکلی، چشم بینا نمی‌بینند؟ پس کی باید به قرآن رجوع کرد؟ برای کی است؟ برای وقتی که امام زمان بیاید؟! او که خودش قرآن ناطق است. امروز روزی است که به قرآن مراجعه باید بکنیم.^۳

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

۱. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۹.
۲. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۹.
۳. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۱۰.

سطر دوم

دو بال ایمان و عمل

جزء ۲

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ
يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

بقره، آیه ۲۱۸

● دلت پاک باشد، چرا این همه زحمت؟!

كَتَبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالَ وَهُوَ كَرِهٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
 وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
 وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ
 قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدُّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَكَفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ
 الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ
 الْقِتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ
 اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ
 فَأُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ
 أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا
 وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ
 رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ
 وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا
 أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ
 كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

حفظ كليم

قرآنت تحقیق

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ قطعاً آن کسانی که ایمان آوردند؛ [یعنی ایمان قلبی و باطنی آوردند و به خدا در هر شرایطی اعتماد کرده و باورشان را حفظ کردند] ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا﴾ و آن کسانی که هجرت کردند؛ [یعنی ایمانشان صرفاً یک اعتقاد قلبی نبود، بلکه به عمل تبدیل شد] ﴿وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ﴾ [و در یک کلام،] آن مؤمنانی که اهل مبارزه خستگی ناپذیر در راه خدا باشند؛ ﴿أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ آن مؤمنان، باید انتظار رحمت ازسوی خدای متعال را داشته باشند؛ همان خدایی که بسیار آمرزنده و مهربان است. [رحمت خدا نصیب کسانی می‌شود که علاوه بر ادعای ایمان قلبی، اهل عمل بر اساس ایمانشان هم باشند.]

ببینیم

بشنویم

بیاموزیم

عطر را بر تن بزن، بر جان بمال
خوش‌رایحه‌ترین عطر، درون شیشه و در جیب بغل باشد، چه
فایده؟! چه حاصل؟! عطر را باید به تن زد و به جامه؛ یعنی باید
یک ظهور و بروز و نمود و نمایشی داشته باشد، تا هم خود نصیبی
برده و هم دیگران بهره‌ای ببرند.

و ایمان، دقیقاً شبیه به همان عطر دل‌انگیز و دل‌آویز است؛
پس اگر تنها گوشه‌ی دل باشد، هیچ قدر و قرب و قیمتی ندارد. ایمان
باید نه تنها در ذهن و ضمیر تو، بلکه باید در زندگی تو، ساری، جاری،
پیدا و پدیدار باشد. از جمله نموده‌های ایمان هم، کوچ کردن است یا
به تعبیر قرآن کریم هجرت.

هجرت یا کوچ هم، الزاماً از شهری به شهری رفتن نیست، بلکه
گاه باید از شغلی به شغلی کوچ کرد، اگر به پاکی و پاکدامنی
انسان آسیب می‌زند. گاهی باید از کنار رفیقی کوچ کرد، اگر رشدی
برای آدمی به همراه نداشته باشد. و گاهی از کانالی به کانالی، از
صفحه‌ای به صفحه‌ای، از فکری به فکری، از خیالی به خیالی و از
کتابی به کتابی. این‌ها، همه از نموده‌های کوچ و یا هجرت است که
خود از نشانه‌های ایمان به شمار می‌آید.

مسئله این است که ایمان برطبق فرهنگِ غیر قابل تردید قرآن، صرفاً یک امر قلبی نیست. درست است که ایمان یعنی باور، و باور مربوط است به دل، اما قرآن هر باوری را، هر ایمان و قبول و پذیرشی را به رسمیت نمی‌شناسد. ایمان مجرد، ایمان قلبی خشک و خالی، ایمانی که در جوارح و اعضای مؤمن شعا‌عش مشهود نیست، این ایمان از نظر اسلام ارزشمند نیست.

اول مؤمن به خدا، شیطان است. ابلیس پیش از آنکه بندگان پرمرد‌عای پروردگار و فرزندان پُرناز و افادۀ آدم به این سرزمین خاکی بیایند، سالیانی خدای متعال را عبادت می‌کرد و دلش کانون معرفت خدا بود؛ اما در آن بزنگاه، در آنجایی که ایمان‌ها همه آنجا به‌کار می‌آیند، یعنی در هنگام انتخاب، در هنگام تعیین راه‌نهایی، این ایمان به کار ابلیس نیامد. این ایمان در همان دل ماند.^۱

اگر فقط تصدیق و پذیرش در صدق کلمۀ ایمان کافی بود، من می‌گویم اول مؤمن به پیغمبر، ابولهب بود!^۲ من می‌گویم اگر او مؤمن نیست، به دلیل اینکه این ایمانش، این قبولش، این تصدیقش با تعهدهای متناسب همراه نبوده، آیا ما مؤمنیم؟ درحالی‌که تصدیق ما هم با تعهدهای متناسب همراه نیست.^۳

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۴، ص ۱۱۴.

۲. همان، جلسه ۴، ص ۱۱۵.

۳. همان، جلسه ۴، ص ۱۱۶.

سالیانی است، و سالیان دراز، روی مغزها دارند کار می‌کنند تا بگویند اسلام منهای عمل، ایمان بدون عمل، در دل محبت و ایمان و باور و نه در عمل، حرکت و تلاش و اثر، سال‌هاست به ما این را می‌خواهند بیاورانند، و قرآن همچنان ندایش بلند و زنده و شاداب است که ﴿...وَمَا أَوْلِيكَ بِالْمُؤْمِنِينَ﴾^۱، آن کسانی که این کارها را ندارند، مؤمن نیستند، ایمان ندارند.^۲

[هجرت هم یک نمونه عالی عمل بر اساس ایمان است.]
هجرت کردن یعنی چه؟ یعنی از مشهد رفتند تهران مثلاً ماندند؟ از شهری به شهری مهاجرت کردند و بس؟! نه، اولاً هجرت کردن به معنای یک‌باره از همه چیز دست‌شستن به خاطر هدف، به خاطر پیوستن به جامعه اسلامی، به خاطر قبول تعهد در مجموعه تشکیلات جامعه اسلامی محسوب می‌شود.^۳

۱. سوره نور، آیه ۴۷.

۲. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۴، ص ۱۲۲.

۳. همان، جلسه ۴، ص ۱۲۸.

سطر سوم

ایمان آگاهانه

جزء ۳

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ ۚ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ ۚ وَكُتُبِهِ ۚ وَرُسُلِهِ ۚ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۚ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

بقره، آیه ۲۸۵

- ایمانت را از کجا آوردی؟
- چه قدر برای ایمانت استدلال و منطق داری؟
- ایمانت مقلدانه است یا آگاهانه؟

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهْنِمْ مَقْبُوضَةً فَإِنْ
 مِنْ بَعْضِكُمْ بَعْضًا فَايُودِ الَّذِي أَوْثِنَ أَمَانَتُهُ وَلِيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ
 وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ إِيَّاهُمْ قَلْبُهُ وَاللَّهُ
 بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ
 تُبَدُّ وَمَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبِكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ
 لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٨٣﴾
 ءَأَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَأَمِنَ بِاللَّهِ
 وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَانْفِرَقَ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ
 وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ
 ﴿٢٨٤﴾ لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ
 وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا
 رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ
 قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لِطَاغَةِ لُنَابِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْنَا
 وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٥﴾

حفظ کلمہ

قرآنت تحقیق

﴿ءَاَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ﴾ رسول الله [خود نیز به عنوان رهبر،] به آنچه بر او از سوی پروردگارش نازل شده، ایمان و اعتماد کامل دارد. ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَاَمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَيْكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ﴾ و مؤمنان هم، مانند رسول الله ایمان دارند، همه مؤمنان به خدا و ملائکه‌اش و کتاب‌هایش و پیامبرانش ایمان دارند. ﴿لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾ [و براساس ایمان استوارشان گفتند:] میان هیچ‌یک از پیامبرانش فرق نمی‌گذاریم، [همه پیامبران در یک مسیرند و اتفاقاً سخن ما به پیروان دیگر پیامبران این است که از مسیر پیامبر خودتان منحرف شده‌اید؛ بیاید با هم، مسیر صحیح پیامبران را ادامه دهیم.] ﴿وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا﴾ و مؤمنان گفتند: به گوش جان شنیدیم و آگاهانه فهمیدیم و اطاعت کردیم؛ ﴿عُفِّرَانَكَ رَبَّنَا﴾ پروردگارا، آمرزش تو را خواستاریم ﴿وَالِيكَ الْمَصِيرُ﴾ و سرانجام همه، به سوی توست.

ببینیم

بشنویم

بیاموزیم

ما که کورانۀ عصاها می‌زنیم لاجرم قندیل‌ها را بشکنیم شنیدن حرف‌های نشنیدنی و نشنیدن حرف‌های شنیدنی، آفت جان‌سوز روزگار ماست. متأسفانه آدم‌ها به جای اینکه قلک‌های سکه باشند، آن هم سکه‌های طلا، خمره‌های دوریالی‌اند؛ پُرند اما پُر از حرف‌های کم‌بها و بی‌ارزش. یعنی می‌شنوند چیزهایی را که هیچ ارزش شنیدن ندارند و نمی‌شنوند آنچه را که باید بشنوند! و از شکوه‌های اهل دوزخ، شکوه از نشنیدن است و می‌گویند: **﴿لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ﴾** اگر می‌شنیدیم، یعنی نشنیدیم و نگرفتیم، در نتیجه گرفتار آمدیم.

در نقطه مقابل ایشان، اهل ایمانند که تمام هنرشان در شنیدن است. یعنی سراپا هوش و گوشند **﴿وَقَالُوا سَمِعْنَا﴾** گفتند شنیدیم و شنیده‌ها را هم نشنیده نگرفتیم؛ بلکه **﴿وَأَطَعْنَا﴾** یعنی به کار بستیم و با همین کار، بار خود را بستند.

ایمان یک خصلت برجسته پیامبران خدا و مؤمنان و دنباله روان آن‌هاست. ایمان داشتن، باور داشتن به رسالت خود. فرق میان رهبران الهی و رهبران سیاستمدار جهانی در همین جاست. رهبر الهی مانند راهرو این راه، به آنچه می‌گوید، به گامی که برمی‌دارد، به راهی که می‌پیماید، با همه وجودش صمیمانه مؤمن است؛ درحالی‌که سیاستمداران عالم، احياناً سخنان زیبایی و بیانات دلکش و شیوایی ممکن است داشته باشند؛ اما به آنچه می‌گویند، ایمان یا ایمان به قدر لازم ندارند!^۱

ایمان دو جور است: یک جور ایمان مقلدانه، متعصبانه. چون پدران و بزرگ‌تران باور کرده بودند، ما هم باور کردیم. چون در کتاب ما، در حوزه دین ما، این جور می‌گویند، ما هم این جور می‌گوییم؛ ولو تو دلیل بیاوری، بی خود آوردی، حرف تو را قبول نمی‌کنیم. این هم یک نوع ایمان است؛ اما ایمانی است یا از روی تقلید یا از روی تعصب. دو جور است: یا از روی تقلید است، مثل عامه مردم. از نوع مردم اگر بررسی "آقا، از کجا گفتی که پیغمبر اسلام حق است؟" هیچ نمی‌دانند. هیچ نمی‌دانند! چون پدرها گفتند، چون معلم توی مدرسه گفته، چون مردم کوچه بازار معمولاً می‌گویند پیغمبر حق است، این هم می‌گوید پیغمبر حق است!^۲

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۳، ص ۸۹.

۲. همان، جلسه ۳، ص ۹۷.

مثل همین ایمان مقلدانه است ایمان متعصبانه که بعضی‌ها حاضرند العیاذ بالله، به پیغمبرهای دیگر بی‌احترامی کنند، برای خاطر دل خوشی پیغمبر ما! خیال می‌کنند در ملکوت اعلی هم میان پیغمبران تناقض هست.^۱ این ایمان متکی به دلیل نیست، فقط از روی تعصب است و تعصب می‌دانید، یعنی جانب‌داری بدون دلیل، جانب‌داری از روی احساس، نه از روی منطق.^۲

[جور دوم،] ایمان آگاهانه است، ایمان توأم با درک و شعور است، ایمانی‌ست که از روی بصیرت، با چشم باز، بدون ترس از اشکال، به وجود آمده باشد. آن ایمانی که فلان مرد مسلمان دارد، برای نگه‌داشتنش باید بگوییم روزنامه نخواند، فلان کتاب را نخواند، در کوچه بازار راه نرود، با فلان کس حرف نزند، سرما و گرما نخورد، آفتاب و مهتاب نبیند، تا بماند؛ این ایمان متأسفانه نخواهد ماند. ایمانی لازم است که آن چنان آگاهانه انتخاب شده باشد که در سخت‌ترین شرایط هم آن ایمان از او گرفته نشود.^۳

۱. همان، جلسه ۳، ص ۹۸.

۲. همان، جلسه ۳، ص ۹۸.

۳. همان، جلسه ۳، ص ۱۰۱.

سطر چهارم

برتری همیشگی مؤمنین

جزء ۴

وَلَا تَهْتُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

آل عمران، آیه ۱۳۹

- حسرت دیروز و ناامیدی نسبت به فردا را چه می‌کنی؟
- دلیل عدم موفقیت‌ها را چه می‌دانی؟

* وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
 السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ الَّذِينَ يُفْقُونَ فِي
 الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالصَّرَاءِ وَالضَّرَاءِ وَالْكُظُمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ
 النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا
 فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ
 وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ
 يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاءُ هُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّةٌ
 تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ
 ﴿١٣٦﴾ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ
 كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾ هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ
 لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾ وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ
 مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ إِنْ يَمَسَّكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ
 مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنكُمُ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٠﴾

مغفرتكم

قرآنت تحقیق

«وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا» نه درباره آینده نگران و ناامید باشید و نه برای گذشته حسرت‌زده و ناراحت، «وَأَنْتُمْ أَلْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» چراکه شما همیشه برتر و پیروزید؛ به شرطی که مؤمن واقعی باشید. [چون سنت قطعی این است که اگر به خدا اعتماد داشته باشید و طبق دستورات او عمل کنید، هیچ‌کس نمی‌تواند شما را شکست دهد و خدا نیز این اعتمادتان را ضایع نمی‌کند. اما اگر سست شوید یا ایمانتان ضعیف شود، لزوماً برتر نخواهید بود و با شکست خوردن، ناراحتی و ناامیدی‌تان بیشتر می‌شود. پس در هیچ حالتی نمی‌توان به دلیل سستی و خستگی و به امید راحتی مقطعی بیشتر، دست از استقامت در مسیر خدا برداشت.]

آدمِ بزرگ، پایین هم بنشیند، از همان جا چای را توزیع می‌کنند! این یعنی آدم‌ها هستند که به جا، جایگاه می‌بخشند. یعنی اگر پایین باشند، پایین، بالاست و اگر در بالا نباشند، بالا، پایین است. و تو گویی این آدم‌ها هستند که بالا و پایین‌ها را، بالا و پایین می‌کند.

و ایمان عین همان بزرگ است. با هر که باشد، بزرگ، و هر کجا باشد، بالاست و با هر که نباشد، کوچک و هر کجا نباشد، پایین است. به همین خاطر خداوند به شکست‌خوردگان جنگ اُحد که به ظاهر پیروز نبودند و به ظاهر پایین می‌نمودند می‌گوید: **﴿وَأَنْتُمْ أَلْأَعْلَوْنَ﴾** شما بالااید، اگر اهل ایمان باشید. یعنی اگر اهل ایمان باشید، پایین هم باشید بالااید، و اگر نباشید، بالا هم باشید پایینید. پس کسی که بویی از ایمان برده باشد و از اهالی ایمان باشد، نباید سستی کند **﴿وَلَا تَهِنُوا﴾** چون از سازی که تارهای سستی داشته باشد، نوا و نغمهٔ خوشی به گوش نمی‌رسد. و آن چیزی که ساز وجود آدمی را کوک می‌کند، ایمان است. کسی که بوی ایمان با خود دارد، نباید کمترین حزن، اندوه و نگرانی به خود راه دهد **﴿وَلَا تَحْزَنُوا﴾** غمین و محزون نباشید.

غصه در آن دل بود کز هوس او تهیست

غم همه آنجا رود، کان بت عیار نیست

قرآن تمام آن چیزهایی که عناصر و عوامل سازندهٔ سعادت و خوشبختی محسوب می‌شوند، این‌ها و ده‌ها چیز غیر از این‌ها را به آدم‌های باایمان نوید می‌دهد.^۱

اینکه در مواجهه با دشمن‌ها و دشمنی‌ها از نصرت و مدد خدا برخوردار گردد، این هم یک شرط دیگر سعادت، خوشبختی و کامیابی است. البته مادی به خدا معتقد نیست؛ اما ما با مادی اسم خدا نمی‌آوریم؛ می‌گوییم آقا شما در این تلاش مادی‌تان، در این تلاش اجتماعی‌تان، در این جهادتان که دارید انجام می‌دهید، اگر بدانید یک نیرویی فرضاً ماورای نیروی ماده و طبیعت هست و آن نیرو با شما همراه است، این چطور است؟ یک چنین چیزی داشته باشید شما، یک چنان کمک و یاور و مددکاری برای خود فرض کنید، این چطور است؟ می‌بینید برق از چشمش می‌پرد، می‌گوید بسیار خوب است. چقدر جالب است که انسان نیرویی ماورای نیروی ماده و مادیات، پشتیبان خود داشته باشد که وقتی با دشمن‌ها و دشمنی‌هایشان، توطئه‌هایشان، دسیسه‌هایشان، جلادی‌هایشان روبه‌رو می‌شود، معتقد باشد و بداند که آن نیروی ماورای ماده، کمک‌کار و حامی اوست. منتها مادی اسم خدا را بلد نیست، اعتقاد به خدا ندارد، اگرچه یقین هم

۱. طرح کلی اندیشهٔ اسلامی در قرآن، جلسهٔ ۶، ص ۱۷۵.

به نبودن خدا ندارد. اما الهی که یقین دارد به وجود آن چنان قدرت مسلط و مصیطری، ماورای تمام این پدیده‌ها و متکی به اوست، ببینید چقدر در راه سعادت تندروتر و جالب‌تر حرکت می‌کند. و اینکه بر جبهه‌ها و صف‌های مخالف برتری و رجحان داشته باشد، بداند که بالاخره برتری و رجحان و ارجحیت برای اوست. این هم خودش تأثیر عجیبی دارد در اینکه بتواند انسان، این راه را با سهولت بیشتری طی کند و اینکه بر دشمنان راه و هدفش که مانع و خنثی‌کنندهٔ تلاش اویند، پیروز گردد. آدم همهٔ این تلاش‌ها را بکند، بعد هم شکست بخورد؟! اینکه به سعادت نمی‌رسد پس یکی از مهم‌ترین عناصر سعادت‌مندی یک انسان این است که آخرش پیروز بشود. غیر از این است مگر؟ مگر مکتب‌های دنیا برای پیروزی نمی‌کوبند؟ پس یکی از عناصر و عوامل سعادت انسانی، فردی، اجتماعی و گروهی، این است که در مواجهه با دشمن‌ها، بالاخره بر آن‌ها پیروز بشود.^۱

سطر پنجم

نفی ایمان دل بخواهی و گاه گاهی

جزء ۵

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا
فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

نساء، آیه ۶۵

● کدام دستورات خدا را عمل می‌کنی؟ سخت یا آسان را؟

با توجه به دشواری بودن حفظ این آیه برای عموم مخاطبین، آیه مشابه دیگری با همین موضوع در صفحه بعد برای حفظ انتخاب شده است.

❖ لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ
 سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾ إِنْ بُدُوْا خَيْرًا أَوْ تَخَفُوْهُ أَوْ تَعَفَوْا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ
 اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيْرًا ﴿١٤٩﴾ إِنْ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ
 وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ
 بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ
 سَبِيْلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَئِكَ هُمُ الْكٰفِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَٰفِرِيْنَ عَذَابًا
 مُّهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِيْنَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ
 مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرُهُمْ ط وَكَانَ اللَّهُ غَفُوْرًا رَحِيْمًا
 ﴿١٥٢﴾ يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتٰبِ أَنْ تُنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتٰبًا مِنَ السَّمَآءِ فَقَدْ
 سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ
 الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ
 الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ ؕ وَأَتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿١٥٣﴾
 وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّوْرَ مِيْثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا
 وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيْثَاقًا غَلِيْظًا ﴿١٥٤﴾

عفة كليم

قرآنت تحقیق

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ﴾ همانا کسانی که [منافقند و] به خدا و پیامبرانش کفر می‌ورزند، [هرچند در ظاهر ادعای ایمان دارند اما واقعاً مؤمن نیستند] ﴿وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ﴾ و می‌خواهند بین خدا و پیامبرانش دوگانگی ایجاد کنند و [به همین خاطر می‌گویند: بعضی از دستورات پیامبر، از سوی خدا نیست؛ تا بتوانند از بعضی دستورات دین اطاعت نکنند] ﴿وَيَقُولُونَ نُوْمِنُ بِبَعْضِ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ﴾ [و در نتیجه] می‌گویند به بعضی [از دستورات دین] ایمان می‌آوریم و به بعضی کفر می‌ورزیم. [هرجا دین به مذاقشان خوش نیاید آن را کنار می‌زنند!] ﴿وَيُرِيدُونَ أَنْ يُتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا﴾ و [به این صورت] می‌خواهند بین ایمان و کفر، مسیری برای خودشان دست و پا کنند؛ ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْكٰفِرُونَ حَقًّا﴾ اینان حقیقتاً کافرند [و مسیرشان کاملاً مسیر کفر است نه چیزی میان ایمان و کفر] ﴿وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِمًّا﴾ و برای کافران، عذابی دلیل کننده آماده کرده‌ایم [که چون اینها هم کافرند، شاملشان می‌شود. چیزی میان ایمان و کفر، با دین سفارشی نداریم. یا باید بنده خدا باشیم و دین را در هر حالتی اطاعت کنیم و یا کافریم.]

قرآن، باغ گل است، باغ گلی که اجازه گل چیدن را دارید، اما اجازه گل چینی نه! به این معنا که هر آیه ای که با ذوق و ذائقه شما خوش آمد، برداشته و هر آیه ای که خوش نیامد، فرو بگذارید. یا به قول

قرآن کریم ﴿نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ﴾

و دیگر آنکه حرف اول را تو می زنی، اما حرف آخر را رسول؛ یعنی سخن او باید تراز و ترازوی تو باشد. درست مثل شاقولِ بنا که حرف آخر را همان شاقول می زند. اگر گفت دیوار کج است؛ یعنی دیوار کج است، هر چند عالم و آدم بگویند راست است. به قول حافظ:

راهیست راه عشق که هیچش کناره نیست

آنجا جز آنکه جان بسپارند، چاره نیست

و تو باید در برابر رسول و پیغام رسان حق، حقیقتاً بگویی:

حکم آنچه تو فرمایی، ما بنده فرمانیم

تعهدات یک فرد مؤمن، گاه‌گاهی و دل‌بخواهی نیست. این جور نیست آن‌کسی که می‌خواهد خود را مؤمن قلمداد بکند، هر جا که نفع و سود و بهره‌ شخصی تجاوزکارانه خودش ایجاب کرد، مؤمن باشد؛ هر جا به نام ایمان و به تظاهر به عمل توانست بر خر مُراد سوار شود، اسم از ایمان و عمل بیاورد؛ اما در آن مواردی که ایمان و عمل برای او سود شخصی، سود متجاوزانه و متعدیانه تولید نمی‌کند، از نام اسلام و نام ایمان و از عمل به تعهدهای ایمانی روگردان باشد.^۱

آن‌کسی که مؤمن است و می‌خواهد مؤمن بماند و از ثمرات مؤمن بودن بهره‌ ببرد، در مقابل همه احکام خدا باید احساس تعهد کند و در همه‌جا باید احساس تعهد کند.^۲

ایمان به پیغمبر و شهادت به اینکه من مُقر به رسالت پیامبرم، این تعهد را می‌آورد که دنبال پیامبر و در راه او حرکت بکنم. اگر من به این معنا مُقر و معترفم، اگر این تعهد را قبول دارم، دیگر معنا ندارد که آن‌وقتی که مواجه می‌شوم با یک "پدیده کوچک" که برخلاف مشی پیامبری است، برخلاف راه پیامبر خداست، در مقابل آن، رگ‌های گردنم را آن‌چنان پرکنم، مشت‌هایم را آن‌چنان گره‌کنم، نمایش یک مسلمان، اما وقتی با یک پدیده بزرگ‌تر، ولی

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۵، ص ۱۳۵.

۲. همان، جلسه ۵، ص ۱۳۶.

پردردسرتتر که باز در خلاف مسیر و جهت نبوت و رسالت است
روبه‌رو شدم، مسئولیتم را فراموش کنم.^۱
قرآن در مقام توبیخ بنی‌اسرائیل می‌فرماید: "به بعضی از دین
ایمان دارید، به آنجاهای بی‌دردسر، راحتش مؤمنید و متعهد؛
به بعضی دیگر از دین بی‌ایمانید؟! بی‌عقیده‌اید؟! مگر می‌شود
این جور چیزی؟ مگر می‌توان تفکیک قائل شد میان دو سخن و دو
فرمان که هر دو از یک مبدأ و یک نقطه سرچشمه گرفته است.^۲

۱. همان، جلسه ۵، ص ۱۳۷.

۲. همان، جلسه ۵، ص ۱۳۸.

سُطْر ششم

نور ایمان

جزء ۶

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ
وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا

نساء، آیه ۱۷۴

● در یک شب بسیار تاریک، وسط بیابان، فقط با یک شمع کوچک، چه می‌کنی؟ می‌ایستی یا حرکت می‌کنی؟

يَا هَلْ الْكِتَابِ لَا تَعْلَمُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ
 إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ
 أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ
 انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ
 لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا
 ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا
 الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ
 فَسَيَحْشُرُهُمُ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا
 الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا
 وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ
 قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾
 فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ
 فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

مفتي كليم

قرآنت تحقیق

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ﴾ ای مردم! ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ﴾ دلیل قاطعی، [یعنی قرآن، برای اتمام حجت و هدایت شدن] از سوی پروردگارتان آمد. [این قرآن اتمام حجت می‌کند و بهانه‌ای برای هدایت نشدن باقی نمی‌گذارد] ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا﴾ و برای شما، نور مورد نیاز برای روشن ساختن مسیر زندگی‌تان نازل کردیم [که این نور، همان قرآن است]، ﴿مُتَّبِعًا﴾ نوری واضح و روشن‌کننده. [هدایت قرآن مثل نور است و برای کسانی مفید خواهد بود که ایمان واقعی داشته باشند. نور ایمان به قرآن، در هر نقطه‌ای از مسیر، ادامه مسیر را روشن می‌کند و نیازی نیست -جز به اجمال در تعیین هدف و نوید آرمان‌ها- همه جزئیات مسیر را از اول نشان دهد.]

ببینیم

بشنویم

بیاموزیم

فیل اندر خانه ای تاریک بود

مردمی که فیل ندیده بودند، قرار شد فیل را در تاریکی لمس و برای دیگران توصیف کنند. اولی پشت فیل را لمس کرد و گفت: فیل یک تخت است! دومی: بادبزنی است! او گوش را لمس کرده بود. سومی: ستون! و چهارمی: ناودان!

فیل اما، هیچ کدام نبود، و هیچ یک فیل را نفهمیده بودند؛ چرا؟ چون از نور خبری نبود.

در کف هر یک اگر شمعی بدی اختلاف از گفتشان بیرون شدی
حال قصهٔ این عالم و حقایق آن، همان قصهٔ تاریکخانه و فیل است و تمام اختلافات بشر ریشه در نبود شمع دارد و تا شمعی در کف نباشد، همین ماجرا جاری است و همین آتش و همین کاسه. و آدم‌ها از حقایق عالم همان قدر فاصله دارند که آن جماعت از حقیقت فیل؛ مگر کسانی که با کلام و کتاب خدا حشر و نشری داشته باشند.

قرآن در این تاریک‌خانهٔ عالم، درست و وصف و مثال همان شمع در آن خانهٔ تاریک را دارد؛ لذا فرمود: ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا﴾.

خیلی چیزها نمی‌گذارد که انسان بفهمد. غرور انسان نمی‌گذارد انسان بفهمد. جهالت‌ها نمی‌گذارند انسان ببیند و بفهمد. پندارها و خرافات نمی‌گذارند یک انسان یا یک ملت، حقیقت را درک کند و بفهمد. نظام‌های جائزانه نمی‌گذارند که انسان‌ها بفهمند و بدانند. حجاب‌ها و مانع‌های گوناگون، از درون و از برون، مانع می‌شوند از اینکه انسان، گوهر عقل و خرد خداداد را به کار بیندازد و بداند و بفهمد. او را در ظلمت نگه می‌دارند. انسان را در زندانی از تاریکی‌ها می‌نشانند. او را از نور، از فروغِ درک و فهم صحیح دور نگه می‌دارند.

یکی از ارکان خوشبختی انسان و از عناصر سعادت انسان این است که انسان از این ظلمت‌ها، از هرآنچه برای او ظلمت می‌آفریند، نجات پیدا کند و به نور و فروغ حقیقت راه پیدا کند و شعاعی از نور حقیقت بر دل او بتابد. پس اول، هدایت لازم است به آن معنایی که توضیح داده شده؛ دوم، نور لازم است، و این‌ها دو چیزند.^۱

در قدم اول، هیچ‌یک از رهبران و بزرگان و راهروان و دنباله‌روان نمی‌دانستند قدم دهم چیست. بنده گاهی مثال می‌زنم: می‌گویم در یک بیابانی که فرض کنید ده‌ها کیلومتر یا بیشتر، طول و عرض

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۶، ص ۱۶۸.

این بیابان است، در یک شب تاریک و مُظلم، نه ماهی، نه ستاره‌ای، جناب‌عالی دارید تنها راه می‌روید، یک دانه چراغ‌قوه کوچک، یک لامپ نمره پنچ کوچک، یک شمع کوچک هم در دست است. به شما بگویند آقا، با این شمع باید تا آخر آن بیابان بروی. شما یک نگاهی می‌کنی، می‌گویی آقا، این شمع من تا شعاع یک متر را بیشتر روشن نمی‌کند. من همهٔ این ده کیلومتر را با همین یک شمع بروم؟ این شمع من فقط یک متر را روشن می‌کند، من ده کیلومتر بروم؟ این یک منطقی است که آدم بی‌اطلاع، بی‌تجربه، ناوارد، ممکن است داشته باشد. جوابش چیست؟ جواب این منطق کور چیست به نظر شما؟^۱

همین یک متری که روشن هست برو، همین یک قدمی که می‌توانی برداری و می‌دانی کجا می‌گذاری بردار، اگر یک قدم دیگر درمقابلت روشن نشد، نرو؛ اگر شد، باز هم برو. خواهی دید که تا آخر بیابان، تدریجاً روشن خواهد شد و تو این راه را خواهی پیمود و به منزل خواهی رسید.^۲

۱. همان، جلسهٔ ۶، ص ۱۷۷.

۲. همان، جلسهٔ ۶، ص ۱۷۷.

خلاصه فصل

نگاهی به فصل ایمان و امید

تنها راه نجات انسان برای گذر از گردنه‌های سخت دنیا، بهره‌مندی از تعالیم وحی الهی در زندگی فردی و اجتماعی می‌باشد. قرآن کریم، آن گنج بی‌پایان و اکسیر اعظمی است که موجب حرکت به سمت زندگی عزتمندانه در دنیا و آخرت می‌شود.

نقطه آغاز حرکت و قیام هر فرد و جامعه، ایمان است. ایمان یعنی پذیرش و پایبندی انسان به آنچه که برای آن و در راه آن سعی و مبارزه می‌کند. بدون ایمان، هر قیامی ناپایدار و بی‌فرجام و هر قیام‌کننده‌ای دل‌مرده و بی‌نشاط است. تأکید قرآن کریم بر روی "ایمان" و معرفی آن به عنوان برترین خصلت‌های آدمی، از توجه به همین نکته سرچشمه می‌گیرد.

اما ایمان واقعی چیست؟ آن وقتی ایمان راستین در کسی وجود دارد که بر اساس آن ایمان "عمل" کند. به بیان دیگر، متن زندگی فرد مؤمن، از غیرمؤمن کاملاً متفاوت است. شعاع ایمان باید در اعضا و جوارح انسان بلکه بالاتر، باید در نظامات اجتماعی جامعه انسانی ظاهر شود.

این ایمان نباید تقلیدی و یا از روی تعصب باشد؛ بلکه باید کاملاً آگاهانه و بر پایه تفکر و ادله روشن باشد. ایمانی ماندگار است که با استدلال حاصل شده باشد. در غیر این صورت با کوچکترین شبهه از بین می‌رود.

این مؤمنان هستند که در مقابل دشمنانشان و کارشکنی‌های آنان همیشه برترند. در واقع شکست‌ناپذیری و قدرتمند شدن، یکی از ثمرات ایمان حقیقی است.

البته یکی از مهم‌ترین آفات ایمان، ایمان گاه‌گاهی و دل‌بخواهی است. کسی که دنبال راحتی در دنیا باشد، دستورات سخت را از آسان تفکیک می‌کند و فقط به آن‌هایی عمل می‌کند که خطری برای دنیایش نداشته باشد! اگر کسی ایمان واقعی داشته باشد، هیچ‌گاه در بن‌بست باقی نمی‌ماند و همیشه راه خروج را پیدا می‌کند. این به آن معنا نیست که مؤمن در ابتدای مسیر، تمام راه رسیدن به مقصد را درک می‌کند بلکه مقصود این است که او در هر کجای مسیر که باشد، با نور ایمان، حداقل گام بعدی خود را می‌یابد. این هدایتی است که فقط نصیب مؤمنین می‌شود.

فصل دوم

توحید و جهاد

سطر هفتم: تنها قدرتمند عالم

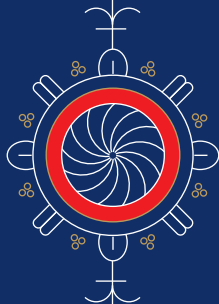
سطر هشتم: توحید در زندگی

سطر نهم: عبادت انحصاری خدا

سطر دهم: اطاعت انحصاری خدا

سطر یازدهم: جامعه توحیدی

سطر دوازدهم: تأثیرات روانی توحید

سطر هفتم

تنها قدرتمند عالم

جزء ۷

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ قَاعَبُدُوهُ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

أنعام، آیه ۱۰۲

- چند قدرتمند در دنیا می‌شناسی؟
- تا چه حد قدرت دارند؟
- می‌شود تمام کارها را با او بست؟

ذَالِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ
 وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١١٢﴾ لَا تَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ
 الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١١٣﴾ قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ
 فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ
 ﴿١١٤﴾ وَكَذَلِكَ نَصْرَفُ الْأَيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسَتْ وَلِنَبِّئَنَّهُمْ لِقَوْمٍ
 يَعْلَمُونَ ﴿١١٥﴾ اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 أَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١١٦﴾ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ
 عَلَيْهِمْ حَفِيظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١١٧﴾ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ
 يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنًا
 لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا
 يَعْمَلُونَ ﴿١١٨﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ آيَةٌ
 لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْأَيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا إِذَا
 جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١١٩﴾ وَنَقَلِبْ أَقْبَادَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ
 يُؤْمِنُوا بِهِيَ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٢٠﴾

صفحة كريمة

قرآنت تحفيق

﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ﴾ خدا [یی با این عظمت که نشانه‌های عظمتش در آیات پیشین بیان شده،] پروردگار شماست [و با این عظمت، دیگر جایی برای دل بستن به دیگران و شریک گرفتن در عبادت باقی نمی‌گذارد.]. ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ غیر از خدای متعال، هیچ‌کس دیگری این شأنیت را ندارد که حیران و خاضع در برابر او شوید. ﴿خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَأَعْبُدُوهُ﴾ اوست که همه چیز را آفریده [و بقیه مخلوق او هستند،] پس باید او را پرستید. [لذا هیچ انسانی نمی‌تواند خودش را در مخلوق بودن، بالاتر از دیگر انسان‌ها بداند تا به واسطه آن برتری، پرستیده شود.]. ﴿وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ و او عهده‌دار همه چیز است. [همه می‌توانند بدون ترس از وجود معارض یا شریک، با خیال راحت به او تکیه کنند.]

بذری در بند خاک

تاکی از سیم و زرت کیسه تهی خواهد بود

بنده من شو و برخور ز همه سیم تنان

یک بذر گل به هرچه بخواهد می‌رسد، به ریشه، به ساقه، به برگ، به گلبرگ، غنچه، گل، رنگ، عطر، جمال، لطافت، طراوت، حیات اما به شرط آنکه در بند خاک، و بندهٔ خاک باشد! همان خاکی که اگر هست و هرچه هست از اوست و هرچه بخواهد در اوست، و مبدأ و منشأ، اوست. پس در بند بودن همان و برخورداری هم همان.

و قصهٔ آدمی و خداوند دقیقاً یک چنین قصه‌ای است، آدمی گُل نمی‌کند، به گُل نمی‌نشیند، و گُلی به سر نمی‌زند مگر آنکه در بند و بندهٔ خدا باشد؛ لذا فرمود: ﴿فَاعْبُدُوهُ﴾ بندهٔ او باشید.

همو که نه تنها آفریدگار شما، بلکه آفریدگار همه و همه چیز است، ﴿هُوَ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ همو که شما دست‌پروردهٔ او ییید ﴿ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ﴾ همو که نگهبان و نگهدار عالم و آدم است ﴿وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾.

توحید یعنی جهان دارای یک آفریننده و سازنده و به تعبیری دارای یک روح پاک و لطیف است.^۱ وقتی که یک مسلمان از دیدگاه اسلام به این عالم نگاه می‌کند، این عالم را یک موجود مستقلی نمی‌بیند؛ بلکه یک موجودی می‌بیند وابسته به یک قدرت بالاتر.^۲

خدا کیست؟ آن موجودی که ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ هیچ معبودی به جز او نیست. ﴿إِلَه﴾ را معبود معنا کنید. ﴿إِلَه﴾ یعنی هر آن موجودی که انسان در مقابل او به صورت تقدیس، به صورت تعظیم و تکریم، خضوع می‌کند، اختیار خودش را دست او می‌دهد، سررشته زندگی‌اش را به او می‌سپرد، او را دست باز و مطلق العنان در زندگی خود قرار می‌دهد، این را در اصطلاح قرآنی می‌گویند ﴿إِلَه﴾.

آن کسانی که هوای نفس را سررشته‌دار زندگی خود می‌کنند، اله‌شان هوای نفسشان است. آن کسانی که یک انسان سرکش و متجاوز را در امور زندگی خود، دستش را باز می‌گذارند، اله‌شان همان شیطان است. آن کسانی که به سنت‌ها و عقیده‌های پوچ به‌طور بی‌قید و شرط تسلیم می‌شوند، اله‌شان همان سنت و عقیده پوچ است. هر چه در وجود انسان و در زندگی انسان، بی‌قید و شرط دستش باز باشد و حکومت و تحکم بکند، او ﴿إِلَه﴾ است.

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۸، ص ۲۲۷.

۲. همان، جلسه ۸، ص ۲۲۸.

اینجا می‌گوید که «لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ» هیچ معبودی به جز او نیست. یعنی چه نیست؟ یعنی در دنیا نیست؟ هزاران معبود بود در دنیا! سید و شصت تا در خود کعبه آویزان و قرار داده شده بود، سید و شصت عروسک! همین قدر هم عروسک‌های جاندار در دنیا داشتند فرمانروایی می‌کردند. چطور الهی نیست؟! یعنی اله واقعی نیست، اله قانونی نیست، اله حقیقی نیست؛ یعنی هر کس دیگر را غیر از الله به الوهیت، به آن معنایی که گفتیم، به معبودیت پذیرفتید، گناه کردید، برخلاف حق، عملی انجام دادید.^۱

همه در مقابل او بندگان و بردگانند. همه در مقابل او اسیر قدرتند. همه باید فرمان او را ببرند. هیچ کس حق ندارد سرش را به پای دیگری بگذارد، همچنانی که هیچ کس حق ندارد پایش را روی سر دیگری بگذارد.^۲

۱. همان، جلسه ۸، ص ۲۲۸.
۲. همان، جلسه ۸، ص ۲۳۶.

سطر هشتم

توحید در زندگی

جزء ۸

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

أنعام، آیه ۱۶۲

● جهت زندگی‌ات به کدام سمت است؟

● اصلاً مگر زندگی، جهت دارد؟!

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ
 آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ
 ءَامَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْرًا قُلِ انظُرُوا أَنَا مُنْتَظِرُونَ
 ﴿١٥٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِعَاعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا
 أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ
 فَلَهُ عَشْرَ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ
 لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾ قُلْ رَبِّي هَدَنِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيمًا
 مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٦١﴾ قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَ
 سُكُوتِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ
 أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
 وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ
 رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾ وَهُوَ الَّذِي
 جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ
 لِيَبْلُوكُمْ فِي مَاءِ اتِّكُمُ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

حفظ كريم

قرآنت تحفيق

﴿قُلْ﴾ [ای پیامبر] بگو: ﴿إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [حال که خدا پروردگار همهٔ جهانیان است و همهٔ نیازهایشان را پاسخ می‌دهد،] من نیز تمام نماز و عبادت‌ها و مناسک و زندگی و مرگم فقط بخاطر پروردگار جهانیان است؛ [به عبارت دیگر همهٔ افعال فردی و اجتماعی‌ام را فقط به خاطر خدا و در جهت او انجام می‌دهم.] ﴿لَا شَرِيكَ لَهٗ﴾ بدون اینکه هیچ کس دیگری را در نیت و هدفم شریک او کنم ﴿وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ﴾ و به این کار امر شده‌ام. [رهبر الهی چیزی بیش از مأمور از سمت خدا نیست و هرچه امر شده است، انجام می‌دهد.] ﴿وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ و اصلاً خود من [بیش از بقیه] باید تسلیم دستورات خدا باشم. [و همچنین تمام امورم براساس دستور خدا و برای او باشد.]

بینیم

بشنویم

بیاموزیم

دویی از خود بیرون کردم، یکی دیدم دو عالم را

یکی جویم یکی گویم یکی دانم یکی خوانم

هرچیزی خالص آن خوب است؛ شیر، خالص آن، عطر، خالص آن، عسل، خالص آن، حتی آب، خالصش خوب است، و از همین روست که خداوند به پیامبر فرمود: **﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ﴾** بگو من فقط برابر یکی خم و راست می‌شوم و اصلاً عباداتم همه از برای یکی‌ست و زنده‌ام اگر، به عشق یکی است و مرگم به خاطر اوست.

یعنی به خاطر او می‌میرم، کشته و مرده‌ام اویم و نه مثل دیگران که کشته و مرده‌ام ثروتند و یا می‌میرند برای شهرت و یا می‌میرند برای هر چیز دیگر.

من اما؛ می‌میرم برای خدا، خدایی که **﴿رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾** یعنی پرورنده و پروردگار هر چیز و هرکس است. همو که از کرم ابریشم، پروانه و از ذغال سنگ، الماس و از شن، مروارید می‌سازد. پس همان که حافظ می‌گفت:

نثار روی توهر برگ گل که در چمن است

فدای قَدِّ توهر سررُوبن که بر لبِ جوست

توحید اسلامی همان آلفی ست که بعدش ب می آید و پ می آید و چ می آید، تا ی می آید. این جور نیست که بگویی خدا یک است و دو نیست و تمام بشود قضیه. خدا یک است و دو نیست معنایش این است که در تمام منطقه وجود خودت، شخصاً و جامعهات، عموماً جز خدا کسی حق فرمانروایی ندارد.

خدا یک است و دو نیست، معنایش این است که تمام آنچه در اختیار داری از ثروت، تو و همه انسان‌های دیگر، برای خداست. شما عاریت‌داران و ودیعه‌دارانی بیش نیستید. چه کسی حاضر است موحد بشود حالا؟ شما ودیعه پول را دارید و بس، شما عاریه دارید. جناب عالی اگر پولی از طرف رفیقان امانت دستتان باشد، چه کار می‌کنید؟ منتظرید ایشان حواله بدهد، آقا، ده تومان از این پول را بده به آن بچه، به آن پیرمرد، به آن بیگانه، به آن خویش، ده تومان از این پول را بینداز فلان صندوق، ده تومانش را اصلاً بسوزان!

وقتی که انسان مسلمان شد، همه چیز برای او مقدمه است، وسیله است. برای چه؟ وسیله چه؟ وسیله رسیدن به جهانی پهناور - نمی‌گویم جهان بعد از مرگ - جهان فکر و بینش و دید خود انسان که به وسعت خدا وسیع و گسترده است. همه چیز برای

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۹، ص ۲۵۶.

انسان وسیله هستند، برای اینکه انسان بتواند رضای خدا را به دست بیاورد. زندگی دنیا، پول دنیا، آسایش دنیا، محبت‌های دنیا، برایش ارزش و اصالت ندارد. آن وقتی برایش ارزش پیدا می‌کند که در راه خدا باشد، ﴿فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾؛ اما اگر چنانچه این محبت، این مال، این مقام، این زندگی، این فرزند، این آبرو، این حیثیت، در راه خدا و در راه وظیفه نبود و قرار نگرفت، برایش هیچ قیمتی و ارزشی ندارد. دنیا و آخرت به هم دوخته است در طرز فکر اسلامی و برای یک مسلمان، دنیا آخری ندارد. در نظر آن شخصی که بندهٔ بندگان و بردهٔ موجودات ناقص است، دنیا محدود است؛ اما برای این، دنیا وسیع است. مرگ یک دریچه ایست که از این دریچه وقتی نگاه می‌کنی، آن طرف باغ‌ها و بوستان‌ها و دنیاها و گیتی‌ها و جهان‌هاست؛ لذا می‌بیند که فوقش این است که به این دریچه برسد، از این دریچه بگذرد، مهم نیست، مرگ برایش مسئله‌ای نیست. اینها جلوه‌هایی و گوشه‌هایی از توحید است.^۱

سطر نهم

عبادت انحصاری خدا

جزء ۹

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ
فَلَيْسَتْ جِبُوبٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

أعراف، آیه ۱۹۴

● انسان نیکوکار خیرخواه نیکاندیش
عذاب شده، دیده ای؟!

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ
 الْغَيْبَ لَأَسْتَكْبَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ
 وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
 وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّهَا حَمَلًا
 خَفِيًّا قَامَرَتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا اللَّهُ رَبَّهُمَا لَئِن آتَيْتَنَا صَالِحًا
 لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾ فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ
 فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾ أَيَشْرِكُونَ مَا لَمْ يَخْلُقْ
 شَيْئًا وَهُمْ يَخْلُقُونَ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنفُسَهُمْ
 يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُوكُمْ سِوَاءَ عَلَيْكُمْ
 أَدْعَاؤُهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صِمْتُونَ ﴿١٩٣﴾ إِنْ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ
 دُونِ اللَّهِ عِبَادًا أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ
 إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾ أَلَمْ أَرْجُلُ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آيْدٍ
 يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ
 يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنظِرُونِ ﴿١٩٥﴾

حفظ كلیم

قرآنت تحقیق

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ آن کسانی که غیر از خدا، صدایشان می‌زنید [و از آن‌ها حاجت می‌خواهید و در خانه‌شان ضجه می‌زنید که کارتان را راه بیندازند]. ﴿عِبَادُ امْتَلِكُمْ﴾ قطعاً خودشان مثل شما بنده و نیازمندند. [نه نیاز خودشان و نه نیاز شما را نمی‌توانند پاسخ دهند]. ﴿فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ پس اگر شما [در حاجت خواستن از آن‌ها،] راست‌گو هستید [و گمان می‌کنید آن‌ها می‌توانند کاری برایتان بکنند!] پس آن‌ها را صدا بزنید و نیازتان را به ایشان بگویید و قاعدتاً باید حاجتتان را بدهند! [اما حتماً آن‌ها نمی‌توانند نیازهای شما را برآورده کنند؛ زیرا هیچ‌کسی غیر از خدا برطرف‌کننده نیازهای انسان نیست و همین دلیلی بر خدایی خدا در برابر دیگران است.]

ببینیم

بشنویم

بیاموزیم

ما گدایان خیل سلطانیم شهر بند هوای جانانیم
 شما هیچ دیده‌اید گدا برابر گدا سر خم کند؟! و یا دست دراز کند؟!
 هرگز. از این خنک‌تر هم مگر داریم؟! حال در نگاه قرآن کریم، عالم،
 گداخانه است و همه هرچه باشند و هرکه باشند، سرتاپا فقرند و
 سراپا نیاز؛ همچنانکه فرمود: **﴿أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ﴾**

بر این اساس هرکس به سراغ هرکس رفت، گویی گدایی سراغ
 گدایی رفته باشد. خالی اگر رفت، خالی هم برمی‌گردد؛ لذا فرمود:
﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ جز خدا هرچه و هرکه را بخوانید
﴿عِبَادَ أَمْوَالِكُمْ﴾ بندگان هستند همچون شما؛ یعنی نادار و
 نیازمند. شک دارید؟ امتحانش مجانی است! **﴿فَادْعُوهُمْ﴾** آنان را
 بخوانید **﴿فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾** اگر راست می‌گویید
 باید شما را اجابت کنند؛ ولی زهی خیال محال.

دست حاجت چو بری پیش خداوندی بر

که کریم است و رحیم است و غفور است و ودود

اگر قرار شد توحید یک عقیده‌ای باشد که به دنبال خود تعهدی را و مسئولیتی را و تکلیفی را، برای معتقد به این عقیده به ارمغان می‌آورد، پس باید فهمید، و دانست که این تعهد و این تکلیف‌ها چیست بلاخره؟ آیا این تعهد در همین خلاصه می‌شود که ما به زبان یا به دل و به فکر، این عقیده را بپذیریم؟ یعنی خود اعتقاد، یک مسئولیتی است؟ یا حد و قلمروی این مسئولیت از منطقه فکر و دل بیرون‌تر می‌آید؛ اما در اعمال شخصی. مثلاً موحد یک سلسله تکالیفی را به مقتضای توحید بر دوش خود دارد، از جمله اینکه نماز بخواند، از جمله اینکه نام خدا را در آغاز و انجام هر کاری بیاورد، از جمله اینکه فرض کنید گوسفند را، ذبیحه را جز به نام خدا نکشد و از این قبیل، در همین حد خلاصه می‌شود؟ یا نه، تعهدی که توحید به فرد موحد یا به جامعه موحد می‌دهد، از حد فرمان‌های شخصی و تکالیف فردی بالاتر است. تعهدی که توحید به یک جامعه موحد می‌دهد، شامل مهم‌ترین، کلی‌ترین، بزرگ‌ترین، اولی‌ترین و اساسی‌ترین مسائل یک جامعه است، مثل چه؟ مثل حکومت، مثل اقتصاد، مثل روابط بین‌الملل، مثل روابط افراد با یکدیگر، که این‌ها مهم‌ترین حقوق اساسی‌ست برای اداره و زندگی یک جامعه. ما معتقدیم که تعهد توحید و مسئولیتی که

بارِ دوش موحد می‌شود، مسئولیتی است در حد تکالیف اساسی و حقوق اساسی یک جامعه.^۱

بنا بر اصل توحید، انسان‌ها حق ندارند هیچ‌کس و هیچ چیز جز خدا را عبودیت و اطاعت کنند. این اصل اول از قطعنامه توحیدی.^۲ اطاعت آن قدرتی که از سوی خدا و نماینده خدا نباشد، اطاعت از آن مرکزی که آن مرکز، از مرکز قدرت پروردگار الهام نگرفته باشد، این در حد شرک است یا خود شرک است، برای خاطر اینکه ولو مردمی که این کار را انجام می‌دهند و مبتلای به این درد، به این بلا، به این نابسامانی بزرگ اجتماعی هستند، در کارهای شخصی خودشان آدم‌های مرتب و منظمی باشند، "بَرَّةٌ تَقِيَّةٌ"، با پروا، پرهیزکار، مراقب، اما این بلای بزرگ موجب می‌شود که خدای متعال نظر لطف و رحمت را از این امت برگیرد، آنان را معدَّب، معاقب، مبتلای به نعمت خود قرار دهد، این حدیث است. چرا؟ برای خاطر این است که اطاعت غیرخدا، عبودیت غیرخدا منافی است با آن هدفی که خدا انسان را برای آن هدف آفریده است.^۳

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۰، ص ۲۷۴.

۲. همان، جلسه ۱۰، ص ۲۷۷.

۳. همان، جلسه ۱۰، ص ۲۷۹.

سطر دهم

اطاعت انحصاری خدا

جزء ۱۰

اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهَيْبَتَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ
وَالْمَسِيحِ ابْنِ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا
لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

توبه، آیه ۳۱

● تا به حال بنده و عبد انسان‌های دیگر شده‌ای؟!

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نجسٌ فلا يقربوا
 الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَاتَّخَفْتُمْ عِيْلَةً
 فَسَوْفَ يُعْزِبُكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِن شَاءَ أَرَأَيْتُمْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
 حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾ قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ
 الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ
 مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ
 صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ
 النَّصْرَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ
 يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ
 اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ
 وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ
 مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا
 لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

صفحة كريمة

قرآنت تحفيق

[هیچ کس جز خدای یکتا را نباید پرستید و اطاعت محض فقط از آن خداست؛ اما اهل کتاب غیر خدا را عبادت و اطاعت کردند!] **﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** اهل کتاب، علما و عابدانشان را در کنار خدا، به خدایی گرفتند [و با اینکه می دانستند این عابدان و علما، واقعاً مطیع دستورات خدا نیستند، از روی تعصبات گروهی و قبیلگی اطاعتشان کردند.] **﴿وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ﴾** و حضرت مسیح فرزند مریم را هم به خدایی گرفتند [تا بتوانند از زیر دستورات خدا برای مبارزه و جهاد شانه خالی کنند. مسیح بن مریم خدایی شد که "فقط" مهربان است و بعد از او دیگر، گناهان انسان های بی ایمان بخشیده شده و نیازی به تلاش و مبارزه نیست.] **﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا﴾** درحالی که فقط به آن ها دستور داده بودیم خدای یکتا را بپرستند [و این کارشان، شرک است] **﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ، عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾** هیچ کسی که قابل پرستش باشد، غیر از او نیست و او از این چیزهایی که شریکش می کنند منزّه است [و نمی توان معبودی را، هم عرض او قرار داد و این را جزء دین دانست.]

زمین که پشت به خورشید می‌کند، شب می‌شود، شب که شد، آسمان غرق ستاره است و هر ستاره‌ای با چشمک زدن‌های خود، ما را به خود می‌خواند، و این درحالیست که تمامی این ستاره‌ها کار یک لحظه خورشید را نمی‌کنند!

نه روشنابخشند مثل خورشید، نه گرمابخشند مثل خورشید و نه حیات‌بخش. ولی همین زمین وقتی که روبه خورشید کرد و روز شد، از ستاره‌ها هیچ خبری نیست و تمام زمین غرق نور و صحن و صحنه جنبش و حرکت و تلاش و تکاپو خواهد شد.

بندگی خداوند دقیقاً رو کردن به اوست و در نتیجه، روز شدن و در نتیجه حیات و بالندگی است. به همین خاطر فرمود: **﴿وَمَا أَمْرًا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾** و آدمیان مأمور نشدند جز به پرستش خداوند یکتا، همو که پاک و پالوده است از هر همتا و همراهی **﴿سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾** ولی به اسف کم نیستند کسانی که کسان دیگری را به خدایی می‌خوانند و تمام چشم امیدشان به دست آن‌هاست. این جماعت درست پا گذاشته‌اند جای پای پاره‌ای از اهل کتاب که دانشمندان خود را به خدایی خواندند! یا پیامبر خدا عیسی بن مریم را به خدایی گرفتند!

برای عبادت یک مفهوم وسیع‌تری در فرهنگ قرآن وجود دارد که ما باید آن مفهوم وسیع‌تر را پیدا کنیم و اگر خواستیم عبادت خدا بکنیم و عبادت غیر خدا نکنیم؛ یعنی اگر خواستیم موحد و پیرو اصل توحید باشیم، مراقب باشیم که ندانسته عبادت نوع دوم را درمقابل غیر پروردگار عالم انجام ندهیم. یعنی همان چیزی که بیشتر موحدین عالم با اینکه به گمان خود و در ظاهر امر، درمقابل غیر خدا تقدیسی انجام نمی‌دادند، سجده نمی‌کردند درمقابل کسانی یا اشیایی غیر خدا؛ با وجود این، در عمل، در فکر، در دل، در روح، عبادت غیر خدا را می‌کرده‌اند به معنای دوم.^۱

عدی بن حاتم طایی پسر حاتم معروف که البته مقام خود این عدی، از پدرش حاتم به مراتب بالاتر و ارجمندتر است. وقتی که وارد مدینه شد، رسول اکرم این آیه را بنا کرد خواندن به مناسبت اینکه زُنَّارِ^۲ را برگردن او آویخته دید. **﴿ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا... ﴾** معنای آیه این است که مسیحیان و یهودیان، احبار و رهبان خود را، عالمان و زاهدان خود را، و مسیح بن مریم را پروردگاران و خدایان خود گرفتند؛ درحالی که خدای متعال فرمان داده بود به آنان که جز خدای واحد، کسی را عبادت نکنند. این آیه وقتی به گوش

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۱، ص ۳۰۱.

۲. رشته ای که مسیحیان به وسیله آن صلیب به گردن می‌آویختند.

عدی بن حاتم رسید، رو کرد گفت: ای پیامبر خدا، این حرف درست نیست، ما کی احبار و رهبانمان برایمان خدا و ربّ محسوب شدند؟! کی آن‌ها را عبادت کردیم؟! اعتراض کرد به پیغمبر و به آیه قرآن.^۱

پیغمبر اکرم در جواب این تصور عدی بن حاتم، پاسخ داد که بله، در مقابل آن‌ها سجده نکردید - مفاد فرمایش پیغمبر را عرض می‌کنم - لکن آنچه آن‌ها گفتند، بی‌قید و شرط پذیرفتید؛ "وَلَكِنْ أَحْلُوا لَهُمْ حَرَامًا وَ حَرَّمُوا عَلَيْهِمْ حَلَالَ" حرام‌های خدا را آن‌ها حلال وانمود کردند در نظر شما و حلال‌های خدا را حرام وانمود کردند و شما بی‌آنکه درصدد باشید واقع مطلب را بفهمید، آنچه آن‌ها گفتند، بی‌قید و شرط اطاعتشان کردید. عبادت این است، پروردگار و رب گرفتن یک موجود این است.^۲

همه انبیای عظام الهی آمدند تا مردم را موحد کنند. موحد کنند یعنی چه؟ یعنی زنجیر اطاعت غیرخدا را از دست و گردن آن‌ها باز کنند.^۳

با صدای استاد سید علی خامنه‌ای بشنوید.

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۱، ص ۳۲.

۲. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۳.

۳. همان، جلسه ۱۱، ص ۳۶.

سطر یازدهم

جامعه توحیدی

جزء ۱۱

قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ هُوَ الْعَزِيزُ
لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنَّ عِنْدَكُمْ مِّنْ سُلْطٰنٍ بِهٰدٍ
أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

یونس، آیه ۶۸

● از فاصله طبقاتی و ویژه‌خواری برخی ناراحتی؟

با توجه به دشواری بودن حفظ این آیه برای عموم مخاطبین، آیه مشابه دیگری با همین موضوع در صفحه بعد برای حفظ انتخاب شده است.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا
تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بََعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ
لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ
لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ *

قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَأَمَّا قُلٌّ لَّهُ فُؤَادًا لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ
الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِن تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ
شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ قُلْ أَعْلَمُونَ اللَّهُ بِدِينِكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

﴿١٦﴾ يَمُنُّ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ
يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْتُكُمْ لِلْإِيمَانِ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ
يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

حفظ كليم

قرآنت تحقیق

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ﴾ ای مردم، [هیچ کدام از معیارهای پوچ بشری، معیار برتری شما بر هم و جواز غیبت و تعصب و تندى و سوءظنّ و... نیست. این گناهان که سبب اختلافات در جامعه است، همواره ریشه در توهم‌های پوچ برتری یک طائفه بر طائفه دیگر از مردم، با این معیارهای پوچ را دارد] ﴿إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى﴾ همانا ما شما را از یک مرد و زن واحد خلق کردیم [و همه هم خون و برابرید] ﴿وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا﴾ و خودمان شما را در قالب ملت‌ها و قبیله‌ها تفکیک کردیم، تا این تفکیک باعث شناخت بیشتر شما از هم گردد [و نه اینکه عامل برتری طلبی بر یکدیگر باشد]. ﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَى﴾ تنها معیار برتری و گرامی‌تر بودن نزد خدا [که برتری واقعی است]، تقوا است و با تقواترین شما، گرامی‌ترین نزد خداست. ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ همانا خداوند دانا و باخبر [از همه چیز، از جمله ملاک‌های واقعی برتری شما نسبت به یکدیگر] است.

قیمت یک قطعه طلا را وزن آن تعیین می‌کند نه شکل آن.
 پیش زرگر، ملاک وزن است، نه شکل.
 ای بسا شکل، شکیل باشد اما وزنی نداشته باشد...
 و خدا زرگر عالم است و آنچه قیمت آدمی را تعیین می‌کند قیافه
 و ژست نیست، قبیله و قوم نه، تیره و نژاد نه، لهجه و زبان نه... بلکه
 وزن تقوای آدمی است که به آدمی وزانت می‌بخشد.
 تقوا، یعنی خود را نگاه داشتن، در نتیجه هر راهی رفتن، هر
 کاری نکردن، و هر جایی نبودن و در یک کلام، پسندیدن آنچه پسند
 جانان است.
 و خداوند می‌گوید: ملاک من همین است، و این یعنی، ملاک
 شما هم همین باشد.

توحید به معنای یک خدا قائل بودن، تدبیر و خلق و آفرینش و اداره جهان را از یک خدا دانستن و ضامن نفی طبقات اجتماعی است.^۱ جامعه توحیدی، یک جامعه بی طبقه است. یک جامعه ای است که گروه های انسان ها در آن جامعه از یکدیگر بر حسب حقوق و مزایا جدا نشدند. همه در یک مسیر و با یک نوع امکانات و با یک نوع حقوق زندگی می کنند و حرکت می کنند.

این مسئله خیلی مهمی است که اگر چنانچه خالق و معبود یکی شد، ناگزیر انسان ها در یک طبقه و یک ترازند، همه از یک اصل و یک ریشه آفریده شده اند. هیچ کس در آفرینش از مزیتی که منشأ برخورداری حقوقی باشد، بهره مند نیست. این را هم دقت کنید! نه اینکه از مزیتی برخوردار نیست؛ چرا، ممکن است انسان هایی بر اثر شرایطی، یک استعداد خاصی پیدا کنند. خب یک مزیتی شد. یک نفر ممکن است از لحاظ شرایط خلقتی جوری به وجود آمده باشد که نابغه باشد، ممکن است کسی از پدر و مادری تولید شده که با استعداد است. یکی کم استعدادتر است، یکی نیرومندتر است، یکی ضعیف تر و لاغرتر است، یکی زیباتر است، یکی زشت تر است. پس این اختلافات هست؛ اما این اختلافات منشأ اختلاف حقوقی نیست.^۲

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۲، ص ۳۳۸

۲. همان، جلسه ۱۲، ص ۳۴۱

وقتی ما یک خدایی هستیم، معنایش این است که مردم جامعه همه یک صنفند، یک گروهند، یک طبقه‌اند، برادر و در کنار همدند؛ یعنی بندگان خدا در یک ترازند، در دو تراز نیستند. از جمله معنای خدا یک است و دو نیست، این است.^۱

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْتَأَمُّكُمْ﴾ این حکم قاطع اسلامی است در زمینه نفی طبقات اجتماعی؛ گرمی‌ترین شما در نزد خدا، باتقواترین است. یعنی از یک طبقه‌ای بودن، وابسته به خانواده‌ای بودن، وابسته به یک سلسله و تیره‌ای بودن، موجب گرمی‌تر بودن نیست. و تازه نکته جالب‌تر و باریک‌تر اینجاست؛ آن‌هایی که باتقوا هستند، که بالاتر از دیگرانند، باز از امتیازات حقوقی بیشتری برخوردار نیستند. اینجور نیست که آدم‌های باتقوا یک پول بیشتری بگیرند، یک حقوق بیشتری داشته باشند یا از حقوق اجتماعی بیشتری و بهتری برخوردار باشند، نه، نه خیر؛ اینجور نیست.^۲

۱. همان، جلسه ۱۲، ص ۳۴۰

۲. همان، جلسه ۱۲، ص ۳۵۰

سطر دوازدهم

تأثيرات روانی توحید

جزء ۱۲

يَلْصَحِي السَّجْنَءَ رَبَّابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

یوسف، آیه ۳۹

- با اضطراب، دلهره و ترس چه می‌کنی؟
- درمانی برایش سراغ داری؟

وَاتَّبَعَتْ مَلَءَاءِ ابْنَيْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ
 نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ
 أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَصَاحِبِي السِّجْنِ ءَأَرْبَابُ
 مُتَفَرِّقُونَ خَيْرًا مِ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ
 إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ
 سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ ۙ أَتَّعَبُوا وَالْآيَاتُ لِلَّذِينَ الْقِيَمُ
 وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾ يَصَاحِبِي السِّجْنِ ءَأَمَّا
 أَحَدُكُمَا فَيَسْقَى رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ
 الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ فَضِيَ ۙ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾ وَقَالَ لِلَّذِي
 ظَنَّ أَنَّهُ بِنَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ
 الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَبِثَ فِي السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ
 ﴿٤٢﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ
 سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعٌ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرَىٰ بَاسْتِ
 يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ ﴿٤٣﴾

مغفلة كليم

قرآنت تحفیق

[حضرت یوسف در زندان به دو نفری که تعبیر خواب از ایشان خواستند، فرمود:] «يَصْحَبِي السِّجْنِ» ای دو نفر هم‌بندی‌های من در زندان، [عقل و وجدانتان را قاضی کنید؛] «أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ» آیا بندهٔ چند ارباب بودن بهتر است [که هرکدامشان نظر و دستور خودش را داشته باشد؟] «أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» یا بندهٔ خدای واحد بودن بهتر است که او حریف همه چیز هست [و اگر دستور او را اطاعت کنید، همه چیز را خود او حل می‌کند؟]

معلوم است که دومی بهتر است و هیچ راه دیگری هم برای انسان متصور نیست. هرکس راه دیگری نشان دهد، درحال فریب‌ندگان است. مُشْرک، دچار خوف و به‌هم‌ریختگی است؛ اما انسان موحد آرامش دارد.]

مصلحت دیدن آن است که یاران همه کار
بگذارتند و خَمِ طِرَهُ یاری گیرند
بچه‌ها را ببین! بادبادک‌ها را که هوا می‌کنند، تنها و تنها به یک نخ
می‌بندند، نه به چند نخ، وگرنه بالا نمی‌رود؛ بلکه از هم گسسته و
بریده هم می‌شود.

قصهٔ آدمی هم همین است، اوج و عروجی پیدا نمی‌کند مگر
آنکه تنها به یکی بسته باشد و بس، و آن هم خداست.

به همین خاطر یوسف به هم‌زندانی‌های خود گفت: ﴿عَزَّيْبُ
مُتَفَرِّقُونَ خَيْرًا أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ یعنی آدمی بله قربان‌گوی
یکی باشد بهتر است؟ یا بله قربان‌گوی بسیار؟! آرامش آدمی کی و
کجاست؟ و آسایشش در کدام؟

انسان موحد از جمله تأثیراتی که روح او از ناحیه و قبل توحید می‌برد، یکی این است؛ دارای وسعت افق دید می‌شود. موحد از تنگ‌نظری‌ها، از کوتاه‌بینی‌ها، از نزدیک‌بینی‌ها آسوده و راحت است. آدم موحد نمی‌گوید من در این میدان شکست خوردم یا جبهه‌ما، در این زمینه عقب نشست و کار به زیان ما تمام شد. او این قدر نزدیک بین نیست. او می‌داند که فکر توحیدی به درازای عمر بشر دارای قلمرو است عمر بشریت؛ با مقیاس عمر بشریت، ده سال و بیست سال و پنجاه سال و صد سال، یک لحظه و یک دقیقه بیش نیست. به بیان دیگر و از دیدگاه دیگر، آدم موحد افق دیدش در مسائل مادی و نیازهای پست و حقیر خلاصه نمی‌شود، متوقف نمی‌گردد. آدم موحد در مقابل خود وقتی نگاه می‌کند، در کنار نیازهای مادی، ده‌ها نیاز، صدها نیاز از عظیم‌ترین و عزیزترین نیازهای انسان را می‌بیند. تمام ذهنش و فکرش و حواسش، منحصر و متوقف نیست در نیازهای پست و حقیر و کوچک، آن‌گونه که انسان‌های در باطن مادی اگرچه در ظاهر الهی، در ظاهر معنوی، خودشان را در آن محبوس و زندانی کرده‌اند.^۱

از جمله تأثیرات توحید در روان یک موحد این است که ریشه‌ترس را در او می‌خشکاند.^۲ شما در طول تاریخ نگاه کنید تا ببینید

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۳، ص ۳۶۰.

۲. همان، جلسه ۱۳، ص ۳۶۲.

چه چیزهایی موجب شد که طرفداران حق در اقلیت قرار بگیرند، آنجا که در اقلیت قرار گرفتند. چه چیزی موجب شد که مردمی که حق را شناخته بودند، دنبال حق نروند. آنجا که مردم حق شناسی دنبال حق نرفتند. چه چیزهایی موجب شد که مردمی دست به جنایات بزرگی بیالایند، آنجایی که می بینید مردمی دست به جنایاتی آلودند. غالباً وقتی که پیگیری و تحقیق و مطالعه می کند آدم، می بیند که منشأ این همه ترس است، ترس!

مهم ترین تأثیر روانی توحید در روح یک انسان این است که در راه خدا، در راه تکلیف، در راه آنچه که هدف وجود خود تشخیص می دهد، از دشمنان این راه نهراسد. نمی گویم ضعف اعصاب نداشته باشد، گاهی هم دلش اضطرابی پیدا نکند، نه؛ ترس فعال نداشته باشد، بیم فعال نداشته باشد؛ ترس و بیمی که او را از پیمودن راه خدا بازدارد، در وجود او نباشد. این ترس ها، این بیم ها، این هراس هایی که جلوگیری از فضیلت هاست، زمینه بسیار خوب رشد نامردمی هاست.^۲

۱. همان، جلسه ۱۳، ص ۳۶۳.

۲. همان، جلسه ۱۳، ص ۳۷۱.

خلاصه فصل

نگاهی به فصل توحید و جهت حرکت

قدرت ایمان وابسته به آن منبعیست که انسان به آن مؤمن است. آن منبع است که تکیه‌گاه انسان و سبب قدرتمندی او می‌شود. در نگاه اسلامی "توحید" یعنی آن خدایی که مسلمان خودش را به آن متکی می‌داند، و او را تنها قدرت موثر در جهان قلمداد می‌کند. حال باید پرسید این توحید چه تعهدات و چه مسئولیت‌هایی را بر دوش مؤمن می‌گذارد؟ به بیانی دیگر، آیا توحید یک معنای خشک بدون روح و فقط یک امر ذهنی است یا اینکه لوازم و امتدادات واقعی و زندگی‌ساز دارد؟

وقتی ایمان به خدای واحد در انسان ایجاد شد، دیگر همه اعمال و رفتارشان باید به سمت خدا باشد. به عبارت دیگر جهت زندگی‌اش باید تغییر کند. تغییر جهت زندگی، اولین و مهم‌ترین ثمره توحید در زندگی است.

اگر جهت زندگی انسان به سمت خدا تغییر کند، دیگر در برابر غیرخدا، اظهار خضوع و کوچکی نمی‌کند. او که همه را نیازمند خدا می‌داند از خودش می‌پرسد: کسانی که خود نیازمندند، چطور می‌توانند نیاز دیگران را برطرف نمایند؟!

به عبارت دیگر، انسان فقط باید خدا را بندگی کند و هیچ چیز دیگری را در این بندگی شریک نکند. اگر انسان برای رفع نیازهایش، به غیرخدا رجوع کرد، رفته‌رفته مطیع و بنده غیر او می‌شود.

از آنجا که جلوهٔ تاء و تمام عبادت، اطاعت است؛ انسان موحد
نباید غیر خدا را اطاعت کند.

حتی خود پیغمبران نیز به دلیل اینکه مأمور اجرای سخن و
طرح خدای متعال در روی زمین هستند، اطاعتشان واجب است.
علماء و دانشمندان نیز تا آنجایی که سخن خدای متعال را پیگیری
نمایند، سخنشان نافذ است و اگر همین علما و دانشمندان مردم
را به خود دعوت نمایند، هرگز نباید از آنان اطاعت نمود.

اختلاف طبقاتی و ایجاد طبقهٔ ویژه، حاصل زندگی غیرموحدانه
است. آنانی که در برابر چپاول گران سکوت می‌کنند و سر تعظیم
فرود می‌آورند؛ در واقع با این کارشان فریاد اطاعت از غیر خدا را سر
داده‌اند. در حالی که انسان موحد، تنها قدرت موثر در جامعه را خدا
می‌داند و تنها از او تبعیت و اطاعت می‌کند.

توحید در عین تاثیرگذاری در جامعه، در زندگی شخصی هر
انسان نیز بشدت اثرگذار است. اگر کسی واقعا موحد باشد، دیگر از
چیزی نمی‌هراسد. هیچ وقت دچار تشویش و اضطراب نمی‌شود،
هیچ‌گاه امید خود را از دست نمی‌دهد. این انسان، وسعت نگاهش
فراتر از زندگی با آسایش دنیوی می‌رود و همواره آرمان‌های بزرگی
مثل نجات مستضعفین عالم را در سر می‌پرورانند.

فصل سوم

نبوت و قضا

سطر سیزدهم: فلسفه نبوت

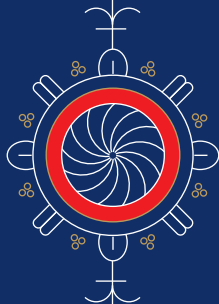
سطر چهاردهم: حرف اول و آخر انبیا

سطر پانزدهم: فاتحان تاریخ

سطر شانزدهم: بزرگترین مخالفین انبیا

سطر هفدهم: کارخانه انسان سازی

سطر هجدهم: لزوم اطاعت از پیغمبر

سطر سیزدهم

فلسفه نبوت

جزء ۱۳

الرَّ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

ابراهیم، آیه ۱

● چشم بینا، عقل پا برجا و این همه علم بشری، چرا راه را
از چاه تشخیص نمی دهی؟

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٣٦﴾

سُورَةُ اِبْرٰهِيْمَ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الرَّكِيْبُ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾ اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا
فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ
شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَٰئِكَ فِي ضَلٰلٍ
بَعِيدٍ ﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ
لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ
قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكَرَهُمْ بِآيَاتِ
اللَّهِ أَنْ فِي ذٰلِكَ لَآيٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ ﴿٥﴾

مفصلہ کتب

قرآنت تحقیق

﴿ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ ﴾ این قرآن، کتابی است که به تو نازل کردیم. ﴿ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ﴾ تا تو بتوانی به اجازه و کمک پروردگار این مردم، آن‌ها را از تاریکی‌های جهل خارج کنی و به نور رهنمون سازی. [فایده نور، روشن کردن مسیر است و نتیجه تاریکی، این است که انسان نداند چه باید بکند و کجا برود! برای اینکه بدانیم به چه سمتی باید برویم، به وحی الهی نیاز داریم. قرآن، همان نور هدایت‌کننده از طرف خدای متعال است.] ﴿ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴾ این نور، مردم را به راه خداوندی هدایت می‌کند که همیشه شکست‌ناپذیر ستودنی است. [این مسیر هم بی‌نقص است و اگر همه جمع شوند، نمی‌توانند مانع رسیدن رونده این مسیر به مقصد شوند.]

ببینیم

بشنویم

بیاموزیم

دانه‌ها، بذرها، هسته‌ها زیر خاکند، آنجا تاریکی در تاریکی‌ست. آنچه باعث می‌شود این دانه‌ها زنده شوند و از دل آن‌همه تاریکی و تنگنا بیرون بزنند و به فضای نورانی و روشنایی برسند، همان قطره قطره‌های بارانی است که از آسمان فرو می‌بارد. یک کارِ باران همین است، می‌بارد تا دانه‌ها را حیات بخشد و از تاریکی‌ها به نور برساند؛ البته دانه‌هایی که باران را بپذیرند و در وجود خود جای داده و جاری کنند، وگرنه دانه‌هایی که به باران نرسند، یا باران به آن‌ها نرسد، یا برسد اما دریافت نکنند، در همان تاریکی‌ها می‌مانند و می‌پوسند.

حال قصه ما آدم‌ها حکایت همان دانه‌هاست که اسیر این دنیای خاکی و پرظلمتیم. و آیات قرآن نیز همان قطره‌قطره‌های باراند که از دریای دانش الهی برخاسته و بر قلب آسمانی پیامبر فرود آمده تا دانه‌های وجود آدمیان را حیات بخشد و از تاریکی‌های نادانی و کفر و ظلم و فساد و گناه و پراکندگی بیرون بکشد و به عالم نور یعنی نور دانش، نور ایمان، نور صلاح و نور وحدت و یکپارچگی برساند. بنابراین آدمی منهای پیامبر وصف و حکایت دانه بی‌باران را دارد.

روز باران است می‌رو تا به شب نه از این باران، از آن باران رب

نبوت یکی از اصول همه ادیان است، اگر بشود به آن گفت اصلی از اصول دین، بلکه بالاتر باید گفت. اینکه عرض کردیم اگر بشود گفت اصلی از اصول دین، نه به این معناست که اصل بودنش را کسی انکار نکند، نه؛ بلکه بالاتر از اصل، اصلاً دین بدون اعتقاد به نبوت معنایی ندارد. دین یعنی آن برنامه‌ای، آن مسلکی، آن مکتبی، آیینی که به وسیله پیام‌آوری از طرف خدای متعال رسیده، پس پیام‌آور و ازسوی خدا آمدن، این جزء عناصر ذاتی دین است. اصلاً قوام دین به این است.^۱

چرا باید پیامبری باشد؟ چرا باید کسی ازسوی پروردگار، کمر به هدایت انسان ببندد؟ مگر خود انسان نمی‌تواند؟ مگر دانش بشری و اندیشه انسانی کافی نیست؟ پیغمبر چرا؟ پیام‌آوری میان غیب و شهود چرا؟^۲

درباره فلسفه نبوت، خیلی صحبت نمی‌کنیم. یک کلمه است و آن یک کلمه این است که حواس انسان، غرائز انسان و خرد انسان، برای راهبری و دستگیری انسان کم‌اند. یک سلسله موجودات با حواسشان ممکن است اداره بشوند. بعضی از حیوانات را شاید به این صورت سراغ داریم که این‌ها فقط از حواس خودشان مایه می‌گیرند؛ حواس ظاهری.^۳

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۴، ص ۳۸۳.

۲. همان، جلسه ۱۴، ص ۳۸۶.

۳. همان، جلسه ۱۴، ص ۳۸۷.

[اما انسان به] یک نیرویی بالاتر، یک هدایتی قوی‌تر و عمیق‌تر از هدایت حس، از هدایت غریزه، از هدایت عقل لازم دارد. این هدایت می‌آید چه کار می‌کند؟ می‌آید با حس شما رقابت می‌کند؟ می‌آید با غریزه شما مخالفت می‌کند؟ می‌آید سر عقل را به سنگ می‌زند؟ ابداً. او می‌آید تا عقل را راهنمایی کند، تا عقل را پرورش بدهد، تا عقلِ دفن‌شده را از زیر خروارها خاک بیرون بیاورد.^۱ فرعون دوست نمی‌دارد که مردم دارای عقل باشند، دوست نمی‌دارد که انسان‌ها بفهمند؛ چون اگر بفهمند، او وجودش باطل و افسانه خواهد شد.^۲ پس دین می‌آید برای چه؟ برای هدایت عقل. برای دست‌گیری عقل، عقل هست، اما وقتی هوس در کنارش باشد، نمی‌تواند درست قضاوت کند. عقل هست، ولی وقتی طمع پهلو به پهلویش باشد، نمی‌تواند درست ببیند. وقتی غرض در کنارش است، نمی‌تواند درست بفهمد. دین می‌آید هوس‌ها را، هواها را، طمع‌ها را، ترس‌ها را، غرض‌ها را از عقل می‌گیرد. عقلی سالم کامل را تقویت می‌کند، تأیید می‌کند تا او خوب بفهمد.^۳

۱. همان، جلسه ۱۴، ص ۳۹۱
۲. همان، جلسه ۱۴، ص ۳۹۲.
۳. همان، جلسه ۱۴، ص ۳۹۵.

سطر چہار دہم

حرف اول و آخر انبیاء

جزء ۱۴

وَلَقَدْ بَعَّعْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ
فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ
فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ

نحل، آیہ ۳۶

● خلاصہ حرف تمام انبیا راتا بہ حال شنیدہ ای؟

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ
 نَحْنُ وَلَا آبَاءُ آبَائِنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ
 مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ بَعَثْنَا
 فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ
 فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ
 فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ
 ﴿٣٦﴾ إِنْ تَحَرَّصَ عَلَى هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ
 مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ
 اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ بَلَى وَعَدَّا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ
 لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾ لَيْسَ لَهُمُ الَّذِي يُخْتَلَفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذِبِينَ ﴿٣٩﴾ إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ
 أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ
 مَا ظَلَمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَآجِرًا آخِرَةً أَكْبَرُوا
 كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

حفظ كليم

قرآنت تحقیق

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا﴾ در هرامتی، رسولی مبعوث کردیم [تا پیام ما را به آن امت برساند که آن پیام عبارت است از: ﴿أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾ فقط خدا را عبادت و اطاعت کنید و هرگز از طاغوت تبعیت و اطاعت نکنید. [در طول تاریخ، در کنار دعوت به توحید و بندگی خدا، امر به اجتناب از پیروی طاغوت، شعار واحد همهٔ رسولان الهی بوده است. طاغوت همان کسی است که در برابر خدا طغیان کرده، یعنی بندگی خدا را نپذیرفته و دیگران را به اطاعت و بندگی خود فرامی‌خواند. ﴿فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ﴾؛ [بعد از دعوت انبیا،] بعضی از امت‌ها را خدا هدایت کرد، [آن‌ها راه راست را انتخاب کردند و با پیروی از رسولشان، با طاغوت مبارزه کردند و به بندگی خدای واحد رسیدند. ﴿وَمِنْهُمْ مَن حَفَّتْ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ﴾ و بعضی از امت‌ها یا مردم، عاقبت گمراه شدند [و سرانجامشان عذاب شد! ﴿فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ﴾ به همین خاطر در زمین سفر کنید تا ببینید در طول تاریخ، سرانجام آن‌هایی که دعوت انبیا را تکذیب کردند، چه شد. [سفر کنید و ببینید که عاقبتشان چیزی جز نابودی و هلاکت نبود.]

شاد از وی شو، مشواز غیرِ وی او بهار است و دگرها ماه دی
 شما بهار را دیدید و دیدید که چگونه دشت و دمن و صحرا را خرم و
 سبز می‌کند و از دل چوب‌ها چه شکوفه‌های نرم و لطیف و سپیدی
 سر می‌زند و هوا چه طراوت و چه لطافتی پیدا می‌کند! دی ماه هم
 که زمستان است دیده‌اید و چه سرد، چه خشک و شکننده!

هرچه جز خداست، درست وصف دی‌ماه را دارد، یعنی تو را سرد
 و افسرده می‌کند. و خدا بهار جان‌هاست، یعنی شادی تو، طراوت
 تو، شکفتن و شکوفایی تو، تنها و تنها در گرو اوست. لذا تمام انبیا
 آمدند تا زلف بشر را به زلف او گره بزنند و دست بشر را از دست
 غیر خدا بیرون بکشند.

هرکجا جمع و جماعتی بود، یکی از پاک‌ترین بندگان خود را
 فرستادیم تا به آنان بگوید: خدا را بنده باشید و در بند غیر خدا
 نباشید و دست بگذارید در دست او که بالاترین دست‌هاست.
 خوشبختانه پاره‌ای تمکین کردند و از این هدایت الهی برخوردار
 شدند و شوربختانه پاره‌ای هم نه، و سکه گمراهی به نام آن‌ها حک
 شد. بیا و بین چه سرنوشت شومی یافتند و چه شام دیجوری!

راهی به سوی عاقبت خیر می‌رود راهی به سوء عاقبت، اینک مخیری

آن کاری که انبیای عظام الهی می‌خواهند انجام بدهند، یعنی ایجاد حکومت و جامعه و نظام توحیدی و برانداختن نظام جاهلی و شرک‌آمیز و ایجاد رستاخیز عظیمی در متن اجتماع، این کارها را -که هدف‌های انبیا- است، از کجا شروع می‌کنند؟ مسئلهٔ نقطهٔ شروع، مسئلهٔ بسیار مهمی است.^۱

نقطهٔ شروع کارشان عبارت بود از: بیان بُب و مغز و اساس و روح مکتبشان. انبیا در شروع انقلاب و رستاخیز اجتماعی و عقیدتی، با مردم مجامله نکردند هرگز. چنین نبوده است که یک مدت زمانی مردم را سرگردان کنند با یک حرف‌های دیگری، با یک شعارهای دیگری، و بعد از آنی که یک مقداری موفقیت پیدا کردند، بعد آن شعار اصلی را در میان بگذارند، نه؛ از اول با صداقت و با درستی و راستی، آن هدف واقعی و نهایی خود را بیان کردند و آن چه بود؟ آن هدف عبارت بود از توحید.^۲

توحید همه چیز مکتب انبیاست. اعتقاد به توحید و وجود خدا و وحدانیت خدا هم تأمین‌کنندهٔ هدف نهایی و غایی انبیاست و هم اینکه آن محیطی را که برای انسان‌سازی لازم می‌دانند، برای پیاده کردن کارخانهٔ آدم‌سازی، توحید بهترین و گویاترین شعار است. برای خاطر اینکه جامعهٔ توحیدی یعنی جامعه‌ای که در آن،

۱. طرح کلی اندیشهٔ اسلامی در قرآن، جلسهٔ ۱۸، ص ۵۵.

۲. همان، جلسهٔ ۱۸، ص ۵۶.

خدا فقط آقایی و خدایی می‌کند. هیچ‌کس غیر خدا در آن خدایی نمی‌کند. هیچ موجودی در جامعه توحیدی، تحمیل و تکلیف و قانون‌گذاری برای دیگران ندارد. هیچ موجود دیگری در جامعه توحیدی، مردم را به اطاعت خود فرامی‌خواند، حتی پیغمبر؛ حتی پیغمبر که نماینده خداست.^۱

توحید و معرفت خدا هم مایه تکامل و تعالی روح انسان است که این هدف عالی و نهایی انبیاست و هم طرح توحید به معنای ایجاد یک محیط الهی، یک جامعه و نظام الهی، یک نظام عادلانه، یک نظام بی‌طبقه، یک نظام بدون استثمار، یک نظام بدون ظلم است.^۲

۱. همان، جلسه ۱۸، ص ۵۷.

۲. همان، جلسه ۱۸، ص ۵۷.

سطر پانزدهم

فاتحان تاریخ

جزء ۱۵

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

إسراء، آیه ۸۱

● انبیای الهی در طول تاریخ، پیروز شدند یا شکست خوردند؟

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّوكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا
 يَلْبَثُونَ خِلافِكَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾ سُنَّةَ مَنْ قَدَّارَسْنَا قَبْلَكَ
 مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسْتِنَاتِنَا تَحْوِيلًا ﴿٧٧﴾ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِ الشَّمْسِ
 إِلَى عَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ الْفَجْرَ كَانَ مَشْهُودًا
 ﴿٧٨﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ
 مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾ وَقُلْ رَبِّ ادْخُلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ
 صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ
 وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْءَانِ
 مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ الْإِخْسَارًا ﴿٨٢﴾
 وَإِذَا أَعْمَنَّا عَلَى الْإِنْسَانِ عَرْضَ نَوَا جَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرْكَانِ يَتُوسَّأُ
 ﴿٨٣﴾ قُلْ كُلُّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ
 سَبِيلًا ﴿٨٤﴾ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
 وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٥﴾ وَلَنْ نَشِئْنَا لِنَذْهَبَنَّ
 بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا ﴿٨٦﴾

مغفلة كيم

قرآنت تحقیق

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ﴾ و [ای پیغمبر] بگو: حق آمد ﴿وَزَهَقَ الْبَاطِلُ﴾ و باطل نابود شد. [این سنت الهی است و راه انبیاء هم که مصداق حق است، مشمول این سنت می‌شود؛] ﴿إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ سنت این است که اساساً باطل، نابودشدنی است. [باطل یعنی پوچ، به این معنا که از ابتدا شکست خورده بوده و در واقع عالم، هرگز نمی‌تواند کاری پیش ببرد. طبق این سنت، انسان هرکاری در راه خدا و پیروی از انبیا کند، چون "حق" است، محقق خواهد شد و سرانجام در عالم تأثیر می‌گذارد و پیروز می‌شود.]

آب را به لیوان بریز و تماشا کن! کفها بالا می‌آیند، بالای آب، اما بالا نمی‌مانند، اصلاً نمی‌مانند. ولی آب می‌ماند، آب مایهٔ حیات است، تشنگان را سیراب می‌کند، درختان را بارور، گلها را شکفته، میوه‌ها را رسیده، و به هر چیز سروسامان می‌دهد. اما کفها چه؟ نه سیراب می‌کنند و نه می‌رویند.

در نگاه قرآن کریم حق عین آب است، و عین آب غالباً خاموش، بی‌ادعا، افتاده، و مایهٔ حیات و طراوت است. و باطل عین کف، مستکبر، بالانشین، خالی، بی‌محتوا، بی‌خاصیت و رفتنی. **﴿إِنَّ**

الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾

پس یادت باشد اگر باطل و عاقل باشی نمی‌مانی، محو می‌شوی، تمام می‌شوی. نه تنها آدم‌های باطل نمی‌مانند، فکرهای باطل هم، عمل‌های باطل هم.

می‌خواهی بمانی؟ حق باش، حق بگو، حق بخواه!
آنکه آمدنی است، حق است **﴿جَاءَ الْحَقُّ﴾** و آنکه رفتنی است باطل است. **﴿وَزَهَقَ الْبَاطِلُ﴾**

آن جوری که در ذهن ما هست و در تاریخ نبوت‌ها می‌خوانیم، پیغمبران، همه با تلاش‌ها و جهادها زندگی را گذراندند و بسیاری هم شربت شهادت نوشیدند. پس کار این‌ها، آیا کار بی‌ثمر و بی‌فایده‌ای بود؟ آیا پیغمبران در تاریخ شکست خوردند؟ آیا آن طوری که در ذهن ساده‌دلان عالم هنوز هم هست و قدرت‌های ضد انبیا هم بدشان نمی‌آید که این مطلب در ذهن عامه مردم باشد، انبیا از تلاش خود نتیجه‌ی ثمربخشی نگرفتند و بر سرتاسر تاریخ، ظلم و ستم و نامردمی و طغیان و کفر تسلط داشته است؟ آیا این جور است؟ ما معتقدیم که این جور نیست.^۱

دو مطلب ما در اینجا داریم: یکی اینکه این سلسله‌ای که به نام نبوت و رسالت معروف است، یعنی قافله پیغمبران از آدم تا خاتم، این‌ها چه کار کردند؟ مجموعشان چه عملی را انجام دادند؟ آیا پیش بردند یا ورشکسته شدند؟ این یک مطلب است. مطلب دیگر این است که انبیای عظام الهی هرکدامی در زمان خود، آیا موفق شدند یا شکست خوردند؟^۲

در مسئله اول این جور نتیجه می‌گیریم، می‌گوییم که انبیای عظام الهی، اگرچه که تک‌تکشان با محرومیت‌ها و ناکامی‌ها مواجه شده‌اند، اما در مجموع، سیر بشریت به سوی ترقی و تعالی بوده و

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۲۰، ص ۵۶۷.

۲. همان، جلسه ۲۰، ص ۵۶۸.

عاملش انبیا بودند. انبیا بوده‌اند که انسان را به سوی آن سرمنزل مقصود و به سوی سررشته عاقبت انسانی هل دادند، حرکت دادند، به او کمک کردند در رفتن این راه.^۱

و اما هر دانه دانه از پیغمبران، یعنی هر تکتک از نهضت‌های انقلابی الهی و توحیدی، آیا آن‌ها موفق شدند یا نه؟ می‌گوییم اینجا یک قاعده کلی وجود دارد. قاعده کلی این است که هر کدامی دارای ایمان و صبر کافی بودند، موفق شدند؛ هر کدامی دارای ایمان و صبر کافی نبودند، موفق نگشتند.^۲

با صدای استاد سید علی خامنه‌ای بشنوید.

۱. همان، جلسه ۲۰، ص ۵۷۵.

۲. همان، جلسه ۲۰، ص ۵۸۹.

سطر شانزدهم

بزرگترین مخالفین انبیا

جزء ۱۶

أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٤١﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٤٢﴾ وَيَسِّرْ
لِي أَمْرِي ﴿٤٣﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّ لِسَانِي ﴿٤٤﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٤٥﴾

طه، آیه ۲۴ تا ۲۸

● فرعون‌ها، اشراف صاحب نفوذ، سرمایه‌داران چپاول‌گر
و علمای منحرف، می‌دانی چرا همگی با انبیای الهی
دشمنی می‌کردند؟

وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ ﴿١٣﴾ إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي
 وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا
 لِيَجْزِيَ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ﴿١٥﴾ فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ
 بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَىٰ ﴿١٦﴾ وَمَا تِلْكَ يَمِينِكَ يَا مُوسَىٰ
 ﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنِيٍّ وَلِيَ
 فِيهَا مَنَارِبٌ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾ قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَىٰ ﴿١٩﴾ فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ
 حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا
 الْأُولَىٰ ﴿٢١﴾ وَأَضْمَمْنَا يَدَكَ إلیٰ جَنَاحِكَ وَخَرَجْتَ بِرِضَاءٍ مِّنْ غَيْرِ سَوْءِ
 ءَايَةٍ أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لِنُرِيكَ مِنْ ءَايَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ﴿٢٣﴾ إِذْ هَبَّ إلیٰ فِرْعَوْنَ
 إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَبَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾
 وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ
 أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَرُونَ أَخِي ﴿٣٠﴾ أَشَدُّ دَبَّةً أَرَزِي ﴿٣١﴾ وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾
 كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٣٥﴾
 قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَعْنَا عَلِيكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾

مفتاح کیم

قرآنت تحقیق

خداوند به موسی وحی کرد: ﴿أَذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ﴾ به سمت فرعون برو ﴿إِنَّهُ ظَلَمَ﴾ چون فرعون در برابر بندگی خدا طغیان کرده [و تبدیل به طاغوت شده است]. ﴿قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي﴾ موسی در پاسخ به این مأموریت سنگین [گفت: پروردگارا، سینه‌ام را گشاده کن، [شخصیت والا به من بده که هرگونه سختی و فرازونشیب این مأموریت را بتوانم با روح وسیع خودم تحمل کنم، ﴿وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي﴾ و کارم را [در این مأموریت پس از بعثت،] آسان کن. ﴿وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّ لِسَانِي﴾ گره از زبان من بگشای [تا بتوانم به خوبی پیام تو را به فرعون و فرعونیان ابلاغ کنم،] ﴿يَفْقَهُوا قَوْلِي﴾ تا حرفم را بفهمند [و در نتیجه از طغیان‌گری دست بردارند و بنده‌ی خدای واحد شوند.]

چای داغ در استکان دیر سرد می‌شود، اما در نعلبکی سریع و راحت. چرا؟ چون بر خلاف استکان سینه‌ای باز و گشاده دارد. آدم‌ها غالباً یک شخصیت استکانی دارند، حرفِ داغی که می‌شنوند مدت‌ها داغ می‌مانند، اما بعضی‌ها انگار نه انگار، چون سینه‌هایی باز و گشاده دارند.

موسی از خداوند همین گشادگی سینه را تمنا کرد: **﴿رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي﴾** خدایا! سینه ام را باز و گشاده قرار ده و این درست در جایی بود که خداوند به او فرمان داد **﴿أَذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ﴾** به‌سوی فرعون راهی شو، چون پا از گلیمش درازتر کرده است. و همین جا رحمت خدا را تماشا کن که حتی هوای فرعون را هم دارد. فرعون را هم حتی، نمی‌خواهد از دست بدهد و از دست برود! بیشترین دشمنی‌ها را همین فرعون کرد، بیشترین معجزات هم به همین فرعون نشان داده شد، ولی متأسفانه نشنید و عاقبتش شنیدی که غرق شد و این یعنی فرعون‌ها غرق میشوند. اگر فرعون هم باشی، غرق می‌شوی، غرق گرفتاری‌ها، رنج‌ها و دشواری‌ها، هر چند مصرت کوچک‌تر باشد.

اگر پیغمبری در یک جامعهٔ جاهلی بیاید، حرف خودش را هم بزند، هدف خودش را هم بگوید و بگوید که می‌خواهد چگونه جامعه‌ای و دنیایی بسازد، بگوید می‌خواهد نظام اجتماعی را چه جوری ترتیب بدهد، اگر این حرف را پیغمبر بزند، چه کسانی با او در این اجتماع جاهلی مبارزه خواهند کرد؟ گفتم پیغمبر چه جور جامعه‌ای می‌خواهد درست کند. خیلی روشن است که چه کسانی با پیغمبر معارضه و مبارزه خواهند کرد.

اولین کسانی که با پیغمبر مبارزه بکنند، آن کسانی هستند که از اختلاف طبقاتی زنده‌اند. زنده هستند برای خاطر اینکه می‌توانند یک عده مردم را بدوشند، می‌توانند از نیروهای یک عده انسان بی‌گناه، به ناحق استفاده کنند.

دیگر از کسانی که مخالف خواهند بود با دعوت این نبی و با اقامهٔ چنین جامعه و نظامی، آن ثروت‌اندوزانند، آن مال جمع‌کنانند.^۱

یک گروه حکام مستبدند که با این دعوت نبوی و رسالت الهی مبارزه خواهند کرد.^۲

یک طبقهٔ دیگر هم آخبار و رهبانند، آن کسانی که با مغزهای مردم سروکار دارند.^۳ همین طبقهٔ آخبار و رهبان بوده‌اند در طول

۱. طرح کلی اندیشهٔ اسلامی در قرآن، جلسهٔ ۱۹، ص ۵۴۱.

۲. همان، جلسهٔ ۱۹، ص ۵۴۲.

۳. همان، جلسهٔ ۱۹، ص ۵۴۳.

تاریخ که با وجود روشن بودن بیان انبیا، نگذاشتند مردم به انبیا بگروند. با وجود اینکه انبیا با سلطان مبین، با حجت آشکار آمدند، همه جا نور با خود همراه داشتند، همه جا انسان‌ها را روشن کردند، هیچ وقت مُعلق‌گویی نکردند، هیچ وقت اصطلاحات فیلسوف‌مآبانه به مردم تحویل ندادند، فلسفه‌بافی نکردند برای مردم، صاف و راست و صریح حرف زدند با مردم. با وجود این، مردم باید خیلی زود قبول می‌کردند، مردم باید خیلی زود صحت و اِتقان سخن پیغمبران خدا را درک می‌کردند. علت چیست که این قدر عناد و تعصب و لجاجت به خرج داده می‌شد و دعوت انبیا به زودی و آسانی پذیرفته نمی‌شد؟ چرا؟

همین گه‌نه و احبار و رُهبان و همان طبقه‌ای که قرآن از آن‌ها به نام احبار و رهبان یاد می‌کند، این‌ها مانع می‌شدند. مردم را می‌خواندند به پایبندی هرچه بیشتر به سنت‌های فکری غلط و پندارهای خرافی موروثی.^۱

سطر هفدهم

کارخانه انسان‌سازی

جزء ۱۷

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَعَآتُوا الزَّكَاةَ
وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

حج، آیه ۴۱

● اگر بخواهی شبیه انبیا، همه انسان‌ها را اصلاح کنی، از

کجا شروع می‌کنی؟

اذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِإِثْمِهِمْ ظُلْمًا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ
 ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا
 اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ
 وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا
 وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ
 إِنْ مَكَّنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
 وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ
 ﴿٤١﴾ وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ
 ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسَىٰ
 فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾
 فَكَانَ مِنْ قَرِيْبَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ
 عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبُرْءٌ مُعْتَلَةٌ وَقَصْرِ مَشِيدٍ ﴿٤٥﴾ أَلَمْ يَسِيرُوا
 فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا
 فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

مفتكليم

قرآنت تحقیق

[اجازة جنگ و وعده نصرت الهی داده شد به] ﴿الَّذِينَ إِذَا مَكَتَهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾ همان کسانی که اگر در زمین قدرت و حکومت به آنان بدهیم، ﴿أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ﴾ [در ابعاد همان قدرت و حکومتشان،] نماز برپا می‌دارند و زکات می‌دهند. [به عبارت دیگر کارخانه انسان‌سازی راه می‌اندازند] ﴿وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ و [در ابعاد حکومتشان] به معروف و واجب امر کرده و از منکر و حرام، نهی می‌کنند [تا آن‌ها را ریشه‌کن کنند. این مستضعفان و مظلومان همان کسانی هستند که اگر صاحب حکومت شوند، همه تلاششان تحقق احکام الهی در جامعه است.] ﴿وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ و سرانجام اتفاقات و امور [قضایای سیاسی و نبرد قدرت] فقط برای خداست و به دست اوست. [او تعیین می‌کند قدرت و حاکمیت سرانجام به این بندگان برسد و به آنان نیز مأموریت داده که از سوی خدا، "حاکمیت دین" را محقق نمایند.]

یک کور اگر بینا شد، اول چیزی که کنار می‌گذارد عصای خود است، همان عصایی که عمری تکیه‌گاه او بود و با تکیه بر آن، به چاه و چاله نیفتاد و راه را پیدا کرد؛ درست مثل خود ما که وقتی باران بند می‌آید چتر را فراموش می‌کنیم.

بسیاری هم وقتی که به مُکنت و مَکانتی می‌رسند و منزلت و موقعیت و مقامی پیدا می‌کنند، اول چیزی که فراموش می‌کنند خداست! همان خدایی که تکیه‌گاه آنان و حافظ و نگهبان ایشان بود و همواره مورد عنایت او بودند و به هرکجا هم که رسیدند، به مدد و یمن او بود.

از رهگذر خاک سرکوی شما بود

هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد

اما شیوهٔ پاکان و مردان حق این نبوده و این نیست **﴿إِنْ مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾** اگر قوتی و قدرتی بیابند نه تنها رابطهٔ شان را با خداوند قطع نمی‌کنند، بلکه بازار ارتباط با خداوند را گرم و گیرا کرده و رونق می‌بخشند **﴿أَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾** و زبردستان و تهی‌دستان را از یاد نمی‌برند، گلریزان می‌کنند **﴿وَأَتَّسُوا الزَّكَاةَ﴾** و مردمانی بی تفاوت نیستند، به خوبی‌ها امر و از بدی‌ها باز می‌دارند **﴿وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾**.

انبیا برای پیراستن و آراستن مردم از چه راهی استفاده کردند؟ چه کار کردند؟ آیا آمدند پیش مردم، دانه دانه گوش افراد را گرفتند، دست افراد را گرفتند، تنها بردند در خلوت خانه و صندوق خانه و مدرسه و مکتب، بنا کردند آن‌ها را تعلیم و تربیت دادن؟ آیا انبیا مثل زاهدان و عارفان عالم نشستند در خانقاه خودشان تا مردم بیایند، حال معنوی آن‌ها را ببینند و با آن‌ها هم عقیده و همراه و همگام بشوند؟ آیا انبیا مثل فلاسفه عالم مدرسه باز کردند، تابلو زدند، دعوت هم کردند هرکه می‌خواهد از ما حرف یاد بگیرد، بیاید اینجا پیش ما حرف یاد بگیرد؟ این جوری بودند؟ یا نه، انبیا معتقد به تربیت فردی نیستند، انبیا معتقد به دانه دانه انسان سازی نیستند. انبیا معتقد به کارهای اتوکشیده و نظیف نیستند که خیال کنی مثل سقراط و افلاطون، می‌نشست ابراهیم خلیل الرحمان یا موسی یا عیسی یا پیغمبر ما در مدرسه، مردم می‌رفتند از او استفاده می‌کردند. این جوری نیستند. و البته اولیا مثل انبیا^۱.

نه امام جعفر صادق، نه جدش پیغمبر اسلام و نه همه انبیای عالم، روششان این روش‌ها نبوده. مدرسه بازی و موعظه کاری و تربیت فردی، کار انبیا نیست. انبیا فقط یک پاسخ دارند به این سؤال که چگونه می‌توان انسان‌ها را ساخت؟ چگونه می‌توان

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۷، ص ۴۸۵.

انسان الهی تربیت کرد؟ یک جواب دارند، آن جواب این است: انبیا می‌گویند برای ساختن انسان باید محیط متناسب، محیط سالم، محیطی که بتواند او را در خود پروراند، تربیت کرد و بس. انبیا می‌گویند دانه دانه نمی‌شود قالب گرفت، کارخانه باید درست کرد. انبیا می‌گویند اگر بخواهیم ما یکی یکی آدم‌ها را درست کنیم، شب می‌شود و عمر می‌گذرد. جامعه لازم است، نظامی لازم است، باید در منگنه یک نظام، انسان‌ها به شکل دلخواه ساخته بشود و بس. فقط همین است و بس.^۱

مطلب خیلی مهم است. همه اشکال‌ها همین جا درمی‌آید. یک عده‌ای نمی‌توانند این را بفهمند که انبیا می‌خواستند محیط متناسب و مساعد درست کنند. خیال می‌کنند انبیا می‌خواستند دانه دانه آدم درست کنند، درحالی‌که دانه دانه آدم درست کردن از شأن انبیا به دور است.^۲

با صدای استاد سید علی خامنه‌ای بشنوید.

۱. همان، جلسه ۱۷، ص ۴۸۶.

۲. همان، جلسه ۱۷، ص ۴۸۹.

سطر هجدهم

لزوم اطاعت از پیغمبر

جزء ۱۸

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

نور، آیه ۵۱

● بار بر زمین مانده انبیا الهی را بلند می‌کنی؟ یا باری بر
دوش ایشان؟!

با توجه به دشواری بودن حفظ این آیه برای عموم مخاطبین، آیه مشابه دیگری با همین موضوع در صفحه بعد برای حفظ انتخاب شده است.

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾ أَمْ لَهُمْ
 نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾ أَمْ يَحْسُدُونَ
 النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ
 الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَءَاتَيْنَهُم مَّلَكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ
 وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا
 سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بِدَلْنَهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا
 لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا ظِلَالٌ
 ﴿٥٧﴾ * إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ
 بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا
 بَصِيرًا ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِّيعُوا اللَّهَ وَاطِّيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي
 الْأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ
 تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

حفظكم

قرآنت تحقيق

﴿يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ ای مؤمنان ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ﴾ از خدا اطاعت کنید [که در قالب اطاعت از نمایندگان او متجلی است]. ﴿وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ و [به همین خاطر] از رسول و صاحبان امر [حکومت از سوی خدا و رسول] از میان خودتان اطاعت کنید. ﴿فَإِنْ تَنَزَّعْتُمْ فِي شَيْءٍ﴾ پس با این حساب که اطاعت رسول و اولی الامر در یک رتبه، و در طول اطاعت از خداست، [اگر در مورد چیزی به اختلاف خوردید، ﴿فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ﴾ پس داوری در آن را به خدا [و در مرتبه بعد] به رسول ارجاع دهید. [البته وقتی رسول نباشد، همان اولی الامر در جای او می نشینند و فکر نکنید نظر خدا چیزی غیر از نظر رسول و جانشینان اوست. ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾ البته اگر به خدا و روز قیامت ایمان دارید، [اگر قرار است به غیر اینها ارجاع دهید و در اختلافات حرف خودتان یا غیر رسول و جانشینانش را به کرسی بنشانید که دیگر مؤمن نیستید. ﴿ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ این کار [نه تنها اقتضای ایمان است بلکه برایتان] بهتر است و سرانجام بهتری هم دارد] [و به نفع خودتان است هر چند نفهمید و در اختلاف، فقط نظر خودتان را درست بدانید.]

زرگرها ترازو دارند، زغال فروش‌ها هم حتی ترازو دارند. گوش و چشم همه به ترازوست، حرف اول و آخر هم ترازو می‌زند، این در عالم ماده و مادیات.

در عالم معنا و معنویات هم همینطور، هرکس ترازوی خود را دارد. ترازوی یکی عقل است، عقلی خُرد خود یا دیگران، یعنی گوش و هوشش به حرف و حدیث دیگران است، اینکه دیگران چه می‌گویند ملاک است و ترازوی یکی هم وحی است. یعنی آنچه خدا و پیامبر خدا می‌گوید. در نگاه این جماعت که اهل ایمان باشند، عقل به شمع می‌ماند، و وحی به شمس، یعنی خورشید؛ اینها شمع عقل خود و دیگران را در برابر شمس وحی فوت می‌کنند و کناری می‌نهند و می‌گویند هرچه خدا و پیامبرش بخواهند و بگویند.

حرف و سخن اهل ایمان و نطق و منطق این جماعت، وقتی که برای داوری به خداوند و پیامبرش حواله می‌شوند، این است که می‌گویند: سراپا گوش و هوش هستیم. و همین‌ها هستند که رستگاراند.

در دایرهٔ قسمت ما نقطهٔ تسلیمیم

لطف آنچه تواندیشی حکم آنچه توفرمایی

در دنیای مسیحیت، یک نفری در رأس مقامات روحانی قرار دارد به نام پاپ که می‌دانید این پاپ فقط یک مجسمه‌ای است درحقیقت که مردم باید به او احترام کنند. نه یک نظریه تازه‌ای در عقاید مسیحیت ابراز می‌کند، نه یک حکم تازه‌ای در احکام مسیحیت، مختلف با احکام قبلی ابراز می‌کند. بودن و نبودن او فقط مثل بودن یا نبودن یک مجسمه زیباست در اتاق پذیرایی شما! اگر بود، دکور اتاق کامل است، اگر نبود، از نظر آدم‌های تجمل‌پرست ناقص است.^۱

اما ایمان به پیغمبر، تعهداتی را با خود به دنبال می‌آورد. اگر آن تعهدات انجام گرفت، به هر اندازه که آن تعهدات انجام گرفت، ایمان انسان به همان اندازه درست است. اگر چنانچه ایمانی بر زبان یا حتی در دل، ایمانی انسان داشت، ولی هیچ تعهدی را که این ایمان برای انسان معین می‌کند، متعهد نشد، هیچ‌گونه از مسئولیت‌هایی را که قبول نبوت پیغمبر بر دوش انسان می‌گذارد، انسان نپذیرفت، این انسان اگرچه به ظاهر مؤمن است، اما مؤمن واقعی نیست.^۲

مؤمن آن وقتی است که به تعهدات و مسئولیت‌هایی که ایمان به نبوت برای انسان می‌آورد، پایبند باشد. این تعهد چیست؟ این

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۲۲، ص ۶۳۰.

۲. همان، جلسه ۲۲، ص ۶۳۳.

تعهد این است که من ببینم پیغمبر چه کار می‌خواست در این دنیا بکند، یک بار عظیمی را پیغمبر می‌خواست بردارد، یک سنگ عظیمی را پیغمبر می‌خواست از جا بکند، یک بنیان عظیمی را پیغمبر می‌خواست بنا کند، من هم در زمان خودم نگاه کنم ببینم آیا آن باری که پیغمبر می‌خواست بردارد، کاملاً برداشته شده است؟ آن سنگی که پیغمبر می‌خواست از زمین قلع کند و بکند، کاملاً کنده شده است؟ آن بنیانی که پیغمبر می‌خواست بریزد و بسازد، آیا کاملاً ساخته شده است؟

اگر دیدم جواب منفی است، یعنی آن بار بر زمین است، آن سنگ کنده نشده، آن بنیان ساخته نشده، بکوشم تا آن کاری که او می‌خواست بکند، بکنم. بکوشم تا این بار را من بردارم. اگر استخوان من ضعیف بود، اگر زورم نرسید، آن مقداری که می‌توانم، زور بزنم روی آن، ده نفر دیگر هم پیدا کنم تا این بار را باهم برداریم، گروهی دیگر هم پیدا کنم تا این عمارت را باهم بسازیم.^۱

خلاصه فصل

نگاهی به فصل نبوت و قیام

دین، بدون اعتقاد و ایمان به نبوت، معنایی ندارد. دین یعنی آن برنامه‌ای که به وسیلهٔ پیام‌آوری از طرف خدا رسیده است؛ پس پیام‌آور داشتن و از سوی خدا آمدن، جزء عناصر ذاتی دین است. اما چه نیازی به پیام‌آور الهی است؟ خدا پیامبرانش را برای انسان‌ها فرستاده تا پشتیبان و تکامل‌دهندهٔ عقل و دانش آن‌ها باشد. عقل و دانش بشری به تنهایی برای مدیریت زندگی دنیوی و اخروی انسان کفایت نمی‌کند و اگر هدایتی از جنس وحی الهی در میان نباشد، ظالمان و مستکبران عالم، مردم را چپاول می‌کنند. حرف اول و آخر انبیا، دعوت مردم به توحید، یعنی بندگی و اطاعت خدای واحد است. دعوت به همان خدایی که جامعهٔ بدون طبقهٔ توحیدی را اراده کرده است. انبیای الهی مردم را به حرکت و قیام جهت برقراری قسط و عدل دعوت می‌کنند. در طول تاریخ، انبیای الهی به مثابه یک کاروان بوده‌اند که هدف و مقصد مشخصی را دنبال کرده‌اند. هر کدام از انبیا و پیروانشان که از ایمان و صبر کامل‌تری برخوردار بودند، بیشتر هدفشان محقق شد و فتح و پیروزی بیشتری برایشان حاصل گردید. البته در مجموع، کاروان انبیای الهی، حتماً و یقیناً پیروز و فاتح تاریخ بشریت خواهند شد و بساط بی‌عدالتی و ظلم و جور را در عالم جمع خواهند نمود.

یکی از مهم‌ترین موانع انبیا، گروه‌های معارض و دشمنان آنان می‌باشد که حداقل چهار دسته مهم آنان در قرآن بیان گردیده که عبارتند از: حگام ظالم، اشراف صاحب‌نفوذ، سرمایه‌داران شکم‌باره و شهوت‌ران و عالمان منحرف و دنیاپرست. این گروه‌ها، مردم را همچون بنده و برده خود قرار می‌دهند و قدرت و ثروتشان نیز به همین خاطر است. پیامبران، مهم‌ترین کارشان این است که مردم را از چنگال اینان نجات دهند.

اما، پیامبران چگونه این کار را می‌کنند؟ آیا دانه‌دانه با انسان‌ها سخن می‌گویند یا کلاس درس برایشان ترتیب می‌دهند تا این وضعیت اصلاح شود؟! هیچ کدام؛ بلکه الگوی اصلاح‌گری انبیا اصلاً شبیه الگوهای مرسوم تربیتی یا اصلاح اجتماعی نیست. آنان صرفاً دنبال اصلاح دانه‌ای انسان‌ها نیستند بلکه دنبال اصلاح جمعی و همگانی هستند؛ به عبارت دیگر آنان دنبال کارخانه انسان‌سازی هستند. لازمه تحقق این کارخانه، تشکیل حکومت توحیدی و اسلامی است؛ حکومتی که مظهر عدالت و آبادانی دنیا و آخرت باشد. این اهداف بلند و بی‌نظیر انبیای الهی محقق نمی‌شود مگر به واسطه حضور و پشتیبانی عموم مردم. اگر مردم تحت تأثیر منفی همان گروه‌های معارض، دعوت و سخن حق انبیا را نپذیرند و پشتیبان ایشان نشوند و در راه اهداف انبیای الهی، مجاهده و مبارزه شبانه‌روزی با مال، جان و آبرویشان نکنند، آن اهداف بلند محقق نخواهد شد.

فصل چهارم

ولایت و جهنم

سطر نوزدهم: اصل مترقی ولایت

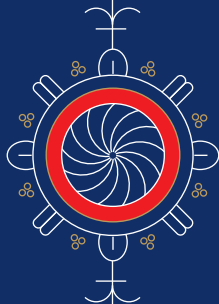
سطر بیستم: نفی ولایت غیر خدا

سطر بیست و یکم: پیوندهای جامعه ولایی

سطر بیست و دوم: ولی الهی، قطب اصلی جامعه

سطر بیست و سوم: هم جبهه با شیطان

سطر بیست و چهارم: استقامت در جامعه ولایی

سطر نوزدهم

اصل مترقی ولایت

جزء ۱۹

فَلَمَّا تَرَأَتْهُ الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦١﴾
قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾

شعراء، آیه ۶۱ و ۶۲

● اگر جای پیغمبر بودی، برای ایجاد یک کارخانه
انسان‌سازی، چه می‌کردی؟

فَلَمَّا تَرَأَ الْجَمْعَانَ قَالِ اصْحَبُ مُوسَى اِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٤١﴾ قَالِ كَلَّا
 اِنْ مَعِيَ رِبِّي سِيَهْدِيْنَ ﴿٤٢﴾ فَاَوْحَيْنَا اِلَى مُوسَى اَنْ اَصْرِبْ بِعَصَاكَ
 الْبَحْرَ فَاَنْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيْمِ ﴿٤٣﴾ وَاَزَلْنَا ثَمَّ
 الْاٰخِرِيْنَ ﴿٤٤﴾ وَاَنْجَيْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ وَاَجْمَعِيْنَ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ اَعْرَفْنَا
 الْاٰخِرِيْنَ ﴿٤٦﴾ اِنْ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٤٧﴾ وَاَنَّ
 رَبَّكَ لَهٗوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿٤٨﴾ وَاَنْتَلَّ عَلَيْهِمْ نَبَا اِبْرٰهِيْمَ ﴿٤٩﴾ اِذْ قَالِ
 لِآلِيْهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُوْنَ ﴿٧٠﴾ قَالُوْا نَعْبُدُ اَصْنَامًا فَنُظَلُّ لَهَا عَظِيْمِيْنَ
 ﴿٧١﴾ قَالِ هَلْ يَسْمَعُوْنَكُمْ اِذْ تَدْعُوْنَ ﴿٧٢﴾ اَوْ يَنْفَعُوْنَكُمْ اَوْ يَضُرُّوْنَ
 ﴿٧٣﴾ قَالُوْا بَلِ وَجَدْنَا اٰبَاءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُوْنَ ﴿٧٤﴾ قَالِ اَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ
 تَعْبُدُوْنَ ﴿٧٥﴾ اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ الْاَقْدَمُوْنَ ﴿٧٦﴾ فَلَقَاهُمْ عَدُوٌّ لِّ الْاٰلِ
 رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٧٧﴾ الَّذِيْ خَلَقَنِيْ فَهٗوَ يَهْدِيْنِيْ ﴿٧٨﴾ وَالَّذِيْ هُوَ يُطْعِمُنِيْ
 وَيَسْقِيْنِيْ ﴿٧٩﴾ وَاِذَا مَرِضْتُ فَهٗوَ يَشْفِيْنِيْ ﴿٨٠﴾ وَالَّذِيْ يُمَيِّتُنِيْ
 ثُمَّ يُحْيِيْنِيْ ﴿٨١﴾ وَالَّذِيْ اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لِيْ خَطِيْئَتِيْ يَوْمَ الدِّيْنِ
 ﴿٨٢﴾ رَبِّ هَبْ لِيْ حُكْمًا وَاَلْحِقْنِيْ بِالصّٰلِحِيْنَ ﴿٨٣﴾

مفتاح كليم

قرآنت تحقیق

[در مسیر فرار بنی اسرائیل از دست فرعونیان، لشکر فرعون که به دنبال بنی اسرائیل آمده بود، به آنان رسید.] **﴿فَلَمَّا تَرَأَهُ الْجَمْعَانِ﴾** زمانی که دو جمعیت [فرعونیان و بنی اسرائیل] یکدیگر را دیدند، **﴿قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾** اصحاب موسی گفتند: ما قطعاً گرفتار فرعونیان می شویم [و هیچ راه فراری هم نداریم.] **﴿قَالَ كَلَّا﴾** [اما حضرت موسی به عنوان رهبر و فرمانده بنی اسرائیل] گفت: هرگز! [به هیچ عنوان گرفتار فرعونیان نمی شویم؛] **﴿إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾** چون پروردگارم در این جنگ، همراه ماست. [من به خدای قدرتمندی که طرف ماست، اعتماد کامل دارم] و مطمئن هستم راه خروج از این بن بست را به زودی به ما نشان خواهد داد.

هرگاه دری بسته شد، پنجره‌ای باز می‌شود؛ پس روی در بسته تمرکز نکن! نگاهت به پنجره باشد. و این یکی از آموزه‌های لطیف قرآن کریم است که در ماجرای موسی و قوم او به نمایش گذاشته شد. قوم موسی وقتی که دریایی از آب، پیش‌رو و دریایی از دشمن، پشت‌سر دیدند، همه یک‌صدا گفتند: ﴿إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾ ما گرفتار آمدیم. ﴿قَالَ كَلَّا﴾ موسی گفت: هرگز! ﴿إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِين﴾ یار ما است.

خدا اگر باشد، چاه می‌شود راه و اگر نباشد راه می‌شود چاه. یادمان باشد تا خدا نخواهد، نه کسی زمین می‌خورد و نه کسی از زمین بلند می‌شود.

خدا وقتی بخواهد می‌شود، وقتی نخواهد نه

خدا وقتی بخواهد، غیرممکن می‌شود ممکن

ولی وقتی نخواهد واقعاً دیگر نخواهد شد

و خدا برای قوم موسی خواست و شد و راهی پیش پای آن‌ها گذاشت که گمانش هم نمی‌کردند، دریا کوچه داد و از آن عبور کردند.

ولایت را از قرآن و از آیات کریمه قرآن می‌کشیم بیرون، استنباط و استخراج می‌کنیم و می‌بینید که چه اصلِ مدرنِ مترقیِ جالبی است اصل ولایت، و یک ملت، یک جمعیت، پیروان یک فکر و یک عقیده، اگر دارای ولایت نباشند، چطور بی‌خودی ول معطلند. این را درک خواهید کرد و احساس خواهید کرد. در سایه این بحث به خوبی می‌شود فهمید که چرا کسی که ولایت ندارد، نمازش نماز و روزه اش روزه و عباداتش عبادت نیست. به خوبی می‌شود با این بحث فهمید که چرا جامعه‌ای و امتی که ولایت ندارد، اگر همه عمر را به نماز و روزه و تصدق تمام اموال بگذرانند، باز لایقِ غفران و لطف خدا نیست!

مسئله ولایت در دنباله بحث نبوت است؛ یک چیز جدای از بحث نبوت نیست. مسئله ولایت، درحقیقت تتمه و ذیل و خاتمه بحث نبوت است. حالا خواهیم دید که اگر ولایت نباشد، نبوت هم ناقص می‌ماند.^۲

پیغمبر وقتی که می‌آید، برای اینکه بتواند جامعه مورد نظر را که همان کارخانه انسان‌سازی است تشکیل بدهد، برای این کار احتیاج دارد به یک جمع به هم پیوسته متحد، دارای ایمان راسخ،

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۲۳، ص ۶۵۷.

۲. همان، جلسه ۲۳، ص ۶۵۸.

از اعماق قلب مؤمن و معتقد به این مکتب، با گام استوار، پویا و جویای آن هدف. یک چنین جمعی را پیغمبر، اول کار لازم دارد. لذا پیغمبر بنا می‌کند این جمع را فراهم آوردن و درست کردن.^۱

این‌ها در میان چه جامعه‌ای دارند زندگی می‌کنند؟ در میان جامعه جاهلی! مثلاً مسلمانان صدر اسلام در میان جامعه جاهلی مکه، این‌ها آنجا دارند زندگی می‌کنند. اگر بخواهند این جریان باریک که به نام اسلام و مسلمین به وجود آمده، در میان آن جامعه جاهلی پرتعارض و پرزحمت باقی بماند، اگر بخواهد همین جمعیت و همین صف و همین جبهه نابود نشود، از بین نرود، هضم نشود، حل نشود، بایستی این عده مسلمان را مثل پولاد آبدیده به همدیگر بتابند. این مسلمان‌ها را باید آن چنان به هم متصل و مرتبط کنند که هیچ عاملی نتواند این‌ها را از یکدیگر جدا کند. به قول امروزی‌ها و فرهنگ‌های امروزی، یک انضباط حزبی بسیار شدید و سختی را باید در میان این افراد مسلمان برقرار کنند. باید این‌ها را هرچه بیشتر به هم بچسبانند، هرچه بیشتر به هم بجوشانند و گره بدهند و هرچه بیشتر از جبهه‌های دیگر، از جریان‌های دیگر، از انگیزه‌های مخالف، دور نگه دارند؛ چون این‌ها در اقلیتند.^۲

سطر بیستم

نفی ولایت غیر خدا

جزء ۲۰

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
اتَّخَذَتْ بِئْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

عنكبوت، آیه ۴۱

● می‌توانی به خانه عنكبوت تکیه کنی؟!

وَ قَارُونَ وَ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ لَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى
 بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَاقِينَ ﴿٣٩﴾
 فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ
 مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ
 وَمِنْهُمْ مَنْ أَعْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا
 أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾ مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
 أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ
 الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ إِنَّ اللَّهَ
 يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا
 الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي
 ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ أَتُلُّ مَا وُحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ
 وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
 وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

مغفلة كريمة

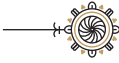

قرآنت تحفیق

﴿مَثَلُ الَّذِينَ أَخْتَدُوا مِنَ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ﴾ مثل کسانی که ولایت غیر خدا را پذیرفتند [و با آنان هم جبهه شدند تا مشکلاتشان حل شود و پشتیبانی داشته باشند]، ﴿كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا﴾ مانند عنکبوتی می ماند که [از تارهای نازک و سستش] خانه ساخته باشد! ﴿وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ﴾ درحالی که قطعاً سست ترین خانه ها، خانه عنکبوت است. [به همین صورت، هر پشتیبانی غیر از خدا، سست است و اگر کسانی به پشتیبانی غیر خدا دل خوش کنند، هیچ امنیت و آرامشی دریافت نخواهند کرد.] ﴿لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ اگر اهل علم و معرفت بودند، [این مسئله را می فهمیدند که پذیرش ولایت دشمنان خدا و دوستی و هم جبهه شدن با آنان برای قدرتمندی بیشتر، سرابی بیش نیست!]

یک رشته سیم به راحتی خم می‌شود، مچاله می‌شود، می‌شکند؛ اما همین رشته سیم اگر گرداگرد یک مفتول آهنین بپیچد، چه؟ هرگز خم و مچاله نمی‌شود و نمی‌شکند. آدمی وقتی که تکیه و توکلش به خداوند باشد، یک چنین حکایتی دارد، همان که سعدی می‌گفت:

چرا باید از ضعف حالم گریست؟ اگر من ضعیفم پناهم قوی است ولی جز خداوند هرکه و هرچه باشد، حکایت خانهٔ عنكبوت برای عنكبوت دارد، خانه‌ای که از خانه‌بودن فقط نام آن را دارد، نه دری، نه دیواری، سست است و فقط به یک فوت بند. هیچ‌کس برای آدمی خانه‌ای امن نمی‌شود و اسباب راحت و آسایش فراهم نمی‌سازد. تو گویی غیرخدا چون آتش است و آتش با یک درخت چه می‌کند؟ پیوسته از درخت می‌کاهد و هرچه دارد می‌گیرد؛ حیات را، سرسبزی را، ثمر را، سایه را و به تلی از خاکستر تبدیلیشان می‌کند. درست برخلاف آب که فقط گلریزان می‌کند و مدام بر درخت می‌افزاید و سبز می‌کند، و پُر سایه و ثمر.

این‌ها می‌خواهند سراغ طاغوت بروند، غافل از اینکه این شیطان طاغوت، این شیطانی که با عنوان طاغوت در قرآن شناخته می‌شود، آن‌ها را از راه راست دور می‌کند تا از گمراهی‌ها، از وادی‌های تیه سرگردانی، سرشان را درمی‌آورد. طاغوت آن‌ها را، شیطان آن‌ها را از جاده آن چنان دور می‌اندازد که برگشتنشان کار یک ذره، دو ذره نیست؛ خیلی به دشواری دیگر برگردند به راه راست هدایت. این آیه قرآن است.^۱

از لحاظ روابط خارجی، یک ذره تأثیرپذیری از جناح‌های ضداسلامی یا غیراسلامی، مخصوصاً ضداسلامی، ممنوع است. حق ندارد جامعه اسلامی و امت اسلامی که پیوند خودش را با دنیای خارج از اسلام، جز به صورت فرادست بودن، بالادست بودن، برقرار کند؛ یعنی اگر چنانچه یک رابطه‌ای میان امت اسلامی و امتی غیر مسلمان بنا شد برقرار بشود، رابطه استثماری، مثلاً فرض کنید از قبیل ماجرای تنباکو و کمپانی رژی که آقایان می‌دانید و شنیدید، عالم اسلام حق ندارد این رابطه را ببندد.

یا فرض بفرمایید مثل آن سلاطین و حکام مغولی هندوستان که اجازه دادند دولت‌های خارجی بیایند آنجا کمپانی تأسیس بکنند، عملی برخلاف ولایت عالم اسلام انجام دادند. جایز نبود این

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۲۶، ص ۷۶۱.

کار که بگذارند کمپانی بیاید؛ چون می‌دانستند یا اگر نمی‌دانستند، بایست می‌دانستند - باید بدانند - که کمپانی مثلاً هند شرقی، وقتی که وارد آن منطقه شد، وارد آن سرزمین شد، چه بلایی به روزگار آن مردم درخواهد آورد و چگونه سرطان استعمار را تا رگ و پی آن شبه قارهٔ عظیم خواهد گسترانید. باید می‌فهمیدند این‌ها را، نفهمیدند و عالم اسلام و امت اسلامی اجازه نمی‌دهد هرگز این‌گونه روابط را.^۱

با صدای استاد سید علی خامنه‌ای بشنوید...

سُطْر بَیْسْت وَبِکُمْ

پیوندهای جامعه ولای

جزء ۲۱

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ
بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ
إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا

أحزاب، آیه ۶

● تا به حال کس دیگری را بر خودت ترجیح داده‌ای؟

با توجه به دشواری‌بودن حفظ این آیه برای عموم مخاطبین، آیه مشابه دیگری با همین موضوع در صفحه بعد برای حفظ انتخاب شده است.

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ
 بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
 ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَحْشَىٰ أَنْ
 تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَىٰ اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ وَأَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصِيبِحُوا عَلَىٰ
 مَا أَسْرَوْا فِي أَنفُسِهِمْ نَدِيمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ
 أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ أَنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حِطَّتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا
 خُسِرِينَ ﴿٥٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي
 اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكٰفِرِينَ
 يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ
 مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
 الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رٰكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حَرْبَ اللَّهِ هُمْ الْغٰلِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُؤًا وَلَعِيَامِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
 الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

عفت کبیر

قرآنت تحقیق

﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا ﴾ ولی، [حاکم و هم جبهه] شما فقط خدا و [در طول او] رسول خدا و مؤمنانی هستند ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُوا بِنِعْمَةِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يُدْرِكُونَ الْبُرْجَانَ﴾ که نماز برپا می‌دارند [و به دنبال توسعه یاد خدا در جامعه هستند] ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾ و در حال رکوع، [حال خشوع و تسلیم کامل نسبت به خدا،] زکات می‌دهند [و وظایف اجتماعی‌شان را انجام می‌دهند. حکومت خدا در تبعیت مردم از همین نمایندگان او متجلی می‌گردد و دین‌داری در تبعیت از رسول و جانشینان او در امر نمایندگی از خداست. جانشینانی که کاملاً تابع خدا هستند و مانند رسول، تنها امر خداوند را اجرا می‌کنند.]

شربت، بدون شکر نمی‌شود، ولی شکر هم به تنهایی نه؛ قدری نسترن، گلاب یا بیدمشک هم لازم است تا شربتی دل‌چسب و گوارا باشد.

و نماز، شکر است و شیرینی، البته گناه هم نمک است و مایه شوربختی. نمک بریزی، شکر ضایع می‌شود، زباله می‌شود، و از شربت خبری نیست.

همان بلایی که غالباً مبتلاییم، سال‌ها خواندیم، انگار نخواندیم؛ چون همواره شکر را با نمک قاطی کردیم. نماز خواندیم، دروغ هم گفتیم، نماز خواندیم، تهمت هم زدیم، نماز خواندیم، غیبت هم کردیم، و چه بود که نکردیم!

یا از آن طرف، از بیدمشک و گلاب خبری نبود! یعنی از گره‌گشایی، دست به جیب شدن، دستگیری کردن، و اگر از این‌ها خبری بود چه شربت گوارایی می‌شد این نماز! و چه بازاری پیدا می‌کرد این نماز! و تازه بوی ایمان مشام‌ها را نوازش می‌داد و چنین نمازگزارانی چه لایق می‌شوند! چون قدم در قدم‌گاه رسول، و خدای رسول می‌نهند، و در حقیقت امتدادی می‌شوند برای خدا و رسولش، و زمام دل‌ها و جان‌ها را در کف می‌گیرند.

اگر بخواهند برسند به آن ولایت قرآنی، آن ولایتی که در قرآن مطرح شده، امت اسلامی بخواهد آن را تأمین کند برای خودش، دو جهت را باید مراعات کند: یک جهت، جهت ارتباطات داخلی است در داخل جامعه اسلامی؛ یک جهت، جهت ارتباطات خارجی است.^۱

در زمینه ارتباطات داخلی، امت اسلامی آن وقتی دارای ولایت به معنای قرآنی است که کمال هم‌بستگی و اتصال و ارتباط و اتحاد صفوف و فشردگی هرچه بیشتر آحاد و جناح‌های گوناگون را در خودش تأمین کند.^۲

و اما در زمینه روابط خارجی، عالم اسلامی باید سعی کند روابط خود را با دنیای غیرمسلمان و غیر این امت جوری تنظیم کند که یک ذره تحت فرمان آن‌ها قرار نگیرد، یک ذره تحت تأثیر افکار آن‌ها قرار نگیرد.^۳

در جامعه اگر بخواهد همه نیروها به کار بیفتد و همه در یک جهت به کار بیفتند و هیچ یک از نیروها هرز نرود و همه نیروهای جامعه به صورت یک قدرت مترکمی، به مصالح جمعی بشریت به کار بیایند و جامعه بتواند مثل مشت واحدی باشد، در مقابل جناح‌ها و صف‌ها و قدرت‌های مخاصم؛ اگر اینها را بخواهد داشته

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی، جلسه ۲۴، ص ۶۹۰

۲. همان، جلسه ۲۴، ص ۶۹۰

۳. همان، جلسه ۲۴، ص ۶۹۱

باشد، احتیاج دارد به قدرت متمرکز. به یک دلی احتیاج دارد، به یک قلبی احتیاج دارد این جامعه و این پیکر عمومی امت اسلام. البته شرایطی هم دارد. باید خیلی آگاه باشد، باید خیلی بداند، باید خیلی با تصمیم باشد، باید چشمش دارای یک دید دیگری باشد، بایستی از هیچ چیزی در راه خدا نهراسد، بایستی وقتی لازم شد خودش را هم فدا کند؛ ما اسم یک چنین موجودی را چه می‌گذاریم؟ امام.^۱

در این آیات قرآن از سوره مائده، هم به جنبه مثبت ولایت، یعنی پیوند داخلی، هم به جنبه منفی ولایت، یعنی قطع پیوندهای خارجی، هم به آن بُعد دیگر ولایت، یعنی ارتباط و اتصال با ولی-ولی یعنی آن قطب، یعنی آن قلب، یعنی آن حاکم و امام. به همه آن چیزها اشاراتی رسا شده.^۲

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید...

۱. همان، جلسه ۲۴، ص ۶۹۶

۲. همان، جلسه ۲۴، ص ۷۰۰

سُطْر بَیْسْتِ وَدَوْم

وَلِيِّ الٰهِي، قُطْبِ اَصْلِي جَامِعِهِ

جُزْءُ ٢٢

...إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا

أَحْزَابُ، آيَةُ ٣٣

- ظَرْفِيَّتْ وَاسْتَعْدَادِهَايْتْ شُكُوفَا شُدِه؟
- دَنْبَالِ شُكُوفَايِي هَسْتِي؟
- رَاهَشْ رَا بَلْدِي؟

* وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُوتْهَا أَجْرَهَا
 مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْنَا
 كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ اِنْ اَتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ
 الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ
 وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰٓئِ وَاقْمَنَّ الصَّلٰوةَ وَءَاتِينَ
 الزَّكٰوةَ وَاطْعَنَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهَبَ
 عَنكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ
 مَا يُتْلٰى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيٰتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ
 لَطِيْفًا خَبِيْرًا ﴿٣٤﴾ اِنَّ الْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمٰتِ وَالْمُؤْمِنِيْنَ
 وَالْمُؤْمِنٰتِ وَالْقَنِيْنَ وَالْقَنِيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالصّٰدِقٰتِ
 وَالصّٰدِقٰتِ وَالصّٰبِرِيْنَ وَالصّٰبِرٰتِ وَالْحٰشِعِيْنَ وَالْحٰشِعٰتِ وَالْمُتَّصِدِقِيْنَ
 وَالْمُتَّصِدِقٰتِ وَالصّٰمِيْنَ وَالصّٰمِيْنَ وَالْحٰفِظِيْنَ وَالْحٰفِظِيْنَ
 فُرُوْجَهُمْ وَالْحٰفِظٰتِ وَالذّٰكِرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا
 وَالذّٰكِرٰتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَّاجْرًا عَظِيْمًا ﴿٣٥﴾

مغفلكيم

قرآنت تحقیق

﴿ إِنَّمَا يَرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ ﴾ خداوند اراده کرده است که "فقط" شما اهل بیت را از هرگونه ناپاکی پاک کند. ﴿ وَ يُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا ﴾ و به طور کامل، از هر گناه و بدی پاک و پاکیزه کند. [این موضوع صرفاً دربارهٔ اهل بیت است و این پاکان امت، برترین افراد برای ولایت بر امت و مدیریت آن به شمار می‌روند.]

هرکس به خدا چشم گفت، خدا به او چشم داد. اهل بیت چون به خداوند چشم گفتند، خداوند هم به آنان چشم داد، چشم بینا و چشمه داد، چشمهٔ حکمت. و آن چشم و این چشمه، یا بگو آن بینایی و این حکمت، مایه عصمت آنان از عصیان و معصیت شد. خود ما هم هر قدر تشنه باشیم، حاضر نمی‌شویم لب به آب جوی لجن‌آلود بزنیم، چون لجن و تعفن آن را به خوبی حس و احساس می‌کنیم، در حقیقت معرفتی است که مانع است. اهل بیت از آنجا که ارادتی به خداوند نشان دادند به حکم آنکه:

ارادتی بنما تا سعادتی بیبری

خداوند هم سعادت بینایی و آگاهی به آنان کرامت فرمود، و همین امر با وجود تمام اختیاری که داشتند، آنان را از عصیان و معصیت دور داشت؛ چون حقیقت گناه را همچون لجن‌های تهِ جوی احساس می‌کردند. و این تبعیض نیست، این پاداش ارادتی است که از خود نشان داده‌اند و خداوند به وزن و میزان ارادت، سعادت کرامت می‌کند. و این اراده را خداوند در باب یک‌یک ما هم دارد، اما دریغا که ما ارادتی نشان نداده و نمی‌دهیم!

ما کی و کجا فرهاد او بوده، تا او شیرین ما باشد؟

عده‌ای خیال می‌کنند که دارای ولایت بودن یک آدم به این است که آدم در مجالس اهل بیت گریه کند فقط. خیال می‌کنند که دارای ولایت بودن به این است که وقتی اسم اهل بیت می‌آید، پشت سرش حتماً "علیهم السلام" را بگوید؛ فقط همین و بس. خیال می‌کنند که دارای ولایت بودن به این است که محبت اهل بیت در دل انسان باشد، همین و بس. بله، محبت اهل بیت را داشتن، واجب و فرض است. نام این بزرگواران را با عظمت بردن، بسیار جالب و لازم است. به نام این‌ها مجلس به پا کردن و از عزا و شادی آن‌ها درس گرفتن، عزای آن‌ها را گفتن، شادی آن‌ها را گفتن، گریستن بر بزرگواری‌های آن‌ها، بر شهادت‌های آن‌ها، بر مظلومیت‌های آن‌ها، همه این‌ها لازم است؛ اما همه این‌ها ولایت نیست. ولایت از این بالاتر است. آنی که در مجلس سیدالشهدا می‌نشیند و اشک می‌ریزد، کار خوبی می‌کند که اشک می‌ریزد؛ اما کار بدی می‌کند که اشک ریختن را کافی می‌داند برای دارا بودن ولایت.^۱

ولایت در یک انسان، به معنای وابستگی فکری و عملی هرچه بیشتر و روزافزون‌تر با ولی است. ولی را پیدا کن، ولی خدا را بشناس، آن کسی که او ولی حقیقی جامعه اسلامی است، او را مشخص کن. بعد از آنی که مشخص کردی، شخصاً از لحاظ فکر، از لحاظ عمل، از لحاظ روحیات، از لحاظ راه و رسم و روش، خودت را به او متصل

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۲۵، ص ۷۲۳

کن، مرتبط کن، دنبالش راه بیفت، حرکت بکن. اگر تلاش تو تلاش او، جهاد تو جهاد او، دوستی تو دوستی او، دشمنی تو دشمنی او، جبهه‌بندی‌های تو جبهه‌بندی‌های او باشد، تو دارای ولایتی.^۱

و اما ولایت یک جامعه به چیست؟ ولایت یک جامعه به این است که ولی در آن جامعه اولاً مشخص باشد؛ بدانند که این است ولی. این یک. ثانیاً منشأ و الهام‌بخش همهٔ نیروها، نشاطها، فعالیت‌های آن جامعه باشد. قطبی باشد که همهٔ جوی‌ها و سرچشمه‌ها از او سرازیر می‌شود. مرکزی باشد که همهٔ فرمان‌ها را او می‌دهد و همهٔ قانون‌ها را او اجرا می‌کند. نقطه‌ای باشد که همهٔ رشته‌ها و نخ‌ها به آنجا برگردد، همه به او نگاه کنند، همه دنبال او بروند. موتور زندگی را او روشن بکند در این جامعه، راننده و پیش‌قراول کاروان زندگی در جامعه او باشد. این جامعه، جامعهٔ دارای ولایت است.^۲

در این جامعه، ولی یعنی حاکم، همان کسی که همهٔ سررشته‌ها به او برمی‌گردد، جامعه را از لحاظ مشی عمومی، در راه خدا و دارای ذکر خدا می‌کند. از لحاظ ثروت، تقسیم عادلانهٔ ثروت به وجود می‌آورد. سعی می‌کند نیکی‌ها را اشاعه بدهد، سعی می‌کند بدی‌ها را محو و ریشه‌سوز کند.^۳

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید...

۱. همان، جلسهٔ ۲۵، ص ۷۲۶.

۲. همان، جلسهٔ ۲۵، ص ۷۲۸.

۳. همان، جلسهٔ ۲۵، ص ۷۳۳.

سُطْر بَیْسْتِ وَسُوم

هَم جِبْهَه بَا شَیْطَان

جَزْء ۲۳

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَبْنَیَّءَ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّیْطَانَ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِیْنٌ ﴿۶۱﴾ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِیْمٌ ﴿۶۲﴾

یس، آیه ۶۱-۶۰

- شیطانِ مخصوصِ خودت را می‌شناسی؟
- حواست به دشمنی‌اش با خودت هست؟

اِنَّا صَحَبَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شَعْلِ فَكُهُونٍ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَاَزْوَاجُهُمْ فِي
 ظِلِّ عَلَى الْاَرَائِكِ مَثْكُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ
 ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾ وَاَمَّا زُوا الْيَوْمِ اِيَّهَا الْمَجْرُمُونَ
 ﴿٥٩﴾ اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يَبْنَىٰٓءَ اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطٰنَ اِنَّهٗ
 لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَاَنْ اَعْبُدُوْنِيْ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٦١﴾
 وَلَقَدْ اَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيْرًا اَفَلَمْ تَكُوْنُوْا تَعْقِلُوْنَ ﴿٦٢﴾ هٰذِهِ
 جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُوْنَ ﴿٦٣﴾ اِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ
 ﴿٦٤﴾ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰى اَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا اَيْدِيَهُمْ وَتَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ
 بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلٰى اَعْيُنِهِمْ
 فَاسْتَبَقُوْا الصِّرَاطَ فَاَنْتٰى يَبْصُرُوْنَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنٰهُمْ
 عَلٰى مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوْا مُضِيًّا وَا لَا يَرْجِعُوْنَ ﴿٦٧﴾
 وَمَنْ نَعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِى الْخَلْقِ اَفَلَا يَعْقِلُوْنَ ﴿٦٨﴾
 وَمَا عَلَّمْنٰهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِيْ لَهٗ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ وَّ قُرْءَانٌ مُّبِيْنٌ
 ﴿٦٩﴾ لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحَقِّقَ الْقَوْلَ عَلٰى الْكٰفِرِيْنَ ﴿٧٠﴾

مغفلة كريمة

قرآنت تحقیق

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ بَيْنِي وَآدَمَ﴾ مگر ای فرزندان آدم، با شما عهد نبستم که ﴿أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ﴾ شیطان را نپرستید؟! ﴿إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ زیرا او به وضوح دشمن شماست. [انسان عاقل که دشمن خود را نمی‌پرستد؛ چون به ضرر خود اوست. البته پرستش آشکار شیطان در بشر چندان دیده نمی‌شود؛ پس خداوند پیروی، تبعیت و اطاعت از شیطان را پرستش او دانسته است و می‌فرماید: ﴿وَأَنْ أَعْبُدُونِي﴾ و [مگر عهد نبستم که به جای شیطان و دیگران، فقط بنده من باشید [و فقط مرا اطاعت کنید؟! ﴿هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ این بندگی من، همان شاهراه اصلی و نزدیک‌ترین مسیر به هدایت است. [آنچه تهدید اصلی برای انسان به شمار می‌رود، این است که بنده شیطان شود. یعنی شیطان از گلوگاهی وارد می‌شود تا معبود و رهبر فرد و جامعه شود و در عرض خدا، مردم را به عبادت و اطاعت خود فراخواند!]

ببینیم

بشنویم

بیاموزیم

ارباب وقتی به غلام خود بیلی می‌دهد، هیچ هم نگوید، تمام گفتنی‌ها را گفته که نشین! راه بیفت! بیکار نباش! کاری کن! تو گویی عهدی میان آن‌ها گذشته باشد و اگر گذشت و کاری نکرد، می‌تواند مؤاخذه کند. و غلام هم نمی‌تواند بگوید که چیزی به من نگفته‌ای. چرا که ارباب خواهد گفت: پس بیل چه بود؟ و برای چه؟ بیل را در کف تو نهادم که چه شود؟ چرا دادم؟ چرا گرفتی؟

خداوند هم در سر آدمی عقلی نهاد که اگر به کار بسته شود، آدمی جز پرستش و حرف شنوی از او را سزاوار نمی‌داند؛ یعنی گوش و هوشش تنها بدهکار حق می‌شود، نه شیطان که دشمنی آشکار است، اگر چه دشمنی‌هایش هیچ آشکارا نیست. گاه راه می‌نماید اما چاه است و گاه چاه، اما راه است.

می‌خواهی دست به جیب شوی، می‌گویی: هزاران مثل او هستند، مگر همین یکی است؟! و به این وسیله کمک را در نگاه تو کوچک، و تو را از انجام آن مأیوس می‌کند. و اگر گوشت بدهکار نشد و کردی، می‌گویی در این روزگار که قحط رحم و ترحم است، دست به جیب شدی! مرحبا! آفرین! کاری کردی کارستان! و بدین وسیله آن را بزرگ و با بزرگ کردن آن، تو را مغرور، و با همان غرور به زمینت می‌زند.

ببین، دشمنی کرد ولی آشکارا نبود!

شیطان عبارت از جناب ابلیس نیست یا یک چیز پنهان و مخفی که به چشم نمی‌آید، به دست لمس نمی‌شود، در همه‌جای زندگی آدم هم ممکن است پیدا باشد. فقط این نیست. شیطان یک چیز وسیعی است، یک مفهوم عامی است. شیطان یعنی نیروهای شرانگیز و شرآفرین خارج از وجود انسان. نیروهای شرآفرین، اما خارج از محدوده وجود خود آدم، این می‌شود شیطان.

همچنانی که نفس را که قرین شیطان است، نوکر شیطان است، آلت دست و آلت فعل شیطان است اگر بخواهیم تعریف کنیم، می‌توانیم این جوری تعریف کنیم: نیروهای شرانگیز و شرآفرین درونی انسان. نفس و شیطان، نفس اماره، شیطان. این از داخل، آن از خارج. این دوتا نیروهای فسادآفرینند، نیروهای شرآفرینند، نیروهای انحراف و انحطاط‌آفرینند.^۱

اگر چنانچه گردنت را بردی طرف شیطان و طاغوت، که ریسمان ولایتش را بر گردن تو بیندازد، دیگر از دست او خلاصی پیدا نخواهی کرد. هرچه در وجود تو، از نیرو و از ابتکار و از فعالیت‌های سازنده و از جلوه‌های درخشنده وجود دارد، تحت قبضه طاغوت و شیطان درخواهد آمد. وقتی که تو تمام وجودت در قبضه او درآمد، آن وقت او به آسانی می‌تواند تو را در همان راهی که خودش می‌خواهد، به

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۱۰، ص ۲۷۷.

همان جایی که خودش می‌خواهد، با همان وسیله‌ای که خودش می‌خواهد، بکشانند و ببرند، و پیداست که شیطان و طاغوت انسان را به نور و معرفت و آسایش و رفاه و معنویت رهنمون نمی‌شود. او برایش این چیزها هدف نیست. برای شیطان و طاغوت، مصالح شخصی خودش هدف اولی است و می‌خواهد آن‌ها را تأمین کند؛ پس تو را در راه مصالح شخصی خود به کار می‌اندازد.^۱

اگر تن به ولایت طاغوت دادی، تمام نیروها و انرژی‌ها و ابتکارها و استعدادهای تو در قبضه طاغوت واقع می‌شود.^۲

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

۱. همان، جلسه ۲۷، ص ۷۶۹.

۲. همان، جلسه ۲۷، ص ۷۷۰.

سطر بیست و چهارم

استقامت در جامعه ولایی

جزء ۲۴

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ
أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

فصلت، آیه ۳۰

- چقدر تحمل سختی‌ها، مشکلات و ناملايمات را داری؟
- فايده کوچ کردن را می‌دانی؟
- تا بحال کوچ کردی؟

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
 الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخْفُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي
 كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣١﴾ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهَى أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا
 مَا تَدْعُونَ ﴿٣٢﴾ نَزَّلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٣٣﴾ وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا
 مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ
 ﴿٣٤﴾ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
 فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَمَا يُلْقِيهَا
 إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقِيهَا إِلَّا ذُو حِظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّمَا
 يَنزَعُكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ
 ﴿٣٧﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا
 لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ
 إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿٣٨﴾ فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ
 رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٩﴾

مغفلة كريمة

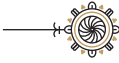

قرآنت تحفيق

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا﴾ کسانی که گفتند پروردگار ما الله است [و فهمیدند همهٔ امورشان "فقط" به دست خدا باید مدیریت بشود] و سپس بر این حرف و عملشان استقامت کردند [و با وجود سختی‌های فراوان این مسیر، آن را رها نکردند،] ﴿تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ قطعاً ملائکه به صورت پیوسته و مداوم بر آن‌ها نازل می‌شوند ﴿أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا﴾ [تا به قلب آن‌ها الهام کنند که] از آینده نترسید و برای گذشته ناراحت نباشید! ﴿وَأَبشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ و این مژده بر شما باد که سرانجام به بهشت خواهید رفت؛ همان بهشتی که به آن وعده داده می‌شدید. [این سرانجام را از یاد نبرید تا بتوانید پایمردی کنید].

به فصل بهار دیده‌ای که با بارش باران بهاری، گل‌ها و سبزه‌ها، چه حیات، چه نشاط و چه خرمی و چه طراوتی پیدا می‌کنند و البته هرچه دارند از رهگذر استقامت، صبوری، پایداری و بردباری است که در پاییز و زمستان از خود نشان داده‌اند!

حال قرآن کریم می‌گوید: فرشته‌ها مثل همان باران بهاری بر گل‌ها، که همان خوبان عالمند، در آستانهٔ مرگ اینگونه می‌بارند، همان خوبانی که هرچه دارند از رهگذر پایداری و پایداری است. یعنی گفتند: خدا، و دست از او برنداشتند، حتی در آن اوقات و ایامی که ریشخند دیگران می‌شدند، هرگز نام خدا و یاد خدا از زبان و ذهن و زندگی و ضمیر آنان دور نشد و با همهٔ سردی‌ها و با همهٔ سختی‌ها، راه خدا را پیش گرفتند و پی گرفتند.

و همان‌طور که به دنبال هر پاییز و زمستانی، بهار و تابستانی است، بهار و تابستان آن‌ها هم فرا خواهد رسید؛ یعنی کسانی که گفتند صاحب اختیار ما و اختیاردار ما، خداست و پای این حرف هم پایداری کردند و ایستادند. فرشتگان حق در آستانه مرگ بر آنان فرود خواهند آمد. بهار آن‌ها آستانهٔ مرگ و احتضار است، درست همان وقتی که برای بسیاری فصل پاییز و خزان است.

یکی از آن دو شرط [پیروزی]، ایمان است، اعتقادی از روی آگاهی است، باوری است همراه با تعهدپذیری، قبولی همراه با تلاش و حرکت. این شرط اول. شرط دوم صبر [است]. صبر یعنی چه؟ یعنی مقاومت، از میدان درنرفتن، کار را در لحظه حساس و خطرناک رها نکردن. هر جا شما در طول تاریخ نبوت‌ها می‌بینید یک پیغمبری شکست خورده از طاغوت زمان، برای خاطر این بوده که پیروانش، اطرافیان‌ش، ایمان کافی یا صبر کافی نداشتند.^۱

مسئله هجرت مربوط می‌شود به مسئله ولایت، با آن وسعتی که مسئله ولایت را ما اینجا مطرح کردیم.^۲ اگر پذیرفتیم که می‌باید انسان همه نیروهایش، همه نشاط‌های جسمی و فکری و روانی او، با اراده ولی الهی و والی من قبَلِ الله به کار بیفتد و خلاصه، انسان باید با جمیع عناصر وجودش بنده خدا باشد، نه بنده طاغوت؛ اگر این مطالب را ما قبول داریم و می‌پذیریم، پس ناچار، این را هم باید قبول کنیم که اگر یک جایی وجود ما و هستی ما و همه نیروها و نشاط‌های ما تحت فرمان ولایت الهی نبود، بلکه تحت فرمان ولایت طاغوتی و شیطانی بود، تعهد الهی ما این است که ما خودمان را از قیدوبند ولایت طاغوت رها کنیم، نجات بدهیم، آزاد کنیم و برویم تحت سایه پریمیمنت ولایت الله. خارج شدن از آن

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، جلسه ۲۰، ص ۵۸۱.

۲. همان، جلسه ۲۸، ص ۷۹۳.

ولایت ظالم و وارد شدن به آن ولایت عادل، اسمش هجرت است. می‌بینید که مسئله هجرت، یکی از مسائلی است که در دنباله ولایت مطرح است.^۱

در مکه، بیچاره نمازش را به زور می‌خواند، اگر خیلی جدّت می‌کرد، در مسجد الحرام دو رکعت نماز می‌خواند، بعد هم مفصل کتک نوش جان می‌کرد! دیگر نهایتِ مسلمانی این بود، نه بیشتر از این. بعد که هجرت کرد، آمد به سرزمین آزاد، به هوای آزاد، به جامعه اسلامی، به تحت ولایت الله و رسول الله، دید عجب جایی است اینجا! اینجا با آیه قرآن و تقوا و عبادت، مرتبه افراد مشخص و معلوم می‌شود. هر که بیشتر برای خدا جهاد بکند، او عزیزتر است در این جامعه.^۲

با صدای استاد سید علی خامنه‌ای بشنوید.

۱. همان، جلسه ۲۸، ص ۷۹۴.

۲. همان، جلسه ۲۸، ص ۸۱۶.

خلاصه فصل

نگاهی به فصل ولایت و هم جبهگی

بحث ولایت در ادامه بحث نبوت و تتمه و ذیل همان بحث است. ولایت همان چیزی است که اگر یک فرد یا جامعه‌ای به آن ملتزم نباشد، اگرچه همه عمر مشغول نماز و روزه باشد و همه اموالش را هم صدقه بدهد، باز هم لایق رحمت و غفران الهی نخواهد شد. ولایت در ادبیات قرآنی به معنای به هم پیوستگی، هم جبهگی و اتصال شدید یک عده انسان است که دارای یک هدف و فکر واحد هستند. پیغمبر برای پیشبرد اهدافش یک جبهه واحد درست می‌کند، جبهه‌ای که اعضایش همچون یک گروه کوهنوردی دست در دست هم و دوشادوش یکدیگر و کاملاً به هم وابسته و متصل هستند. رمز بقا و پیروزی این جبهه، همین پیوستگی شدید آنان است. پس معنای ولایت، از یک سو، اتحاد و پیوستگی شدید در داخل جبهه مؤمنین است و از سوی دیگر، قطع پیوستگی و هم جبهگی با دشمنان و معارضان می‌باشد. پذیرش ولایت، مودت و محبت طاغوت، بشدت توسط انبیای الهی نهی شده است زیرا این کار سبب نابودی جمع و جامعه مؤمنین می‌شود. البته متأسفانه کسانی در داخل جامعه اسلامی هستند که دائماً دنبال پذیرش ولایت کفار، برقراری ارتباط و دوستی با آنان می‌باشند؛ این انسان‌های بیمار دل، ضربات مهلکی به جامعه اسلامی وارد کرده‌اند.

این ارتباط و به هم پیوستگی صرفاً بین مؤمنین وجود ندارد، رابطه مردم با ولی الهی و حاکم جامعه اسلامی نیز با همان پیوستگی و اتصال شدید است. حاکم جامعه اسلامی همچون جباران و حاکمان طاغوتی عالم نیست که حکومتش در پی استضعاف مردم باشد. ولی الهی، الهام بخش و رشد دهنده استعداد های نهفته توده مردم است. اوست که یاد خدا را توسعه می دهد، ثروت ها را عادلانه تقسیم می کند، نیکی ها را اشاعه و از بدی ها جلوگیری می کند.

مردم باید با این ولی الهی ارتباط، اتصال و پیوستگی شدید داشته باشند و از او به عنوان عقل منور و مرکز فرماندهی جامعه تبعیت و اطاعت نمایند.

این تبعیت و اطاعت نیازمند ابزارهایی است که هجرت یکی از مهم ترین ابزارهای تحقق ولایت می باشد. به واسطه هجرت، هر فرد مؤمن، پیوندهای خودش را با جامعه طاغوتی قطع می کند و پیوندهای جدیدی با مؤمنین و ولی الهی برقرار می کند.

نهایتاً پیروزی و فتح کامل انبیا، نیاز به استقامت فرد و جامعه اسلامی دارد. آنچه سبب استقامت در جامعه می شود، همین عنصر ولایت است. غلبه بر سختی ها، دشمنی ها، کینه توزی ها، مشکلات اقتصادی و غیره امکان پذیر نمی باشد مگر با هم بستگی و تعامل برادرانه همه عناصر یک جامعه ایمانی.

فصل پنجم

معاد و مقصد

سطر بیست و پنجم: تفکیک ناپذیری دنیا و آخرت

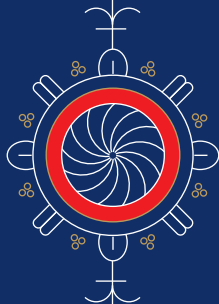
سطر بیست و ششم: حقیقتی گریز ناپذیر

سطر بیست و هفتم: حقیقت زندگی دنیا و آخرت

سطر بیست و هشتم: آمادگی و مراقبه برای مرگ

سطر بیست و نهم: خوف از آخرت

سطر سی‌ام: ساخت آخرت با عمل‌های کوچک دنیایی

سطر بیست و پنجم

تفکیک‌ناپذیری دنیا و آخرت

جزء ۲۵

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ ۖ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ
حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

شوری، آیه ۲۰

- تا به حال برای ماه یا سال آینده برنامه‌ریزی کردی؟
- برای ابد و بی‌نهایت چطور؟

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ لَهُ رُحْبَجُهُمْ
 دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾
 اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ
 السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا
 وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مُسْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَإِلَّا الَّذِينَ
 يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾ اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ
 يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ
 الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا
 وَمَالَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا
 لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ
 لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾ تَرَى
 الظَّالِمِينَ مُسْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ
 وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ
 لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

مفتی کلیم

قرآنت تحقیق

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ﴾ هرکسی محصول اخروی [و نامحدود] از کارهایش بخواهد، ﴿نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾ نتیجه و محصول عملش را افزایش می‌دهیم. [پس اتصال نتیجهٔ اخروی به عملش حفظ می‌شود و محصول عملش است. اما متناسب با همان عمل، محصول عمل را بسیار زیادتر می‌کنیم.] ﴿وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا﴾ و هرکسی محصول دنیوی از کارهایش بخواهد، ﴿نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ از همان دنیا یک قسمتی به او می‌دهیم. [فقط یک نتیجهٔ دنیوی و محدود از اعمالش، هر مقداری که باشد، به او می‌دهیم.] ﴿وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ﴾ ولی از محصول اخروی هیچ سهمی نخواهد داشت! [یعنی اتصال محصول به عمل، تابع نیت هم هست و خدا تأکید می‌کند نیت دنیوی از عمل، هیچ نتیجهٔ اخروی ندارد.]

ذهن ما باغچه است، گل در آن باید کاشت
و نکاری گلی من، علف هرز در آن می‌روید
گل بکاریم بیا، تا مجال علف هرز فراهم نشود
ذهن و زندگی ما، یا بگو دنیای ما، به باغچه می‌ماند و هر چه
می‌کنیم انگار که می‌کاریم.

چون بکاری جو نروید غیر جو

آدمی هم اگر به انگیزه آبادی دنیا بکارد، آبادی آخرت برداشت
نمی‌کند، اگرچه در دنیا بی‌نصیب نمی‌ماند. ﴿وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ
الْدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ ولی دیگر در آخرت خبری نیست ﴿وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ
مِنْ نَّصِيبٍ﴾ یعنی در آخرت خانه خراب است و مثل جغدی ست که
به ویرانه می‌رود.

ولی اگر به انگیزه آخرت کار و کوشش کند، مثل بلبلی ست که
به باغ گل می‌رود، خانه آخرتش آباد می‌شود صدچندان! و انگار
که زعفران کاشته باشد سودی سرشار می‌برد ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ
الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾ البته مسلم است که در دنیا هم بی‌نصیب
نخواهد بود.

بعد از اصل توحید، از همه اصول اسلامی بالاتر، اصل قیامت است. اگر انسان به قیامت معتقد نباشد ولو به خدا [هم] معتقد باشد اگرچه این‌ها از هم تفکیک ناپذیر است اگر چنانچه کسی توجه نکرد که لازمه اصل اعتقاد به توحید، اعتقاد به قیامت است و معتقد نشد به قیامت، همه ارسال رسل و انزال کتب و آوردن احکام، لغو خواهد بود. اصلاً نبوت و برنامه‌دهی از سوی پیغمبران، بر پایه وجود زندگی بعد از مرگ است. اگر زندگی بعد از مرگ نباشد، این سبک برنامه‌ریزی، این سبک توصیه‌کردن مردم و این جور دعوت مردم، یک کار لغوی خواهد بود، بی‌فایده خواهد بود.^۱

تمام محیط زندگی ما، تمام تلاش‌های دنیایی ما، بخشی از آخرت است. دنیا و آخرت جدا نیست. بد، آن است که این تلاش مادی روزمره مربوط به زندگی این نشئه را شما با نیت بد انجام دهید. آن دنیای مذمومی که گفته‌اند، این است.

اما این نشئه، از آن نشئه جدا نیست. این عالم، از آن عالم جدا نیست. این عالم، مزرعه آن عالم است. مزرعه یعنی چه؟ مگر می‌شود محصول را از غیر مزرعه چید؟ این، نهایت وحدت و هماهنگی و یکی‌بودن را می‌رساند.^۲

۱. تفسیر سوره تغابن، آیت‌الله خامنه‌ای، ص ۹۴.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۷۲، ۱۰۲.

برنامه نظام اسلامی هم در میان برنامه‌هایی که مصلحان دنیا و دولت‌ها و آورندگان پیام‌های جدید مطرح می‌کنند، استثنایی است. در این برنامه، بازسازی دنیا و آخرت با هم است. نظام اسلامی می‌خواهد دنیای مردم را آباد سازد؛ اما نمی‌خواهد به آن اکتفا کند. دنیا و آخرت در نظام اسلامی و در برنامه این نظام، توأمانند. انسان‌ها باید زندگی را سرافراز و با رفاه بگذرانند؛ اما این رفاه و آسایش و هرچه که این آسایش را برای انسان‌ها فراهم می‌کند، همه و همه مقدمه برای رضای الهی است.^۱

آبادکردن روی زمین، اگر با هدف خیر و صلاح بشریت انجام گیرد، عین آخرت است. این، همان دنیای خوب است. دنیایی که مذمت شده است و نباید دنبالش برویم، دنیایی است که ما را، نیروی ما، تلاش ما و همت ما را متوجه خود می‌کند و از راه بازمان می‌دارد.^۲

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

-
۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۷۳، ۳/۱۴
 ۲. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۷۲، ۱۲/۱۳

سُطْر بَیْسْت وَشْشَم

حقیقتی گریزنایدیر

جزء ۳۶

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ

ق، آیه ۱۹

- کسی که در حال احتضار و مردن است را دیدی؟
- توان فرار از چنگال مرگ را دارد؟
- خودت چطور؟ می‌توانی از مرگ فرار کنی؟

با توجه به دشواری حفظ این آیه برای عموم مخاطبین، آیه مشابه دیگری با همین موضوع در صفحه بعد برای حفظ انتخاب شده است.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوْحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
 أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ بَلْ عِبَادٌ
 مُّكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ
 ﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ
 ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي
 إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكُنَّ نَجْرِيهِ جَهَنَّمَ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ
 ﴿٢٩﴾ أَوَلَمْ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا
 فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَآءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾ وَجَعَلْنَا
 فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيًا أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا
 لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَآءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ
 عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
 وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا الْبَشَرَ مِنْ قَبْلِكَ
 الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمْ الْخٰلِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذٰئِقَةُ
 الْمَوْتِ وَتَبْلُوكُمْ بِالنَّارِ وَالْحَيْرِ فَتَنَّهُ وَالنَّارُ تَرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

مغفلة كريمة

قرآنت تحفیق

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾ همهٔ افراد مرگ را می‌چشند [و امکان فرار از مرگ را ندارند]؛ ﴿وَنَبَلُوكُم بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾ و [در مسیر زندگی تا مرگ] به بدی و خوبی، [سختی و رفاه، یا بدی از طرف شیاطین و خوبی از سوی عالم تکوین] آزمایشتان می‌کنیم ﴿وَالْيَنَّا تُرْجَعُونَ﴾ و [سپس برای حسابرسی میزان موفقیت در امتحان‌ها] به سوی ما بازگردانده می‌شوید.

از چه نام برگ را کردی تو مرگ؟! گل‌ها، توی گل‌فروشی‌ها، چرا آن قدر خرم و شادابند؟ چون گل فروش، همواره به یاد مرگ است، مدام با خود می‌گوید: اگر به گل‌ها نرسم و رسیدگی نکنم، پژمرده می‌شوند و می‌میرند. به همین خاطر آب پاک، دمای لازم و نور کافی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد. یاد مرگ با آدمی همان می‌کند که گل فروش مرگ اندیش با گل‌ها. اگر از مرگ غافل نباشیم، لقمه‌ها مان را پاک می‌کنیم و لقمه‌ها تنها آنچه در سفره‌هاست، نیست! آنچه هم می‌شنویم لقمه، آنچه هم می‌بینیم لقمه، آنچه هم می‌اندیشیم لقمه است و این لقمه‌ها همه باید پاک باشد.

آفات که گناهان باشند را باید از خود دور کنیم و به قرآن که نور است، روی آوریم. راز اینکه قرآن کریم به تکرار از مرگ یاد می‌کند و به یاد مرگ توصیه می‌کند همین است؛ چون نشاط و طراوت آدمی در گرو همین یاد است؛ در این صورت است که مرگ، سازوبرگ و سرمایه‌ای می‌شود برای آدمی. همان مرگی که از آن گریز و گزیری نیست، اگرچه آدمی همیشه از آن گریزان است.

همان مرگی که وقتی می‌آید، هوش از سر آدمی می‌پرد و می‌برد و از شدت وحشت تمام مشاعرش^۱ را از کف می‌دهد!

قطعیت مسئله مرگ و قیامت

اگر ما جزء عقلای عالم محسوب شویم، مسائل واقعی زندگی را هرگز شوخی نمی‌گیریم؛ جدی می‌گیریم. جدی‌تر از مسائل این زندگی، مسئله مرگ، مسئله قبر، مسئله سؤال الهی، مسئله برزخ و مسئله قیامت است. این‌ها را باید شوخی نگیریم، باید جدی بگیریم. این‌ها مسائل مهمی است.^۱

ما نباید قیامت را فراموش کنیم. قیامت واقعه عظیمی است. ما باید همیشه یاد قیامت را در ذهن خود داشته باشیم و از قیامت بترسیم.^۲

از یک جامعه جاهل متعصب دور از اخلاق گرفتار انواع و اقسام فساد، پیغمبر بتواند یکی مثل عمار را بیرون بیاورد، یکی مثل ابوذر درست کند، این‌ها مگر کار آسانی است؟! پیغمبر چه کار کرد؟ این دنده سنگینی که توانست این موتور را به راه بیندازد، چه بود؟ آیات مکی را نگاه کنید: در درجه اول، ذکر قیامت، ذکر عذاب الهی، ترساندن از نعمت الهی برای کافران و دُوران و کوران است. این‌ها بود که آن تکان اول را به مردم داد. ما از این نکته نباید غفلت کنیم. شفاعت به جای خود محفوظ، محبت به جای خود محفوظ، ولایت به جای خود محفوظ؛ اما خدای متعال هم رحمت دارد هم سخط دارد. سخط الهی را هم به یاد خودمان بیاوریم؛

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۸۳/۰۸/۲۰

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۸۳/۰۸/۰۶

اول به یاد خودمان، بعد به یاد مردم. این است که دل‌های ما را تکان می‌دهد. این است که ما را از اعماق جهالت‌ها و مادیگری‌ها و گرفتاری‌ها بیرون می‌کشد.^۱

این حالتی که برای همه پیش می‌آید و شاید خیلی‌ها این حالت احتضار و لحظات نزدیکی مرگ را در دیگران دیده‌اند، من و شما در آن لحظات از خودمان اختیاری نداریم؛ هیچ کس در آنجا به ما نزدیک‌تر از خدا نیست. «وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ»^۲ هیچ کس نمی‌تواند ما را در آن حالت، از آن ورطه‌ای که در مقابل ماست نجات بدهد، مگر عمل صالح و فضل الهی.^۳

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۹۱، ۰۲، ۲۳
۲. سوره واقعه، آیه ۸۵.
۳. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۹۴، ۰۴، ۰۲

سطر بیست و هفتم

حقیقت زندگی دنیا و آخرت

جزء ۲۷

أَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ
وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ...

حدید، آیه ۲۰

- در دنیا مشغول چه کاری هستی؟
- بازی، سرگرمی، زینت، فخر فروشی به دیگران یا زیاد کردن مال و فرزند؟

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّٰدِقُونَ وَالشَّٰهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ آعَجَبَ الْكُفَّارَ رَبَّانِيَّهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرَاهُ مُمْصِرًا ثُمَّ يَكُوْنُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيْدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمْتَاعٌ الْعُرُوْرُ ﴿٢٠﴾ سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿٢١﴾ مَا أَصَابَ مَن مَّصِيْبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَاهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيْرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُوْرٍ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ يَبْخَلُوْنَ وَيَأْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيْدُ ﴿٢٤﴾

مغفرتكم

قرآنت تحقیق

[انفاق کنید و دنیایتان را در راه آخرتتان خرج کنید؛] **﴿اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾** بدانید که زندگی دنیا بدون آخرت [با همه رقابت‌ها و حرص‌هایش،] **﴿لَعِبٌ﴾** فقط چیزی شبیه بازی بچه‌هاست [و معلوم نیست به چه دردی می‌خورد!] **﴿وَلَهْوٌ﴾** و کار بیهوده‌ایست **﴿وَزِينَةٌ﴾** و فقط به درد زینت و زیباکردن می‌خورد؛ [ولی واقعاً نیازی را برطرف نمی‌کند.] **﴿وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ﴾** و فقط مسابقه فخر بین خودتان است؛ [ولی درحقیقت هیچ سودی ندارد.] **﴿وَتَكَاتُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ﴾** و مسابقه‌ای بی‌هدف در افزایش اموال و اولاد است. [انسان تا کودک است، بازی می‌کند، نوجوانی را بی‌هدف می‌گذارند، در جوانی، به فکر زینت و زیبایی گذران دنیا است و در میان‌سالی و پیری هم، به فخرفروشی و مسابقه جمع‌کردن مال و اولاد مشغول می‌شود!]

دنیا بازی است، مواظب باشیم بازی نخوریم. عین بازی ماروپله، هم مار دارد و هم پله. ممکن است خیلی بالا رفت اما یک باره نیش خورد و فرو افتاد. پس اگر بالاییم، مغرور نباشیم و اگر هم پایین، مایوس نباشیم. ای بسا نردبانی پیش رویمان سبز شود، مثل استاد یا رفیق یا کتاب خوب.

نومید هم مباش که رندان جرعه نوش

ناگه به یک خروش به منزل رسیده‌اند

قرآن روی بازی بودن دنیا تکیه دارد ﴿اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ﴾ البته دنیا دام‌های دیگری هم دارد ﴿وَلَهُوَ﴾ یعنی سرگرمی، سرگرمی‌های روزمره، و از تله‌های دیگر آن ﴿وَزِينَةٌ﴾ مدام برابر آینه به خود پرداختن، هر روز یک مد، یک مدل و یک تیپ! و از دیگر تله‌ها ﴿وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ﴾ فخرفروشی‌ها، ﴿وَتَكَاتُرٌ فِي الْأَمْوَالِ﴾ فزون‌طلبی‌ها، حرص‌های بی‌حد و اندازه برای انباشتن ثروت؛ ﴿وَالْأَوْلَادِ﴾ بیشترخواهی نوه‌ها و نتیجه‌ها.

تمام دنیا در نگاه قرآن در همین پنج کلمه خلاصه می‌شود و هرکدام دامی و هربار گرفتار یکی!

صد هزاران دام‌ودانه‌است‌ای خدا ما چو مرغان حریص بینوا
دم به دم ما بسته دام نویم هر یکی گر باز و سیمرغی شویم

یکی از نقاط اصلی و اساسی در جهان بینی اسلامی، مسئلهٔ تداوم حیات بعد از مرگ است؛ یعنی زندگی با مردن تمام نمی‌شود. در اسلام و البته در همهٔ ادیان الهی این معنا هم جزء اصول جهان بینی است و تأثیر دارد. همان‌طور که گفتم، تمام این اصول جهان بینی، در تنظیم روابط زندگی و در تنظیم پایه‌های حکومت اسلامی و ادارهٔ جامعه و ادارهٔ عالم مؤثر است. بعد از مرگ، ما وارد مرحلهٔ جدیدی می‌شویم. این‌طور نیست که انسان نابود شود؛ از جوی جستن و رفتن به یک مرحلهٔ دیگر است و بعد در آن مرحله، مسئلهٔ حساب و کتاب و قیامت و این چیزهاست.^۱

مرحلهٔ بعدی زندگی ما از مرحلهٔ فعلی زندگی مان کامل‌تر است. امروز ما اسیر و محدود به چهار دیوار جسم هستیم. گرچه عقلمان پرواز می‌کند و بینش ما همه‌جا را سیر می‌کند و ارادهٔ ما بر بسیاری از چیزها فائق می‌آید، اما محدودیت‌های جسمی برایمان هست؛ لکن در آن نشئه، این محدودیت جسمی وجود ندارد و انسان به معنای بسیار وسیع‌تری بی‌نهایت می‌شود؛ اگرچه در دنیا هم یک بی‌نهایت‌های مجازی در وجود بشر هست، چون بی‌نهایت به معنای حقیقی فقط خدای متعال است، یعنی انسان در نشئهٔ بعد از مرگ و عمدتاً در قیامت و بهشت و دوزخ، یک سعهٔ وجودی پیدا

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۷۹، ۹، ۱۲

می‌کند. این چیزی است که ادیان نسبت به او اتفاق نظر دارند، و در آن نشئه دو قسم زندگی هست: یکی زندگی خوش و راحت و از همه جهت کامل و دیگری زندگی تلخ و سخت و در حد اعلا‌ی شکنجه و سختی است. آن اوّلی اسمش بهشت است و آن دومی اسمش جهنم است.^۱

با صدای استاد سید علی خامنه‌ای بشنوید.

سُطْر بَیْسْت وَهَشْتَم

آمادگی و مراقبه برای مرگ

جزء ۲۸

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِإِعَادٍ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

حشر، آیه ۱۸

- آماده‌ای؟ از زمان حرکت خیر داری؟
- سی سال دیگر، یک سال دیگر، ماه دیگر، امروز یا شاید همین لحظه؟!

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ
 الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ
 مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ وَلَا
 تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
 ﴿١٩﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَبُ النَّارِ وَأَصْحَبُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
 هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾ لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ
 خَاشِعًا مَتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لَضَرِبُهَا
 لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ
 الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ
 الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
 ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ
 يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ﴾ ای مؤمنان، تقوای الهی داشته باشید [و رعایت وجود خدا را بکنید و به لوازم عملی این باورتان پایبند شوید]. ﴿وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾ [یکی از مهم‌ترین لوازم، این است که هرکسی خود را در برابر خدای متعال پاسخ‌گو بداند]. و هرکس باید نگاه کند چه چیزی را برای فردای دنیا و قیامتش آماده کرده و از پیش فرستاده است. ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ [و حتماً هوشیار باشید] و تقوای الهی را رعایت کنید [و در محاسبه اعمال امروزتان، غفلت نکنید؛] ﴿إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ چون خداوند از هرکاری که می‌کنید، باخبر است [و این چنین نیست که شما گمان کنید که خدای متعال از برخی از اعمال و افکار شما بی‌خبر باشد!]

اگر بار خار است خود کشته‌ای وگر پرنیان است خود رشته‌ای
 بخواهیم یا نه، بدانیم یا نه، در این دنیا مهمانیم، مهمان خدا. در
 آخرت هم البته مهمانیم، اما مهمان خود. امروز هرچه می‌کنیم از
 خوب یا بد، توشهٔ فردای ماست. خوب باشد پرنیان است و بافتهٔ
 ما، بد باشد خار است و کاشتهٔ ما؛ **﴿وَلَتَنْظُرُنَّ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾**^۱
 آدمی باید بیاندیشد که پیشاپیش چه برای فردای خود پیش
 می‌فرستد، **﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ﴾** همه درگیر و گرفتار اعمال
 خودند. امروز عمل در مشیت ماست، فردا ما در مشیت عملیم؛ البته
 اگر عمل ما کریمانه باشد، با خدای کریم هم‌سنخ می‌شویم و غرق
 کرامت او خواهیم شد و اگر لثیمانه^۲ باشد، راه به دهی نمی‌بریم و
 تا خدا، خدایی کند اسیر و محبوسیم.

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ﴾ یعنی خدا را برای خود نگه دارید تا در نتیجه
 خدا هم شما را نگه دارد. همان خدایی که از جیک و پیک هر چیز و
 هر کس خبردار است **﴿إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾** و چقدر این فراز آیه
 امیدبخش است، یعنی اگر کاری کردی که ندیدند یا نادیده گرفتند،
 نگران نباش، من دیدم و دانستم و همین آیا کافی نیست؟

۱. سورهٔ مدثر، آیهٔ ۳۸.
 ۲. بخیل، فرومایه

اعتقاد به آخرت، تضمین کننده عمل صالح

ما به قیامت و سؤال الهی و مؤاخذه الهی اعتقاد داریم. ای فرزند آدم، روزی هم از خاک برانگیخته و در مقابل پروردگار نگاه داشته خواهی شد و از تو سؤال خواهند کرد. آن روز برای همه ما هست. همین من و شما، با همین احساسات و با همین ظرفیت، یک روز از خاک برانگیخته خواهیم شد. خدای متعال ما را در قیامت جمع خواهد کرد و از ما سؤال خواهد کرد. برای آن روز، جوابی آماده کن.^۱

اعتقاد در منطق اسلام باید منشأ عمل باشد؛ چون ما در محدوده اعتقادات اساسی اسلام، اعتقادی که به عمل ارتباط نداشته باشد، نداریم و توحید، اعتقاد به وجود و وحدانیت خدا، منشأ مجموعه‌ای از قالب‌های زندگی است و آخرت هم همین‌طور است. زندگی برای کسی که اعتقاد دارد مرگ آخرین مرحله حیات اوست، با هدف و با کیفیت و روحیه خاصی است و برای کسی که معتقد است مرگ پایان بخشی از زندگی است، با هدف و جهت و روحیه دیگری است.

فرق است بین اینکه انسان بداند در این زندگی هر حرکتی که از او سر می‌زند یا هر سخنی که می‌گوید، یا هر تلاشی که می‌کند، حتی هر عدم تلاشی ثبت می‌شود. این ثبت خواهد شد. اگر هم

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۷۸، ۵، ۸

تلاش نکردید، یعنی ایستادید، یعنی ایستادید تماشا کردید تا او
بمیرد، این هم ثبت می‌شود. حتی بالاتر از این، هر نیتی که شما بر
دل می‌گذرانید، ثبت می‌شود. و لذا کسی که به این اعتقاد دارد، یک
جور زندگی می‌کند؛ آن کسی هم که معتقد است نه آقا، هر کاری که
خواستی بکن، حداکثر اگر قانون و حکومتی هست، مواظب باش
مردم نفهمند، این یک جور دیگری زندگی خواهد کرد و یقین به
آخرت زندگی را در یک جهت خاصی حرکت خواهد داد.

پس بزرگ‌ترین تضمین‌کننده سلامت عمل و سلامت اندیشه
و روحيات انسان و مصلحت‌های انسانی اعتقاد به آخرت است و
اعتقاد به اینکه همه این چیزها یک روز در یک دفتر گشوده شده‌ای
عرضه خواهد شد؛ بلکه حتی طبق آیات قرآنی هر یک از این اعمال
تجسم پیدا خواهد کرد.^۱

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

سَطْر بَیْسْتِ وَنَهْم

خوف از آخرت

جزء ۳۹

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾
إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾

انسان، آیه ۹-۱۰

- شجاع‌ترین انسان‌ها، اگر از چیزی بترسند، نشانه چیست؟
- چقدر شجاع هستی؟

عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ﴿٦﴾ يُوفُونَ بِالْقَدَرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا
كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيَطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا
وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّا نَطْعَمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾ إِنَّا
نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا غَمُّوسًا قَبْطَرِيرًا ﴿١٠﴾ فَوَقَّعَهُمُ اللَّهُ شِرْكََ الْيَوْمِ وَلَقَّعَهُمْ
نَصْرَةً وَسُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَيْنَهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٢﴾ مُتَّكِنِينَ فِيهَا
عَلَى الْأَرْزَاقِ لَا يَمُوتُونَ فِيهَا سَمًّا وَلَا ذَمًّا وَلَا يَمُوتُونَ فِيهَا سَمًّا وَلَا ذَمًّا وَلَا يَمُوتُونَ فِيهَا
وَذُلِّتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ﴿١٣﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِبَانِيَةٍ مِنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ
قَوَارِيرًا ﴿١٤﴾ قَوَارِيرًا مِنْ فِضَّةٍ قَدَرُوهَا تَقْدِيرًا ﴿١٥﴾ وَسُقُونَ فِيهَا كَأْسًا كَانَتْ مِنْ لَبَنٍ
زَجْجِيلًا ﴿١٦﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَاسِيًا ﴿١٧﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ
إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا ﴿١٨﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا
﴿١٩﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوْا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ
وَسَقَمُهُمْ رَبَّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيَكُمْ
مَشْكُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٢﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ
وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا وَلَا كَفُورًا ﴿٢٣﴾ وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٤﴾

مغفلة كريمة

قرآنت تحقیق

[اهل بیت در انفاق غذا به مسکین، یتیم و اسیر، این گونه قصدشان را از این کار توضیح دادند که:] «إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ» ما اهل بیت فقط برای خدا به شما غذا دادیم، «لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً» همچنین از شما هیچ پاداشی نمی‌خواهیم «وَلَا شُكُورًا» و حتی هیچ تشکری هم از شما نمی‌خواهیم؛ [این کار را بخاطر ترس از مقام پروردگار انجام دادیم.] «إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا» ما اهل بیت از پروردگارمان به خاطر روزی می‌ترسیم که «عَبُوسًا قَمَطِرًا» آن روز، روزی بسیار خشمگین و سخت است. [اهل بیت با آن مقام والای معنوی خود، این چنین از آخرت می‌ترسند؛ زیرا آخرت بر هر کار انسان سایه انداخته است و نسبت انسان با پروردگارش را روشن می‌کند.]

شیرینی زیاد، زیان دارد، زدگی می‌آورد، ترشی هم لازم است. خدای بعضی‌ها، شبیه آب شکر، فقط شیرین است! با چنین خدایی هر خبط و خطایی و هر کاری می‌شود کرد!

خدای قرآن اما، اگر شیرین است، ترش رویی هم دارد، اگرچه شیرینی آن افزون است. خدای قرآن، تو گویی شربت است، دلچسب و گوارا و پرخاصیت. سکنجبین را ندیدی؟! هم عسل دارد و هم سرکه، البته عسلش بیشتر. خداوند هم اگر رحمت دارد، قهر و غضبی هم دارد ولی رحمتش بیشتر است. پس جای بیم و نگرانی هم دارد. خائف و ترسان هم باید بود که مبادا با ما ترش رویی کند. قرآن کریم از خوف خداوند فراوان یاد می‌کند و از زبان کسانی که از باران پاک‌ترند می‌گوید: **﴿إِنَّا خَافُ مِنْ رَبِّنَا﴾** ما سخت بیمناکیم از پروردگارانمان **﴿يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا﴾** در آن روزی که دل‌ها درهم و گرفته است و روزی سخت و پرگزند است. تازه این خوف و بیم از زبان کسانی است که می‌گفتند: اگر کاری کردیم **﴿لِوَجْهِ اللَّهِ﴾** بوده، فقط به خاطر گل روی خدا کردیم و هیچ انتظار جبران هم نداریم! کاسه‌ای ندادیم تا قدحی بگیریم و نه کیسه‌ای دوخته‌ایم و نه کاسه‌ایست زیر نیم‌کاسه.

کفار قریش به پیغمبر می‌گفتند قیامت و جهنمی که ما را از آن می‌ترسانی، کجاست؟ قرآن می‌فرماید: ﴿...وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا...﴾؛ کسانی که ایمان دارند، از قیامت بیمناکند. قیامت حقیقتاً این‌گونه است. باید از قیامت ترسناک بود، باید قیامت را از یاد نبرد؛ این ضامن حفظ ماست. قیامت، روز عرضه شدن بر خداست؛ ﴿وَعَرِضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا...﴾^۲. انسان با حقیقت خود، با باطن قلب خود، با ملکات راسخه نفس خود، در مقابل خدای متعال آشکار می‌شود. این جا هم خدای متعال باطن ما را می‌بیند، اما آن جا دیگر هیچ پرده‌پوشی‌ای وجود ندارد؛ خود ما هم می‌فهمیم و می‌بینیم؛ خود ما هم خود را محکوم می‌کنیم.

روز جزا، روز پاسخگویی است؛ پاسخگویی به معنای واقعی کلمه؛ پاسخگویی بدون امکان رفع و رجوع بی‌مورد؛ اصلاً نمی‌شود انسان عذر دروغین و بیخودی بیاورد. انسان در مقابل خدای متعال است؛ او گریبان انسان را می‌گیرد. قیامت، روز محاسبه بی‌اغماض است؛ همه ما محاسبه می‌شویم.

قیامت، روز بسته شدن زبان است. زبان بازی‌هایی که این جا می‌توان کرد، آن جا دیگر نیست؛ ﴿هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ ۗ وَلَا يُؤْدَنُ لَهُمْ فَيْعَتُهُمْ ۗ﴾^۳. زبان، بسته می‌شود؛ آنگاه باطن و ملکات

۱. سوره شوری، آیه ۱۸.

۲. سوره کهف، آیه ۴۸.

۳. سوره مرسلات.

و اعضا و جوارح انسان حرف می‌زنند. اگر در دلمان حقد، حسد، بدبینی، بدخواهی، امراض گوناگون قلبی، کینه‌ورزی نسبت به صالحان و شوق و عشق نسبت به گناهان پنهان کرده باشیم، آن‌جا همه آشکار می‌شود. قیامت، واقعه‌ی عجیبی است؛ ﴿الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾^۲

این گناهان ما، خطاهای ما، همان صورت‌های ناسوتی آن عذاب‌های آخرتند. اگر اینجا ظلم می‌کنیم، اگر غیبت می‌کنیم، اگر بدگویی می‌کنیم، اگر از حد خودمان تجاوز می‌کنیم، اگر از تکلیف تجاوز می‌کنیم، هرکدام از این‌ها یک صورت اُخروی دارد که در عالم برزخ و در عالم قیامت، به شکل‌های مخصوصِ خودش ظاهر می‌شود، تجسم پیدا می‌کند، و این‌ها عذاب الهی است.^۳

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

۱. سورهٔ یس، آیهٔ ۶۵.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۸۳/۰۸/۰۶

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۹۲/۰۴/۳۰

سطر سی‌ام

ساخت آخرت با عمل‌های کوچک دنیایی

جزء ۳۰

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾

زلزال، آیه ۸-۷

- تا به حال عمل‌هایت را اندازه گرفتی؟
- عملی به اندازه یک ذره گرد و غبار ارزش دارد؟

جَزَاءُ وَّهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝ (٨)

سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ① وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا ②
وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا ③ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا ④ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا
⑤ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ⑥ فَمَنْ يَعْمَلْ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ⑦ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ⑧

سُورَةُ الْجِنِّ آيَاتٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَدِيدِ صُبْحًا ① فَالْمُورِيَّتِ قَدْحًا ② فَالْمُغِيرَتِ صُبْحًا
③ فَاتْرَنَ بِهِ نَقْعًا ④ فَوْسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ⑤ إِنَّ الْإِنْسَانَ
لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ⑥ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ⑦ وَإِنَّهُ لِحُبِّ
الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ⑧ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ⑨

مفتاحكم

قرآنت تحقیق

[آخرت در پیوستگی کامل با دنیاست، آخرت چیزی نیست مگر صورت باطنی همین اعمال دنیوی. دنیا فرصت عمل و آخرت جایگاه حسابرسی و پاسخ است.] ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾ پس هرکس به اندازه ذره‌ای کار خیر کرده باشد، خود آن کار را می‌بیند [و صورت اخروی آن کار به عنوان پاداش به او داده می‌شود،] ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ و هرکسی هم به اندازه ذره‌ای کار بد کرده باشد، خود آن کار را می‌بیند. [در واقع، صورت اخروی خود آن کار را به عنوان مجازات می‌بیند.]

تیر و یا هر چیز دیگر را، اگر عمود و به سمت بالا پرت و پرتاب کنید، به خود شما برمی‌گردد، اما افقی نه. خطا اینجاست که ما عالم را افقی می‌بینیم! به همین خاطر هر کار دلمان خواست می‌کنیم، غافل از اینکه عالم عمودی است و هر چه کنیم به خود ما برمی‌گردد، دیر یا زود. و این یک حقیقت مسلمی است که قرآن کریم به گونه‌های گوناگون و به تکرار تأکید می‌کند و می‌گوید: خوبی کنید به خودتان برمی‌گردد، بدی هم کنید به خودتان. هر چند آن خوبی، آن بدی، به قدر ذره‌ای باشد.

امروز هم علم به همین نقطه رسیده و نامش را "کاژما" گذاشته، یعنی کار ما، کاری که از خود ما سر زده و به خود ما بازگشته است. از قرآن هیچ آیه‌ای ندانید جز همین یک آیه، بار خود را بسته‌اید. این آیه می‌گوید: می‌خواهی خوبی بینی؟ پس خوبی کن! می‌خواهی بدی بینی؟ پس، بدی نکن! و اگر خوبی نمی‌بینی، چون خوبی نکرده‌ای و اگر بدی می‌بینی چون بدی کرده‌ای.

و نگو خوبی کردم و ندیدم، بله ممکن است نسبت به کسی خوبی کنی اما از او خوبی بینی ولی دیر یا زود، یک روزی، یک جایی و توسط کسی خواهی دید. همین طور ماجرای بد بودن و بدی کردن.

به قدر سنگینی یک ذره - ذره که می‌دانید چیست؟ همین چیزهایی که در فضا و در نور آفتاب معلقند و دیده می‌شوند، ذره هستند - اگر شما کار کنید، ضایع نمی‌شود.^۱

دوربین‌های مخفی الهی ذره ذره اعمال ما را نگاه می‌کنند و می‌سنجند و سخت‌ترش این است که بر دل‌های ما هم تسلط دارند. دوربین مخفی فقط توی ساختمان و توی محیط کار و داخل خانه و این‌ها نیست؛ توی دل ما هم یک دوربین مخفی هست. آنچه بر دل ما می‌گذرد، آنچه بر ذهن ما می‌گذرد، آنچه در خلوات انجام می‌دهیم، همه بدون هیچ‌گونه کم و زیادی منعکس است و در روز قیامت این‌ها آشکار می‌شود.^۲

در آن عرصه عجیب و هول‌انگیز، یکی یکی کارها و حرکات و حرف‌ها و اعمال و حتی گاهی تصورات ما زنده خواهد شد و مورد مذاقه قرار خواهد گرفت. شما خود آن خیر و شر را در قیامت می‌بینید. خود آن عمل، آنجا در مقابل ما مجسم و زنده خواهد شد.^۳

اعتقاد به امتداد نتایج عمل، ایثار و جهاد را معنا می‌بخشد و منطقی می‌کند. یکی از ابزارهای مهم ادیان که در اسلام به‌طور

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۸۳، ۷، ۱۳
۲. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۸۹، ۴، ۲۳
۳. بیانات رهبر معظم انقلاب ۱۳۶۹، ۹، ۱۴

واضحی وجود دارد، مسئله جهاد است. جهاد باید همراه با ایثار باشد؛ و الا جهاد نخواهد شد. ایثار یعنی از خودگذشتگی. در منطق عقل ابزاری، از خودگذشتگی یک امر بی‌منطقی است. خب، چرا من از خودم بگذرم؟ این اعتقاد به معاد است که این را منطقی می‌کند، عقلانی می‌کند. وقتی ما معتقدیم که هیچ عملی از بین نخواهد رفت و همه اعمال محفوظ است و ما در آن زندگی واقعی، این اعمال را در مقابل چشممان خواهیم دید، آن وقت اینجا اگر برای تکلیف، برای وظیفه یک چیزی را از دست دادیم، احساس خسارت نمی‌کنیم؛ ولو آن چیز جانمان باشد، ولو آن چیز عزیزان و فرزندانمان باشد. باید این‌ها جزء الگوی پیشرفت بیاید و در پیشرفت یک جامعه معنا پیدا کند. بنابراین مسئله اصلی، مسئله توحید و مسئله معاد است.^۱

با صدای استاد سیدعلی خامنه‌ای بشنوید.

خلاصه فصل

نگاهی به فصل معاد و مقصد

تذکرِ قیامت و زنده شدن دوبارهٔ انسان‌ها، جزء عناصر جدانشدنی دعوت انبیای الهی بوده است. بعد از اصل توحید، از همهٔ اصول اسلامی بالاتر، اصل قیامت و معاد است.

دنیا و آخرت از هم تفکیک‌پذیر نیستند و این عالم مزرعهٔ آن عالم است؛ ویژگی مزرعه چیست؟ این است که هر آنچه را بکاری، دقیقاً همان را برداشت می‌کنی و این یعنی نهایتِ وحدت، هماهنگی و یکی بودن دنیا و آخرت.

مرگ یا لحظهٔ جدایی انسان از این عالم برای همه حاصل می‌شود و هیچ‌کس نمی‌تواند از مرگ فرار کند؛ اگر هم فرار کند، فایده‌ای ندارد و خود مرگ، او را در آغوش خواهد گرفت. مرگ و مردن، مسئله‌ای واقعی و جزء قوانین ثابت و بلکه جزء یقینی‌ترین مسائل حیات بشری است.

فراری بودن انسان از مرگ، به خاطر تعلق و محبتش به دنیاست. انسانی از مرگ‌گریزان است که کارش در دنیا فقط بازی، بیهودگی و تفاخر و زیاد کردن دارایی‌هایش باشد. در حالیکه همهٔ انبیای الهی با صدای رسا از حقیقتِ مسافرخانه بودن دنیا خبر داده‌اند تا انسان به بهترین شکل از فرصت دنیا بهره‌برد و زندگی جاودانهٔ خودش را بسازد.

انسانی که توسط تعالیم وحی الهی رشد کرده باشد و مسئلهٔ قیامت در جاننش رسوخ کرده باشد، همهٔ افکار و اعمالش را

متناسب با روز حساب و قیامت تنظیم می‌کند. دائماً خودش را برای پاسخ‌گویی در آن روز محاسبه می‌کند و مراقب است تا در آن روز سخت و خشمگین، گرفتار و در بند نباشد.

آری، آن روز، یعنی قیامت، روز بسیار سختی است. سختی‌اش تا حدی است که بهترین بندگان الهی، نسبت به آن روز ترسان هستند و بخاطر رهایی از سختی، گرسنگی و تشنگی آن روز، حاضرند در این دنیا صدها سختی، گرسنگی و تشنگی و بلکه هزاران درد و رنج و ناملایمت را تحمل نمایند. آنچه سبب عمل صالح و تضمین‌کننده آن در این دنیا می‌شود، همین اعتقاد به حسابرسی اعمال و زندگی پس از مرگ است.

در قیامت، انسان صرفاً نتیجه اعمال دنیایی‌اش را مشاهده نمی‌کند، بلکه خود آن عمل را مشاهده می‌کند؛ بعبارت دیگر هر عمل انسان یک باطن و حقیقتی دارد که توسط خود انسان ایجاد می‌شود که در آخرت، انسان با حقیقت و باطن همان اعمال مواجه می‌شود. پس انسان، در لحظه لحظه زندگی‌اش، در کوچکترین اعمال و حتی افکارش، باید ملاحظه خدا و حسابرسی قیامت را بکند.

دَقْتَرِ أَوَّلِ حِفْظِ

- راهنمای گام به گام حفظ
- مرور آیات فصل ایمان و امید
- مرور آیات فصل توحید و جهت حرکت
- مرور آیات فصل نبوت و قیام
- مرور آیات فصل ولایت و هم جبهگی
- مرور آیات فصل معاد و مقصد

راهنمای گام به گام حفظ قرآن کریم

قرائت، شنیدن و فهمیدن آیات قرآن کریم، سبب انس ما با این کتاب شریف می‌گردد و همه اینها در نهایت، مقدمهٔ عمل به قرآن می‌باشند. در این مسیر، آنچه سبب استمرار و پایداری این ارتباط و انس می‌شود، حفظ آیات نورانی قرآن کریم می‌باشد. به همین خاطر در چند گام، چگونگی حفظ آیات قرآن کریم توضیح داده شده است.

گام اول: اطمینان از درست خواندن آیات

در ابتدا مطمئن شوید که آیات را صحیح تلاوت می‌کنید. به همین خاطر در کنار آیات، رمزینه‌هایی قرار داده شده که می‌توانید از آن‌ها استفاده نمائید و صوت صحیح آیات را بشنوید. در هنگام گوش دادن تلاوت، تمرکز کافی داشته باشید و هم‌زمان به خط قرآن نگاه کنید. بعد از آن دوباره صوت را پخش کنید و این بار هم‌زمان

خودتان هم تلاوت نمایید، تازمانی که مطمئن شوید درست می‌خوانید. این کار را تکرار کنید. همچنین اگر فردی را می‌شناسید که آیات را صحیح می‌خواند، می‌توانید از او کمک بگیرید و قرائت خود را تصحیح نمایید.

گام دوم: نگاه دقیق به متن و ظاهر آیات

با دقت به متن آیات نگاه کنید و دنبال جزئیات بگردید. کدام کلمات و عبارات برای شما آشنا و کدامشان جدید است؟ آیا ارتباطی بین کلمات این آیه وجود دارد؟ از نظر حروف یا وزن و آهنگ، شباهتی می‌بینید؟ آیا بین این آیات و دیگر آیاتی که حفظ هستید، شباهتی وجود دارد؟ و سؤالات دیگری که ممکن است به ذهنتان برسد. به این نکته توجه کنید که نگاه دقیق به متن آیه، تصویر دقیق و ماندگاری از آیه در ذهنتان ثبت می‌کند.

گام سوم: توجه به معنا

به معنای اولیه آیه توجه کنید. کلمات زیادی از قرآن با همان معنای قرآنی در فارسی کاربرد دارد و خودشان یا هم‌خانواده‌هایشان در مکاتبات و محاورات فارسی دیده یا شنیده می‌شوند. از طرفی بعضی از کلمات که در قرآن پرکاربرد هستند در فارسی به کار نمی‌روند. ارتباط برقرار کردن با لفظ و معنای این دو گروه از کلمات برای ما ساده است.

در مرحله بعد عمیق‌تر به معنای آیه توجه کنید. چه نکاتی در آیه وجود دارد که در زندگی شخصی و اجتماعی ما که مخاطب قرآن هستیم، می‌تواند تأثیرگذار باشد؟ مراجعه به توضیحات آیات و دیدن ویدئوهای آموزشی که به صورت رمزینه در کنار صفحات قرار داده شده، حتما کمک‌تان خواهد کرد. ناگفته پیداست که توجه به معنای آیات، عبارات و کلمات قرآن، حفظ قرآن را ارزشمندتر، شیرین‌تر و ماندگارتر خواهد کرد.

گام چهارم: قسمت بندی آیات طولانی

آیات طولانی را به قسمت‌های کوتاه‌تر تقسیم کنید. در این روش - که فقط مخصوص حفظ قرآن نیست - بهترین ملاک برای تقطیع، معنای آیات است. ضمناً قطعات هر چه کوتاه‌تر باشند، بهتر است.

گام پنجم: تکرار

رمز حفظ قرآن کریم، تکرار در گوش دادن، تلاوت، نگاه کردن و نوشتن آیات می‌باشد. با تکرار همراه با توجه، حفظ میسر می‌شود. تعداد تکرارها برای افراد مختلف، بلکه برای یک فرد در شرایط گوناگون، متفاوت است.

گام ششم: خواندن از حفظ

این تلاوت که اولین تجربه شما از حفظ آیه است باید صحیح باشد. یعنی نباید اختلالاتی مثل اشتباه خواندن، توقف، مکث، تکرار و

خواندنِ با شک وجود داشته باشد. اگر در خواندن آیه، چنین اختلال‌هایی دارید، دوباره آیه را از رو بخوانید، تا زمانی که تمامی اختلال‌ها برطرف شوند.

گام هفتم: اتصال قسمت‌ها

پس از حفظ قسمت اول و قسمت دوم، حالا دو قطعه را با هم ابتدا از رو و سپس از حفظ بخوانید. قطعه سوم را نیز به آن‌ها متصل کنید و به همین صورت تا آخرین قسمت ادامه دهید.

گام هشتم: مرور

حالا که آیه را کامل حفظ کردید، بعد از گذشت چند ساعت، دوباره آیه را از حفظ بخوانید. فاصله این دو تلاوت نباید زیاد باشد. بار سوم با فاصله‌ای بیشتر تلاوت آیه را تکرار کنید. پیش از حفظ آیه بعدی، مجدداً آیه قبل را بخوانید.

لازم به ذکر است در ادامه، جهت تسهیل حفظ و مرور ۳۰ فراز نورانی کتاب حاضر، سطر سطر این آیات در کنار یکدیگر تقدیم‌تان می‌گردد.

۱. طرحی نو از قرآن

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ بقره

۲. دو بال ایمان و عمل

إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾ بقره

۳. ایمان آگاهانه

ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ ۚ وَالْمُؤْمِنُونَ
كُلٌّ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ ۖ وَكُتُبِهِ ۖ وَرُسُلِهِ ۖ
لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ ۚ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا ۗ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٤٥﴾ بقره

۴. بیزاری همیشگی مؤمنین

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا ۚ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ

﴿١٣﴾ آل عمران

۵. نفای ایمان
دل بخشواهی

...نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ... ﴿١٥٠﴾ نساء

۶. نور ایمان

يَأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ
وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾ نساء

۷. تنها قدرتمند عالم

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ
فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٣٢﴾ أنعام

۸. توحید در زندگی

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿١٦٢﴾ أنعام

۹. عبادت انحصاری خدا

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادًا أَمْثَلُكُمْ ...
﴿١٩٤﴾ أعراف

۱۰. اطاعت انحصاری خدا

اتَّخَذُوا أَحْبَابَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ ... ﴿٣١﴾ توبه

۱۱. جامعه توحیدی

... إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ ... ﴿١٣﴾ حجرات

۱۲. تأثیرات روانی توحید

... عَرَبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
﴿٣٩﴾ يوسف

۱۳. فلسفه نبوت
... كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾ ابراهیم

۱۴. حرف اول و آخر انبیا
لَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ
وَأَجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ... ﴿٣٦﴾ نخل

۱۵. فاتحان تاریخ
قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾ اِسْرَاء

۱۶. بزرگترین مخالفین انبیا
أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾
وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّي لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي
﴿٢٨﴾ طه

۱۷. کارخانه انسان سازی
الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتَوْا الزَّكَاةَ
وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿١١﴾ حج

۱۸. لزوم اطاعت از پیامبر
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي
الْأَمْرِ مِنكُمْ ﴿٥٩﴾ نساء

۱۹. اصل مترقی ولایت

... إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٢﴾ شعراء

۲۰. نفی ولایت غیر خدا

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ
كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ
لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ عنكبوت

۲۱. بیو نهضت های جامعه
ولایتی

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

﴿٥٥﴾ مائده

۲۲. قطب اصلی جامعه
ولایتی

...إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ احزاب

۲۳. هم جبهه با شیطان

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ
عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦١﴾ وَإِنْ أَعْبُدْتُمْ فِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ يس

۲۴. استقامت در
جامعه ولایتی

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبَّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَفْتَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي
كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ فصلت

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ ۖ
وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا
وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٥﴾ شوری

۲۵. تفکیک ناپذیری
دنیا و آخرت

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ... ﴿٣٥﴾ انبیاء

۳۵. حقیقتی
گریزناپذیر

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ
بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ... ﴿٢٠﴾ حدید

۲۰. حقیقت زندگی
دنیا و آخرت

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
لِعَدِّهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ حشر

۱۸. برای سرگ
آمدگی و مراقبه

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا ﴿٩﴾
إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ﴿١٠﴾ انسان

۹. خوف از آخرت

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾
وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾ زلزال

۷. ساخت آخرت با عمل
های کوچک دنیایی